

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Antropoloji Ana Bilim Dalı
Sosyal/Kültürel Antropoloji Bilim Dalı

POLONEZKÖY (ADAMPOL) YERLEŞİKLERİNİN
SOSYO-KÜLTÜREL AÇIDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Merve DUYDU

Sivas
Haziran 2016

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Antropoloji Ana Bilim Dalı
Sosyal/Kültürel Antropoloji Bilim Dalı

POLONEZKÖY (ADAMPOL) YERLEŞİKLERİNİN
SOSYO-KÜLTÜREL AÇIDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Merve DUYDU

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Akın KONAK

Sivas
Haziran 2016

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Antropoloji Anabilim Dalı
Bilim Dalı : Sosyal/ Kültürel Antropoloji
Tezin Başlığı : Polonezköy (Adampol) yerleşiklerinin sosyo-kültürel açıdan incelenmesi
Savunma Tarihi : 20/05/2016
Danışmanı : Yrd.Doç.Dr. Akın KONAK

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Doç. Dr. Çağdaş DEMREN
Üye : Yrd. Doç. Dr. Aziz Cumhur KOCALAR
Üye : Yrd. Doç. Dr. Akın KONAK

Oy Birliği
Oy Çokluğu

Merve DUYDU tarafından hazırlanan Polonezköy (Adampol) Yerleşiklerinin Sosyo-Kültürel Açıdan incelenmesi başlıklı tez, kabul edilmiştir. 20/05/2016

Prof. Dr. Metin BOZKUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntuladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

Merve DUYDU

TEŐEKKÖR

Bu tezin hazırlanmasında benden katkılarını hiçbir zaman esirgemeyen ve bana yol gösteren ve engin bilgileriyle beni yönlendiren değerli Danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Akın Konak'a derin teşekkürlerimi sunuyorum.

Alana gidip gelmemde ve tezin her aşamasında benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkür ederim.

Tez çalışmam esnasında gerekli belgelere ulaşmamda bana yardımcı olan ve benden bilgilerini esirgemeyen Polonezköy halkına teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
RESİMLER LİSTESİ.....	xi
ÖZET.....	xiii
ABSTRACT	xv
GİRİŞ	1
A. Araştırmanın Konusu.....	1
B. Araştırmanın Amacı.....	1
C. Araştırmanın Evreni.....	2
D.Araştırmanın Yöntemi	2
1.BÖLÜM.....	5
KAVRAMSAL KURAMSAL ÇERÇEVE.....	5
1.1. Türkiye ve Göç Olgusuna Genel Bakış	5
1.2 Polonya Türkiye İlişkilerine Genel Bakış	8
1.3. Polonezköy'ün Oluşumundaki Tarihsel Süreç.....	12
1.4.Polonezköy'ün oluşumunda Rol Oynayan Önemli Kişiler	18
2.BÖLÜM.....	19
POLONEZKÖY İLÇESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	19
2.1. Polonezköy İlçesinin Tarihçesi.....	19
2.1.1. Polonezköy'ün Kuruluşu Ve Köyde İlk Günler	21
2.1.2. Köyün Gelişmesi Ve Köyde İmar faaliyetleri	26
2.1.3. Köyün İlk Sakinleri.....	34
2.2. Polonezköy İlçesinin Coğrafi Özellikleri	38

3. BÖLÜM.....	39
ARAŞTIRMA BÖLGESİNE İLİŞKİN BULGULAR SOSYAL VE KÜLTÜREL YAŞAM	39
3.1. Aile Yapısı	39
3.2. Ekonomik Yapı.....	42
3.3. Konut Yapısı	44
3.4. Polonezköy Mutfağı.....	46
3.5. Eğitim, Dil Ve Din	47
3.5.1 Polonezköy Kilisesi	50
3.5.2.Polonezköy Mezarlığı	50
3.6. Polonezköy Düğün ve Eğlenceleri.....	52
3.7. Gelenek ve Geçmişin Yaşatılması Adına Zofia Rızı Hatıra Evi.....	55
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	57
KAYNAKÇA	63
EKLER LİSTESİ.....	65
EK-1 Konuyla İlgili Kılavuz Sorular	65
EK-2 Polonezköye Ait Fotoğraflar.....	67
EK-3 Kaynak Kişi Listesi.....	93
EK-4 Basında Polonezköy.....	95
ÖZGEÇMİŞ.....	111

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. İkili Ticaret Rakamları.....	12
Tablo 2. Köyün Ekonomik Evreleri.....	42
Tablo 3. Köyün Nüfus Dengesi.....	61

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Polonezköy 'ün girişi	67
Resim 2: Adampol levhası	67
Resim 3 1850 yılları Adampol Kolonisi ve ona ait toprakların haritası	68
Resim 4: Adampol topraklarının satın alındığına dair belge	69
Resim 5: 1886 Adampol'un tüzüğü	70
Resim 6: Prens Adam Czartoryski	71
Resim 7: Michal czaykowski Mehmet Sadık Paşa	72
Resim 8: Ludwica Sniadecka Mehmet Sadık Paşa'nın Eşi.....	73
Resim 9 : Öğretmen Pawel Ziolkoeski okul çocuklarıyla.....	73
Resim 10 : 1955 Harman yerinde yapılan eğlencelerden biri	74
Resim 11: Düğün töreninden Helena DOCHODA	74
Resim 12: 1940 yılı Düğün alayı	75
Resim 13 :1935 Köyde düzenlenen Yerel bir müsabaka da birincilik alan at	75
Resim 14: Popüler bir karnaval Eğlencesi kılık değiştirmek köyün genç kızları Prenses kılığına girmişler	76
Resim 15 : En çok bilinen Adampol fotoğrafı : IGNACY KEPKA ve karısı ELZBITA	77
Resim 16 : 1905 yılı Adampol köy idare kurulu.....	77
Resim 17: Adampol 'de ev inşasının ilk aşaması. Çalı çırpıdan yapılmış iskelete samanla karıştırılmış kil yapıştırılıyormuş ve üstü ile düzleniyormuş. 20 yüzyılın 20'li yılları.....	78
Resim:18 “ Tanrı Teni” bayramında dini bir alay.....	78
Resim 19 : Polonezköy' de ilk Komünyon (İlk Rabbani Yemek töreni).....	79
Resim 20: Polonezköylülere ait ormanlardan dışardann gelen misafirlerle av 1920 li yıllar	79
Resim 21 : Polonezköy 'de av.....	80

Resim 22: Atatürk 'ün büstü arkasında – Polonezköy tarihi mührünün kopyası.....	80
Resim 23 : Atatürk 'ün köyü ziyaretinin 65. Yılı anısına polonezköylüler tarafından yaptırılan levha	81
Resim 24: Zosia teyze hatıra evi levhası	81
Resim 25: Hatıra evi Oda 1 :Polonezköy'ün kuruluş ve tarihi sakinlerinin hayatı...	82
Resim 26: Oda 2: Zofia RIZI 'nın odası	82
Resim 27: Oda 3 Polonya – Türkiye ünlü şahıslar	83
Resim 28: Oda 4 : Okuma ve çalışma odası.....	83
Resim 29 : Polonezköy Katolik Hristiyan mezarlığı giriş kapısı	84
Resim 30: Polonezköylüler tarafından yaptırılmış mezarlık levhası	84
Resim 31: Mezarlıktan bir görüntü	85
Resim 32 : Mezarlıktan bir görüntü	86
Resim 33 : Michal Czaykowski (Mehmet Sadık Paşa) eşi Ludwika Sniadecka	86
Resim 34 : Polonezköy kilisesi	87
Resim 35 : 1998 Rum Patriği 1. Bartolomeo Polonezköyde.....	87
Resim 36: Poloneköylüler ve köyün Papazı.....	88
Resim 37: Vatikan Büyük Elçisi psikopos Angelo Giuseppe Ronncall 1938 tarihinde köyü ziyaret ederek çocukların vaftizini yenilemiştir.	88
Resim 38: Polonezköy kiraz festivalinden bir görüntü	89
Resim 39: Kiraz festivali- 2015	90
Resim 40: Festival alanından bir görüntü	90
Resim 41: Festival alanından bir görüntü	91
Resim 42:Polonezköy hediyelik eşya satan dükkanlar	91

ÖZET

DUYDU, Merve İstanbul Polonezköy ilçesinde ikamet eden Polonezköy (Adampol) yerleşiklerinin sosyo-kültürel açıdan incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi 2016

Bu tez çalışmasın da Lehistan'ın parçalanması sebebiyle ülkelerini terk edip Osmanlı'ya sığınan Polonyalıların sosyo-kültürel yaşamları incelenmiştir.

İnsan ve onun yarattığı kültürün bilimi olarak tanımlanan antropoloji birey, topluluk ve toplum içinde, insanların yaşam biçimlerini ve sosyal çevre ile olan ilişkilerini inceler. Bu bağlamda geniş bir araştırma çevresine sahip olan sosyal antropolojinin en çok ilgilendiği alanlardan biride planlı ve plansız kültür değişmeleridir.

Araştırmamızın evrenini oluşturan Polonezköylüler de ülkelerinin düşmanları tarafından paylaşılarak haritadan silinmesi sonucu Osmanlı Devleti başta olmak üzere diğer ülkelere göç etmek zorunda kalmışlardır. Yeniden yurt edinme esnasında ve sonrasında ortaya çıkan sosyo-kültürel durum sosyal antropolojik açıdan incelenmeyi gerektiren bir durumdur.

Anahtar sözcükler: Polonezköy, Adampol, Michal Czaykowski, Şark Ajansı

ABSTRACT

DUYDU, Merve: The socio-cultural study of Polonezköy (Adampol) settled who are living in Istanbul Polonezköy; Master's Thesis 2016

In this thesis study, the socio-cultural life of the Polish who had to leave their country due to the fragmentation of Lehistan and to take refuge in Ottoman, is analysed.

Anthropology defined as the science of human and the culture created by him, is analysing the relationship of humans lifestyle and social environment in individual, community and in society.

In this context, one of the most interested areas of social anthropology having an extensive research environment are the planned and unplanned culture changes.

The inhabitants of Polonezköy who are the creation of our study were obliged to immigrate especially to Ottoman Empire and to other countries due to the fragmentation of their country by enemies and wiping it from the map.

The condition during the new acquisition abroad and the socio-cultural occurring afterwards is a situation which has to be analysed from social anthropological terms.

Key Words: Polonezköy, Adampol, Michal Czaykowski, Orient Agency

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu

İnsanlığın tarihsel süreç içerisinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi özelliklerin tümünü oluşturan kültür, sosyal antropolojinin temelini oluşturur.

Sosyal antropolojinin doğrudan ilgilendiği konular arasında bir yer değiştirme hareketi olarak tanımlanan göç olgusu da vardır. Göç kavramı zaman zaman siyasi, ekonomik veya doğal afetler sebebiyle zorunlu ya da gönüllü olarak gerçekleştirilmektedir. Çeşitli sebeplerden ötürü tarih boyunca milyonlarca insan doğup büyüdüğü çevreyi terk etmek zorunda kalmıştır. Bu nedenle insanoğlunun göç nedeniyle yeni bir ülke ve çevreye geçişinde insan ve onun yarattığı olan kültürün göç hareketinden nasıl etkilendiğinin tez konusu olmasına karar verilmiştir.

1772-1795 yılları arasında Polonya toprakları Rusya Avusturya ve Prusya tarafından paylaşılmıştır. Polonya'nın işgali sebebiyle bazı Polonyalı göçmenler Osmanlı devletine sığınarak 1842 yılında Prenses Adam Czartoryski ve Michal Czaykowski'nin yardımlarıyla bugünkü Polonezköy'ü kurmuşlardır. 173 yıldır Gayrimüslim bir toplum olarak ve aynı zamanda kültürel değerlerini ve özgünlüğünü korumayı başaran Polonezköy'ün sosyal antropolojik bakış açısı ile incelenmesi araştırmamıza özgün bir nitelik katmaktadır.

Danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Akın KONAK'ın da yönlendirmeleriyle 'Polonezköy (Adampol) Yerleşiklerinin Sosyo-kültürel Açısından incelenmesi tez konusu olarak belirlenmiştir.

B. Araştırmanın Amacı

Türkiye ve Polonya arasındaki ilişkilerin temel niteliğini iki ülke arasındaki askeri çatışmalar değil ülke insanların uzun yıllar boyunca barış içinde yan yana yaşamaları ve ilişkilerinin en başından beri mevcut olan kültürel ve toplumsal etkiler ve Polonya'nın bağımsızlığı için Türklerin verdiği destek tayin etmiştir.

Osmanlı Türk kültürü uzun tarihli ilişkiler boyunca Polonya ya hem de Polonya aracılığıyla Avrupa ya yansımıştır. Osmanlı döneminde saraya giren birçok Polonyalı gibi Cumhuriyet döneminde de birçok Polonyalı Türk eğitim ve teknik kurularında görev yapmıştır. Türkiye ve Polonya arasındaki dostluk ortamı ülkeler arasında sempati yaratarak beraberinde de kültürel etkileşimleri doğurmuştur.

Polonya'nın işgali sebebiyle özgürlük arayışı içerisinde ülkelerinden ayrılarak, Osmanlı topraklarına sığınan ve 6 nesildir Türk vatandaşı olarak yaşayan Polonezköylüler' in kendi kültürlerini nasıl korumayı başardıkları ve bu geçen süre içerisinde Türklerle olan kültür ilişkilerinden doğan Polonez- Türk sentezinin sosyal antropolojik açıdan ortaya konulması ayrıca Polonezköy yerleşiminin Türkiye-Polonya tarihsel perspektifinde araştırılması amaçlanmaktadır.

C. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evreni İstanbul ili, Polonezköy ilçesi olarak belirlenmiştir. Bunun nedeni ise, ülkelerinin düşmanları tarafından paylaşılarak haritadan silinmesi sonucu ülkelerini terk etmek zorunda kalarak başka bir ülkeye ve kültüre göç eden Lehistanlılar'ın asimile olmadan kültürel değerlerini yaşatmalarıdır.

Araştırmanın evreni, köyde sürekli ikamet eden aileleri kapsamaktadır. Ataları tarafından köye yerleştirilen ve köyün günümüzdeki haline kadar tüm safhalarını yaşayan, hayatta olmayan yakınlarından da köyün geçmişi ile ilgili birçok anı ve belgeye sahip olan köylüler araştırmamızın evrenini oluşturmaktadır.

Evrenin tümü üzerinde bir araştırma yapılabilmesi mümkün gibi görünse de, zaman kısıtlılığı, çeşitli sosyal sebeplere bağlı olarak evreni temsilen örnek aileler üzerinde çalışma yapılmıştır.

D. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın konusu ve amacı genel bir çerçevede belirlendikten sonra, kaynak tarama çalışmaları yapılmıştır.

Araştırmanın amacı ve konusu doğrultusunda ana yöntem "alan araştırması"dır. Alan araştırması sırasında, bazı ailelerle ve kaynak kişilerle

derinlemesine görüşmeler yapılmış ve elde edilen bulguların yazılı kaynaklardan elde edilen bulgularla karşılaştırılması yoluna gidilmiştir.

Ayrıca evreni oluşturan ailelerle yetinilmemiş, onları ilgilendiren resmi ya da özel kişi, kurum ve kuruluşlarla da görüşme yapılarak çeşitli bilgiler edinilmiştir. Bu alanda köy muhtarı da dahil olmak üzere bazı kişilerle görüşülmüştür.

Görüşmelerde üzerinde durulan konular aşağıda belirtilmiştir;

-Köyün tarihçesi

-Köyün nüfus yapısı

-Köyün ekonomik ve sosyal durumu

-Köyün kültürel değerleri

Bu araştırmanın oluşturulmasında kullanılan temel yöntemlerden biri de yazılı ve görsel kaynakların incelenmesidir. Konuyla ilgili akademik literatür biraz sınırlıdır. Ancak popüler yayınlarda Polonezköy'ün özellikleri sıklıkla işlenmiştir.

Araştırmanın bir diğer önemli kaynaklarından biride köyün arşivleridir. Köy muhtarlığının arşivi pek çok belgeye ulaşmak için elverişlidir. Bununla beraber köyde bulunan Zosia teyzenin anı evi ise birçok fotoğraf ve belgelerle birlikte zengin bir araştırma ortamı sunmaktadır.

1.BÖLÜM

KAVRAMSAL KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Türkiye ve Göç Olgusuna Genel Bakış

Dünya üzerinde ki hemen hemen her ülke göçten belli bir ölçüde etkilenmiştir. Özellikle 20 yüzyılın ikinci yarısında toplu göç hareketlerine şahitlik edilmiştir. Bununla birlikte son elli yıllık dönemde 175 milyondan fazla insanın kitlesel olarak göç ettiği bilinmektedir. 2013 Birleşmiş Milletler (BM) küresel göç verilerine göre dünya üzerinde 232 milyon kişi yani dünya nüfusunun % 3.2'si uluslararası göçmenlerden oluşmaktadır.¹

Göç, “bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde bir yerden başka bir yere gitmesi” olarak tanımlanmakta olup süresi, yapısı ve nedenine bakılmadan insanların yer değiştirmesi sonucu ortaya çıkan nüfus hareketliliğidir. Bahsi geçen yer değiştirme hareketleri gönüllü ya da zorunlu sebeplerle gerçekleşebilmektedir. Silahlı çatışmalar, doğal afetler, siyasal veya ekonomik sebeplerle milyonlarca insan doğup büyüdüğü toprakları terk etmektedir. Bu yüzden, göç kavramının içine mülteciler, sığınmacılar, ekonomik göçmenler, düzensiz göçmenler ve çeşitli sebeplerle yerinden edilmiş insan grupları dâhil edilebilir.

“Toplumsal yapıyı etkileyecek en önemli dışsal etkenlerden birisi ‘zorunlu göç ve ‘yeniden yerleştirme’ uygulamalarıdır. Herhangi bir nedenle, insanları yaşadıkları yerlerden kendi istekleri dışında ayırmak, çok önemli bir toplumsal, ekonomik ve kültürel olaydır. Bu tür uygulamalarda, uygulamalarda, uygulamaya neden olan öncelikler ne olursa olsun, konuyu insanlarla ilgili boyutunun öncelikli olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmalar kendi istekleri ile göç edenler ile istekleri dışında göçe zorlananlar arasında olaya bakışları açısından önemli farklılıklar bulunduğunu göstermiştir”(Gökçe, 1995: 65).

---

¹ Bu kişilerin yaklaşık dörtte üçü (%74) 20-64 yaş arası bireylerden ve yaklaşık yarısı (%48) kadınlardan oluşmaktadır. Bakınız 01.04.2016 Erişim tarihli BM Küresel Göç İstatistikleri, <http://esa.un.org/unmigration/wallchart2013.htm>

Göç olgusu, siyaset, ekonomi, sosyal ve kültürel yaşamla yakından ilgilidir. Özellikle uluslararası göç, birden fazla devleti aynı anda etkilemektedir. Bu göç türü, çoğu zaman bir yandan yerleşilen ülkeye işgücü katkısı sağlamakta, farklı beceriler ve yeni fikirler getirmekle birlikte diğer yandan da göç veren ülkelerde nitelikli işgücü kaybına sebep olabilmektedir. Bu sebeple göç, göçmenlerin yerleştikleri ülkeler kadar arkalarında bıraktıkları ülkeleri de ilgilendirmekte olup bu ülkeler arasındaki etkileşimi şekillendirip kalıcı izler bırakmaktadır.

“Babaş, iskan sorunun ele alırken, devletin iç bünyesi, hukuku, ekonomisi, örgütleri, yönetim biçimi ve halk-devlet ilişkileri gibi konularında göz önüne alınması gerektiğine dikkat çekmektedir. Ona göre, iskan uygulaması ister kişinin isteğine göre yapılsın, ister zorunlu olarak iskana tabi tutulsun sorun hem kişiyi hem de devleti ilgilendirmektedir”

Göç olgusunun çeşitli sebeplere bağlı olarak önümüzdeki yıllarda da devam etmesi beklenen bir durumdur. Göç hareketleri, iyi yönetilebildiği takdirde olumlu, iyi yönetilmediği takdirde ise başta kamu düzeni ve güvenliğine tehdit olmak üzere insan hakları ihlallerinin ortaya çıkmasına kadar bir sürü olumsuz sonucu da beraberinde getirebilmektedir. Bu sebeple ekonomik ilerlemeyi destekleyen, kamu güvenliğini koruyan ve göçmenlerin insan haklarının korunmasını amaçlayan sistemli bir göç yönetimi geliştirebilmek ülkelerin dirlik ve düzeni için hayati derecede önemlidir.

Ülkemiz coğrafi ve stratejik konumu sebebiyle tarih boyunca kitlesel sığınma hareketleri de dâhil olmak üzere geniş anlamda göç hareketlerinin belli başlı duraklarından olmuş ve milyonlarca göçmene kapılarını açmıştır.

Ülkemize yapılan göçlerden bahsedecek olursak bunları iki başlık halinde toplaya biliriz.

Cumhuriyet Öncesi Dönem

Osmanlı İmparatorluğu döneminde din ve ırk ayrımı yapılmaksızın gelenlere hoşgörüyle yaklaşıldığı herkesin malumlarıdır. Bu dönemde öne çıkan kitlesel ve bireysel sığınma hareketlerinin başlıcaları şunlardır:

» 1492 yılında on binlerce Yahudi'nin İspanya'dan gemilerle kurtarılarak Osmanlı İmparatorluğu topraklarına getirilmesi,

» 1672 Thököly Ayaklanması'nın ardından matbaacılığın öncüsü İbrahim Müteferrika ile itfaiyeciliğin öncüsü Kont Ödön Seçenyi(Seçenyi Paşa)'nin ve 1699 yılında Macar Kralı Thököly Imre ve eşinin Osmanlı İmparatorluğuna iltica etmeleri,

» 1709 yılında İsveç Kralı Şarl'ın beraberindeki yaklaşık 2 bin kişilik grupla birlikte Osmanlı İmparatorluğuna sığınması,

» 1718 Pasarofça Antlaşması'nın ardından Macar Kralı II. Rakoczy Ferenc'in Osmanlı İmparatorluğu'na sığınması,

» 1830 Polonya İhtilali'nin liderlerinden bugünkü Polonezköy'ün kurucusu Prens Adam Czartorski'nin 1841 senesinde Osmanlı İmparatorluğu'na iltica etmesi

» 1848 Macar Özgürlük savaşını kaybeden Prens Lajos Kossuth ve yaklaşık 3 bin Macarın 1849'da Osmanlı İmparatorluğu'na gelmeleri,

» 1858 - 1864 yılları arasında Rus kaynaklarına göre yaklaşık 493.000 Müslüman Kafkas nü» Farklı istatistiki veriler bulunmakla birlikte 1864 senesinde ise Rus ordusundan kaçan yaklaşık 1 milyon Kafkas nüfusun Osmanlı İmparatorluğu topraklarına kabul edilerek, Balkanlar'a ve Anadolu'nun çeşitli yerlerine yerleştirilmesi (Çerkez Sürgünü).

» 1917 Bolşevik İhtilali'nin ardından Vrangel'in yaklaşık 135 bin kişiyle birlikte Osmanlı İmparatorluğu'ndan koruma talep etmesi ve Osmanlı'ya sığınması,”

Cumhuriyet Dönemi

“Ülkemize yönelik kitlesel göç hareketleri, Cumhuriyet'in kuruluş süreci ve sonrasında da devam etmiştir. Bu hareketlerin en somut örnekleri ise şu şekilde özetlenebilir:

» 1922-1938 yılları arasında Yunanistan'dan 384 bin kişi,

» 1923-1945 yılları arasında Balkanlardan 800 bin kişi,

» 1933-1945 yılları arasında Almanya'dan 800 kişi,

» 1988 yılında Halepçe katliamından sonra Irak'tan 51.542 kişi,

» 1989 yılında Bulgaristan'dan 345 bin kişi,

- » 1991 yılında Birinci Körfez Savaşından sonra Irak'tan 467.489 kişi,
- » 1992-1998 yılları arasında Bosna'dan 20 bin kişi,
- » 1999 yılında Kosova'da meydana gelen olaylar sonrasında 17.746 kişi,
- » 2001 yılında Makedonya'dan 10.500 kişi,

» Nisan 2011- Eylül 2013 arasında Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle yaklaşık 500 bin kişi.14 Özetle, Türkiye 1922'den günümüze kadar 2,5 milyondan fazla kişiye kucak açmıştır.15 Bu sayıya yasal yollarla Türkiye'ye gelen ve çalışma, öğrenim, yerleşme, evlilik gibi nedenlere bağlı olarak Türkiye'de bulunanlar dâhil değildir. ²

1.2 Polonya Türkiye İlişkilerine Genel Bakış

“Türkiye ile Polonya arasındaki ilişkilerin genel niteliğini, tarihi süreç içindeki askeri çatışmalar değil, uzun barış içinde yan yana yaşama dönemleri, ilişkilerin en başından beri mevcut olan ticaret, karşılıklı kültürel ve toplumsal etkiler ve Türkler tarafından Polonya'nın bağımsızlığına verilen destek tayin etmiştir” (<http://www.mfa.gov.tr>).

Polonezköy, Lehistan ile Osmanlı imparatorluğu arasında ki uzun yıllar süren tarihi ilişkilerin bir sonucudur ve bu ilişkiler, bazen iki güçlü devletin askeri çatışmaları, bazen de yüzyıllar süren bir dostluğu neticesinde olmuştur. Polonezköy'ün gerçek yaratıcısı işte bu inişli çıkışlı tarihi bağdır.

15. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı ve Lehistan arasındaki dostluğa rağmen Leh şövalyeleri, Osmanlı İmparatorluğuyla savaşmakta olan Macar ordusunun yanında yer almışlardı ancak şunu belirtmek gerekir ki, Leh şövalyelerinin Osmanlılara karşı savaşa katılması bu iki devlet arasında süre gelen dostane ilişkileri bozmamıştı. Lehistan ile Osmanlı devletini birbirine yakınlaştıran başka bir boyutta iki devlet arasındaki ticari ilişkilerdi. Bu ikili ticaret sayesinde Lehistan üzerindeki Doğu etkisi sanat, giyim kuşam, silah ya da süsleme alanlarında da görülmeye başladı. Lehçe'ye bazı Türkçe kökenli kelimeler girmeye başladı. Lehçede majdan (meydan), jasyr (esir), kismet (kısmet) gibi Türkçe sözcüklerin kullanımına hala devam edilmektedir(Latka,1992:11).

² T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları Yayın No: 4 Aralık 2013 sayfa:5-12

Lehistan ile Osmanlı ilişkileri 15. Yüzyılın sonlarına doğru bozulmaya başlamıştır ve bunun sonucunda da Lehistan Kralı Jan Olbracht 1497 yılında Türklerle savaşmaya başlamıştır. Ancak Ne Türkler için ne de Lehistanlılar için kesin bir galibiyet sağlamayan 4 yıllık bir savaştan sonra 19 Haziran 1501 yılında bir ateşkes anlaşması imzalanmıştır. O dönemlerde Osmanlı İmparatorluğunda leh kızları çok değerli sayılır ve yüksek fiyatla satın alınırlardı. Lehistan Ukraynası'nın Rohatın kasabasında yaşayan fakir bir papazın kızı olan ve sonradan Hürrem Sultan olarak dünya ya ün salan Roksalan bu duruma örnek olarak gösterilmektedir. Dönemin sultanı Kanuni Sultan Süleyman onu sevmiş ve onunla evlenmiştir. Hürrem Sultan'ın, Lehistan Kralı Sigismund' un eşi kraliçe Rona ile mektuplaşarak, Osmanlı siyasetini Lehistan lehine etkilediği söylentiler arasındadır(Latka, 1992: 14).

Latka'ya göre 19. yüzyılda Lehistan-Osmanlı işbirliği yalnızca politik bir önem taşımamaktadır. Birçok leh kökenli mühendis, hekim ve özellikle subay, Osmanlı Devleti'nin batılılaşmasında ve modernize edilmesinde çok çaba göstermiştir. Bunun yanında savaş esnasında esir alınan Lehistan' lı erkeklerden İslamiyet i kabul eden esirler Osmanlı Devleti'nde çeşitli görevlere getirilmiş, önemli mevkilere yükselmişlerdir. Mesela Jan Kierdaj Kanuni Sultan Süleyman' nın elçiliğini yapmıştı, Joachim Strasz (İbrahim bey) padişah sarayında tercümanlık yapmıştır.

Antoni Dohodo'ya³ göre savaşlar ve ayaklanmalar nedeniyle ülkelerinden ayrılmak zorunda kalıp Osmanlı topraklarına gelen bu işiler, uzman olarak değişik iş sahalarında çalışmışlardır. Kara ve tren yolları yapımında, telgraf santralleri kurulmasında mühendis olarak ve şehirlerin imarında mimar olarak görev almışlardır. Aynı zamanda hastanelerde, başhekim ve idareci, yüksek öğrenimde temel bilimler, ve güzel sanatlar alanında çeşitli hizmetler vermişler.

“Bu kişilerin bir kısmı sadece para kazanmak ve tutunmak için çalışıyordu. Bir kısmı ise bütün güçleriyle Türkiye'nin, güçlenmesi ve Avrupalılaşmasına çaba harcıyordu. Güçlü bir Türkiye'nin Polonya'nın bağımsızlığı yolunda yardımcı olacağı umudunu taşıyorlardı” (Bauer,1990: 15).

---

³ Anthoni Dohoda bakınız kaynak kişi listesi

“Osmanlı ve Polonyalılar arasındaki ilişkiler bu şekildeyken cumhuriyetin kurulmasıyla 23 Temmuz 1923 tarihinde Lozan’da Polonya ile Türkiye arasında dostluk anlaşması imzalandı anlaşmanın metni şöyle başlıyordu: Bir tarafta Polonya, diğer tarafta Türkiye, geçen asırlar boyunca Polonya Cumhuriyeti ve Türkiye’nin kanıtladıkları samimi dostluğun bağlarını yenileme ve güçlendirme arzusunu aynı derecede duyduklarından, Polonya ile Türkiye arasındaki bu dostluğun en zor tarihi tecrübelerle rağmen bozulmadan süregeldiğini göz önünde bulundurup her iki devlet arasında yenilenen münasebetlerin milletlerinin inkişaf ve refahı bulmasına yardımcı olacağına inandıklarından, Dostluk anlaşmasını imzalamaya karar verdiler. Madde 1. Polonya Cumhuriyeti ile Türkiye ve her iki devletin vatandaşları arasındaki sulh ve samimi dostluk ilelebet sürecektir “(Adamska, 2004: 50).

Türk istiklal savaşından sonra, Lozan Barış Konferansı sırasında 23 Temmuz 1923’te Türkiye ile Polonya arasında bir dostluk anlaşması imzalanmış Ankara ve Varşova’da karşılıklı elçilikler açılmıştır.

Ayrıca Papa 2. Jean Paul, İstanbul, 30 Kasım 1979 da ki konuşmasından her iki ülkenin de Polonya Türkiye dostluğunu ne kadar önemseydiğini görebiliriz:

“Polonya’nın parçalanmasından sonra, Polonya Cumhuriyeti’nin canlı vücudu üzerinde yapılan tecavüzdən Avrupa’nın çeşitli sarayları haberdarken ikili ilişkilerimizin tarihinde zor yüzyılları geçirdiğimize rağmen bir tek Türkiye bunu kabullenmedi. Başarılı-başarısız savaşlar, ta 1683 senesi işte burada, Sultanların İstanbul’unda parçalanmamızın kabul edilmemesini olağanüstü bir şey olarak görmemiz lazım. Bu sarayda seneler boyunca yabancı temsilcilerin kabulü sırasında “ Lehistan elçisi henüz gelmedi” diye bildiriliyordu. Ve sonunda bu elçinin geliş anı geldi.

“Polonya ve Türkiye dostluğunu özetleyen bir başka yazıda Polonya Cumhurbaşkanı Lech Walesa’nın Polonezköy muhtarına 23 Haziran 1992 tarihinde yazdığı mektuptur: 150 sene evvel, savaş ve esaretin ağır tecrübelerini taşıyan Atalarımız, misafirperver Türk topraklarında destek ve sığınak buldular. Bu toprağı işlemeyi bildiler ve bu konuda örnek oldular. Yurttaşları için hem gurbette ayakta kalabilmenin hem de Polonya geleneklerine sadık kalmanın sembolü oldular. Bugün de, bir buçuk asır geçtikten sonra, yeni vatanınızın sadık vatandaşları iken köklerinizi unutmayın. Bunun için sizlere teşekkür

ediyor, jübilenizin her iki ülkemizin tarihine gerçek, karşılıklı dostluğun jübilesi olarak geçmesini dilerim” (Adamska, 2004: 48- 55).

“Son 20-30 yılda Türkiye-Polonya ilişkilerinin tekrar canlanma ve yoğunluk kazandığı yıllardır. Hem siyasî hem iktisadî anlamda münasebetlerdeki gelişme iki tarafın üst düzey devlet görevlilerinin ziyaretiyle de taçlandırılır. 1993 ve 1997’de Süleyman Demirel, 1994’te Lech Wałęsa, 1996 ve 2000’de Aleksander Kwaśniewski karşılıklı ziyaretlerde bulunur. Yine Başbakan Leszek Miller’in 2003’teki, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer’in 2004’teki, 2010’da elim bir uçak kazasında ölen Polonya eski Cumhurbaşkanı Lech Kaczyński’nin Ocak 2007’deki Türkiye ziyaretiyle devam eden karşılıklı ziyaretler silsilesi, 2009 Mayıs ayında Başbakan olan Recep Tayyip Erdoğan’ın Polonya ziyareti ile sürdürülür. 2010 yılı Aralık ayında Türkiye’ye gelen Polonya Başbakanı Donalt Tusk’a mukabil, yeni Polonya Cumhurbaşkanı Bronisław Komorowski’nin davetlisi olarak o zaman ki Cumhurbaşkanı Abdullah Gül 2011 Haziran ayında Polonya’da bulunur. Mart 2014’te ise Polonya Cumhurbaşkanı Bronisław Komorowski Türkiye’ye resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Yine meclis başkanları ve bakanlar düzeyinde de muhtelif ziyaretler yapılmaktadır. Bütün bu ziyaret trafiğinin diğer bir yüzü de bu vesileyle iki ülke arasındaki ekonomik ve ticarî işbirliğinin artırılması olmuştur. Her geçen yıl daha fazla Türk iş adamı Polonya’da yatırım yapmaktadır. Ayrıca Polonya’da ve Türkiye’de birçok öğrencinin değişim programlarıyla birlikte en çok tercih ettiği ülkeler haline gelmişlerdir.⁴” 2014 yılında Osmanlı İmparatorluğu ile Lehistan arasında diplomatik ilişkilerin 600. Yılı kutlanmıştır.

“Polonya ve Osmanlı Devleti’nin bağlarını, iki ülkenin komşuluğunun başlangıcından beri gelişen ticaret geliştirmiştir ve Osmanlı Devleti ile Lehistan Krallığı arasında bilinen ilk ticaret anlaşması 1439 yılında yapılmıştır”.

---

⁴ Bu bilgiler 02.04.2016 erişim tarihli <http://:poloniottomanica.blogspot.com.tr> adresinden alınmıştır.

Tablo1. İkili Ticaret Rakamları

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	DENGE	HACİM
2012	1.854	3.058	-1.204	4.912
2013	2.059	3.184	-1.125	5.243
2014/9	1.794	2.231	-437	4.025

Tablo: Türkiye İstatistik Kurumu

Başlıca ihraç ürünlerimiz: meyve, sebze, tütün, mücevher tekstil ve hazır giyim ürünleri ve bazı makine ve cihazlardır.

Başlıca ithal ürünlerimiz: motorlu kara taşıtları, çeşitli kimyasallar, kozmetik mobilya ve taş kömürü gibi ürünlerdir.

Polonya ile 1992-2003 yılları arasında fazla veren dış ticaretimiz, 2004 yılından bu yana açık vermektedir. Söz konusu açık, esas olarak Polonya’da yerleşik yabancı sermayeli şirketlerce ülkemize yapılan otomotiv sanayii ürünleri ihracından kaynaklanmaktadır. Polonya’da faaliyet gösteren 59 adet Türk sermayeli şirket bulunmaktadır.

1.3. Polonezköy’ ün Oluşumundaki Tarihsel Süreç

1699 yılında imzalanan Karlofça Antlaşması’yla birlikte Osmanlı Devleti ile Lehistan arasında barış dönemi başlamıştır ve ortak düşmanları olan Rusya’nın güçlenmesi, Osmanlılarla Lehleri birbirlerine daha da yakınlaştırmıştır ve bunu akabinde 1768 yılında Osmanlı Devleti, Lehistan’ nın iç işlerine karıştığı gerekçesiyle Rusya ‘ya savaş açmıştır (Latka,1992:19).

Tüm bunlar olurken Ruslar ve Avusturyalılar Osmanlı Devleti’ni işgal etmeyi düşünüyorlardı. Fakat bu, Prusya’nın işine gelmiyordu. Çünkü böyle bir durumda bu iki devlet güçlenecek ve Prusya onların arasında kalacaktı. Onun için Prusya kralı II. Friderik bir politika izleyerek, Rusya’nın ve Avusturya’nın dikkatlerini Lehistan Krallığı üzerine çekti ve böylece, Osmanlı Devleti yerine Lehistan Krallığı Rusya, Avusturya ve Prusya tarafından paylaşıldı.

“1772 yılında üç büyük devlet, Polonya’nın parçalanması anlaşmasını imzaladılar. Bu anlaşmaya göre; Güney Bölgesi (Galiçya) Avusturya’ya; orta ve

kuzeyi Prusya'ya, Niemen ve Bug nehrinin Doğu kısmı isse, Rusya'ya geçti” (Bauer,1990: 10).

19. yüzyılın Avrupa haritasında artık Polonya devleti yoktu. Polonya devleti'nin Avrupa haritasından silinmesi durumu, Osmanlı Devleti'nin tehlikeli komşularını güçlendirmiş ve Osmanlı Devletini de aynı duruma düşme tehlikesi ile karşı karşıya bırakmıştır. Bunun sonucu olarak Osmanlılar eski düşmanları Lehistan'a, bu sefer gerçek dost ve müttefik ellerini uzatmışlardır.

17. yüzyılda Osmanlılarla yapılan savaşıardan dolayı Hıristiyan Polonyalılar, Müslüman Osmanlıların kendileri için büyük bir tehlike olduğunu düşünüyordular. Ancak, 18. Yüzyılda bu durum bütünüyle değişti ve Polonya kendileri için gerçek tehlikenin Osmanlı İmparatorluğu değil, Hıristiyan komşuları olduğunu anladı. Orta Avrupa' da ki güç dağılımı, Polonya'yı işgal eden üç güçlerden olan ikisinin(Avusturya ve Rusya) Osmanlıyla sürekli çatışma içinde olmasına neden oluyordu. Bu gerçek, Polonyalılar' ın Osmanlılara olan duygularını değiştirmiştir ve düne kadar düşman saydıkları Osmanlıların tek dostları olduğu düşüncesi kabul etmişlerdir.

Polonyalı göçmenlere göre; Polonyalılar için sıkıntılı bir dönem olan 19. Yüzyılda Osmanlı ve Lehistan dostluğu pekiştiren öykülerden biri Polonya'da ağızdan ağıza söylenerek günümüze kadar gelmiştir ve hemen hemen bütün kaynak aramalarında karşımıza çıkmaktadır. Bu öyküde Osmanlı sultanlarının Polonya'nın paylaşılmasını kabullenmemiş olduklarından bahsedilir. Sarayda yapılan resmi törenlerde Lehistan elçisi için boş bir koltuk bırakılmış ve Sultan, elçi kabul törenlerinde her seferinde imalı bir biçimde sorarmış: “Lehistan elçisi nerede?” diye bu soruya sadrazam “Sultanım, Lehistan elçisi önemli engeller yüzünden henüz gelmedi” diyerek cevap verirmiş. Bu öykü Osmanlı 'nın hiçbir zaman Lehistan'ın parçalanmasını kabul etmediğini bize göstermektedir.

“Prens Adam Jerzy Çzartoryski' nin etrafında toplanan ve adını prensin Paris'te ki karargahın dan alan bir grup siyasi göçmen (Hotel Lambert Grubu), Osmanlı imparatorluğu ile Polonyaların siyasi çıkar ortaklığının önemini çok iyi kavıyorlardı Prens Adam Czartoryski de bu durumun farkında olduğundan dolayı Osmanlı İmparatorluğu'ndaki durumu izleyebilmek amacıyla, Czartoryski 1841 yılında İstanbul'da, Polonya göçünün gayri resmi temsilciliği olan şark ajansını

kurmuştur. Şark ajansı Osmanlı makamları, Fransa ve İngiltere elçiliklerinin desteğiyle çalışmalarını sürdürmekteydi”(Latka: 1992: 23).

Polonyalılar baştan beri ülkelerinin paylaşılması gerçeğini kabul etmeyerek İlk kez 1792 yılında, Tadeusz Kosciuszko önderliğinde Rusya ile savaşa girmişlerdir. Ancak istenilen sonuca ulaşılamayınca 1830 yılında Kasım ayaklanmasını organize ederek yeniden silaha sarılmışlardır ve bunu takiben Ruslardan bağımsız ulusal hükümetin başkanlığına, tanınmış politikacı, Prens Adam Czartoryski seçilmiştir. Ancak 1831 yılındaki Rusya-Polonya savaşının kaybedilmesi sonucu Kasım ayaklanması da başarısızlıkla sonuçlanmıştır ve Ulusal Hükümet Başkanı Czartoryski de dahil binlerce kişi ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır.

Gelişen bu olayların sonucunda prens Czartoryski, kısa bir süre Londra’ da kalıp ardından, Paris’ e geçmiştir ve Lehistan için siyasi çalışmalarını orada sürdürmüştür. Prens aynı zamanda göçün, ilerici 3 Mayıs Anayasası’na dayalı bir Polonya Devleti kurmayı düşünen kanadının önderi olmuştur. Prens Paris’teki karagahından dolayı bu kanat Hotel Lambert adını almıştır. Polonyalılarla dayanışma içinde olan Fransa ve İngiltere, Hotel Lambert’in faaliyetlerini ”Ulusal Hükümet” in çalışmalarının bir devamı olarak kabul edip, Prensi ise Polonyalılar’ ın temsilcisi olarak görmüşlerdir.

Prens Czartoryski’nin siyasal tasarılarında Osmanlı İmparatorluğu ile ilişkilerin hayati bir yeri vardır.

“Prens Czartoryski Grubu, Polonya’nın ulusal çıkarlarını düşünerek Avrupa’nın güçlü devletlerinin de desteğiyle, Osmanlı Devleti’ni Rusya’ya karşı korumak gerektiği fikrini ön plana çıkarmaya başladılar. Bir yandan da, Czartoryski, Rusya’nın Boğdan ve Eflak’taki siyasal etkisini, oradaki muhalefeti destekleyerek yok etme düşüncesini yaymaktaydı. Bunun ardından daha geniş ve somut bir çalışma planı hazırladılar ve Rusya’ya karşı Osmanlı, İngiltere ve Fransa’nın da katılacağı büyük bir savaşın kaçınılmazlığını kabul eden Czartoryski, Rusya ile savaşa girecek olan Bab-ı Ali’ye etkili şekilde yardımcı olacak bir ulusal ayaklanmayı, eski Polonya topraklarında düzenlemeye hazır olduğunu bildirerek İstanbul’da Osmanlı büyüklerini Leh ve Türk çıkarlarının ortak olduğuna, güçlü bir Polonya devletinin, Osmanlıların güvencesi olduğuna inandırmaya çalıştı ”(Latka,1992:29).

Czartoryski, uzun yıllar boyunca, Avrupa siyasetinde önemli rol oynayan bir devlet adamı oluştur ve dış politikasını, Avrupa'nın önemli başkentlerinde faaliyet gösteren elçilik düzeyindeki Polonya ajanları aracılığıyla yürütmüştür. Bu dönemde Rusya'ya karşı düzenlenen siyasi-askeri eylemlerin merkezi İstanbul, İstanbul da Michal Czaykowski'nin yönettiği Şark Ajansı olmuştur.

Antoni Dohoda' ya göre, tüm bu oluşumlardan sonra Czaykowski'nin Şark ajansı' nın başkanlığına seçilmesi de bir rastlantı değildir. Çünkü kendisi, tarihi konuları işleyen meşhur romanların yazarı olmakla beraber aynı zamanda Polonya davasının enerjik bir savunucusu olmuştur. Doğu ile hem bir yazar olarak, hem de göçmen eylemci sıfatıyla ilgilenmiştir. İstanbul'a 25 Ağustos 1841 yılında "Skamender" gemisiyle gelerek kente Paris Edebiyat Enstitüsü için Osmanlı İmparatorluğu sınırlarında yaşayan Slav halkları arasında tarihi ve etnografik incelemelerde bulunmak üzere gelen bir Fransız soylusu Michel Czayka kimliği ile girmiştir. Çünkü Prens Czartoryski'nin adamları Rus ajanları tarafından izlendiğinden dolayı böyle bir kamufraj gerekiyordu. Güney Slavları arasında, siyasetle hiç ilgisi olmayan ve sürekli etnografik incelemeler yapan bu kişi Ruslar için kuşkulu bir durum yaratmayacaktı. Ayrıca Fransız vatandaşı olması nedeniyle, Ruslar onun sınır dışı edilmesini de isteyemeyeceklerdi.

"Czaykowski'nin, İstanbul'da yaşamaya başladığı ilk günlerde çözmek zorunda kaldığı önemli sorunlardan biri, Kasım Ayaklanması yenilgisi sonucu Osmanlı topraklarında yaşayan Polonyalıların ne olacağı konusu olmuştur"(Latka,1992:30).

"Osmanlı topraklarında yaşayan Polonyalıların durumu, Hotel Lambert Grubu tarafından bilinmekteydi. Czartoryski, Lazeryen rahipleri aracılığıyla bu talihsiz Polonyalıları esaretten para vererek kurtardı. Ama esaretten kurtulanların geleceği, zor ekonomik koşullar yüzünden hiç iyi görünmüyordu. Ayrıca, İstanbul'a gelen Polonyalıları arasında Çerkesler e esir düşmemiş olanlarda vardı. Bunların hiçbir belgeleri yoktu dolayısıyla yakalandıkları takdirde Küçük Kaynarca Antlaşması uyarınca Rusya'ya iade edilmesi tehlikesiyle karşı karşıydılar"(Latka, 1992: 28,32).

Polonya'dan gelen göçmenleri Çingene Konak olarak adlandırılan yerdeki Lazeryenler e ait topraklara işçi ya da kiracı olarak yerleştirme olanağı vardı fakat bu

durum tam bir çözüm olamazdı. Ama yine de Lazeryenler le görüşmeler yapılan görüşmeler sırasında daha iyi bir fikir doğmuştur. Lazaristlerin topraklarının bir bölümünü kiralayıp orada da papazlardan bağımsız olarak zorda olan tüm Polonyalılar' a sığınak oluşturacak ve kendi kuralları ile yönetilecek bir köy kurmak... kurulacak bu köy, aynı zamanda İstanbul'daki Şark Ajansı'nın siyasal etkinliklerine de bir dayanak oluşturacaktı.

Czykowski böyle bir köy oluşturma fikrini 1841 yılının sonlarında prene bildirmiştir ve Prens Czartoryski, bu düşünceyi başta ekonomik nedenlerle isteksizce karşılarsa da Czykowski uzun uğraşlar sonucunda onu ikna edebildi.

1.4. Polonezköy' ün Oluşumunda Rol Oynayan Önemli Kişiler

“Mehmet Sadık Paşa (Michal Czajkowski)

Macaristan'da 1848 yılında başlayan ihtilâl girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından Osmanlı Devleti'ne sığınan Michal Czajkowski, 1804 yılında Ukrayna'nın Berdiçev yakınlarındaki Halczyniec kentinde dünyaya gelmiştir. İlköğrenimini doğduğu kentte tamamlayarak daha sonra yazıldığı askerî okuldan mezun olup General Rozycki'nin Volynia Süvari Alayı'nda askerlik mesleğine adım atmıştır ve 1831 yılında teğmenliğe terfi etmiştir. Czajkowski askeri alanda birçok başarı elde ederek Altın Liyakat Madalyasına layık görülmüştür. Czaykowski 1838 yılında Prens Adam Czartoryski'nin politik kulübü olan Hotel Lambert Teşkilatı'na katılmış ve daha sonrada teşkilatın başına geçmiştir. Czajkowski, Adam Czartoryski'nin temsilcisi olarak 1841 tarihinde İstanbul'a gelmiş ve 1845 yılında da Hotel Lambert'in ilk daimi şubesini kurarak bu şubenin başına geçmiştir. Bu teşkilatta ki görevine 1850 yılına kadar devam etmiş, ardından Osmanlı hizmetine girince görevini Wladyslaw Koscielski (Sefer Paşa)'ye devretmiştir. Michal Czajkowski'nin askeri kimliğinin yanı sıra ünlü bir yazar kimliğine sahiptir. Kazaklar üzerine yazdığı Powiesci Kozackie (Cossack Tales 1837), Wernyhora (1838), Kirdzali (1839), Anna 1840, Hetman Ukrainy 1840, “Owruczanin (The Man From Ovruc,1841), Ukrainki (Ukrainian Women 1841) kitapları epey ünlenmiş ve birçok dile çevrilmiştir”(Gümüş, 2010: 1370).

Michal Czajkowski, Mülteciler Meselesi'nin hareketli bir zamanında Müslüman olmak için başvurmuş ve onun bu isteğine sevinerek cevap verilerek kendisine Mehmet Sadık Paşa adı verilmiştir. Çoğu belgede adı sadece Sadık Paşa

olarak geçmektedir. Mehmet Sadık Bey Müslüman olduktan sonra Osmanlı ordusunda istihdam edilmiştir.

“Mehmed Sadık Paşa’nın 1869 sonlarından itibaren Osmanlı da ki eski etkinliği kaybolmaya başlamıştır ve eşi Ludwika Sniadecka’nın ölümü Mehmet Sadık Paşa’yı derinden etkilemiştir.

Bu durumda yaklaşık iki yıl daha görevine devam etmiş, 1872 yılında da ordudan ayrılmaya karar verip-Rusya’nın kendisi için verdiği af kararını kabul ederek- Ukrayna’ya dönmüştür. Kiev kentinde yaşamaya başlamıştır. 1877-1878 Osmanlı Rus Harbi’nde görev verilmek üzere İstanbul’a davet edilmiş, ancak bu daveti kabul etmemiştir. Bu süreçte Mehmet Sadık Paşa’nın ruhî sıkıntılar çektiğini görmekteyiz. Bu ruhî bunalımların etkisi ile Kiev’de tekrar Hıristiyan olmuş, 1886 yılında da intihar ederek hayatına son vermiştir. Mehmet Sadık Paşa’nın oğlu Muzaffer Paşa (Wladyslaw Czajkowski) da Osmanlı ordusunda çeşitli görevlerde bulunmuş, Sultan Abdulaziz’in yaverliği görevini yapmış, 1901-1907 yılları arasında Cebel-i Lübnan Mutasarrıflığı görevini ifa etmiş önemli bir kişiydi “(Gümüş, 2010: 1370).

Prens Adam Czartoryski (1770-1861)

“Polonyalı General Adam Kasimir’in oğlu Prens Adam Czartoryski 14 Ocak 1770’ de İngiltere de doğdu. Üniversite öğrenimini İngiltere de yaptı. Koçiuszko’nun komutanlığında 1794 te bağımsızlık savaşına katıldı. Tutsak alınarak Petersburg’a götürüldü. Çok sonraları Polonya Dışişleri Bakanı oldu. 1830 ayaklanması sırasında Polonya Ulusal Hükümeti’nin başına getirildi. Ayaklanma girişiminin başarısızlığa uğramasından sonra kendini bütünüyle Polonya göçmenlerinin işine adadı”(Anonim,1987: 21).

Frederik Novvicki’ ye göre; Prens Adam Czartoryski Polonya büyük devlet adamı ve Polonezköy’ün kuruluşunda önemli katkıları olan bir liderdir. 1841 yılında İstanbul’da Şark misyonu Baş ajansın’ını kurdurmuştur. Polonya kolonisinin kurulması için lazaryenler le yapılan görüşmeleri himayesi altına almıştır. Polonya’yı terk etmek zorunda kalan vatandaşların yeni bir yurt edinmek için gösterdiği çabalardan ötürü Onun anısına köye Adampol adı verilmiştir.

Prens Wladslaw Czartoryski (1828-1894)

Antoni Dohoda' ya göre, Prens Adam Czartoryski'nin oğlu babasının aktif çalışma ortağı ve Polonezköy olgusunu devam ettirmeye çalışan bir vatanseverdir. 1863-1864 senelerin ortaya çıkan ocak ayaklanmasında Milli İhtilal hükümetinin diplomatik vekili olmuştur. Prens Wladslaw Czartoryski Lazaryen rahiplerinden Adampol topraklarını satın alarak 1883 senesinde resmen Czartoryski ailesin himayesine geçirmiştir.

2.BÖLÜM

POLONEZKÖY İLÇESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. Polonezköy İlçesinin Tarihçesi

“1772–1795 yılları arasında Polonya toprakları Rusya, Avusturya ve Prusya arasında paylaşılmıştır. Takip eden 123 sene boyunca Polonya bağımsızlığını kaybetmiştir. Bu süreçte özellikle Rusya’ya karşı 1830 yılında büyük bir ayaklanma başlamıştır. Ancak ayaklanmanın başarısızlıkla son bulması ile büyük bir göç başlamıştır. Göç edenlerin büyük kısmı başta Fransa olmak üzere çeşitli Avrupa kentlerine gitmiştir. Ulusal ayaklanmalarda başarısızlığa uğrayan liderlerinin bazıları da Osmanlı İmparatorluğu’na sığınmışlardır ve mücadelelerine Osmanlı İmparatorluğu’nda devam etmişlerdir. Bu arada Prens Adam Czartoryski Paris’te 1833 yılında Namık Paşa ile göçmenlerin Osmanlı topraklarına yerleşmeleri için ilk olarak görüşmelerde bulunmuştur. Ancak bu planlar gerçekleşmemiştir”(Erdönmez, Erol, 2009: 37)

İlerleyen zamanlarda Osmanlı İmparatorluğu’nda yapılmakta olan reform hareketleri (1839 Tanzimat Fermanı) Lehistan göçmenlerinin faaliyetleri için uygun ortam yaratılmıştır. Bununla birlikte 1841 yılında imzalanan Londra Antlaşması, Rusların Türkiye’deki etkinliklerinin sınırlandırılabilmesi için yolları açmıştır. Bu olayların ardından Polonya devlet adamı ve göçmen topluluğu önderi olan Prens Adam Czartoryski merkezini Paris’te kurduğu siyasi göçmen birliğine bağlı olarak İstanbul’da bir Doğu Ajansı açarak bu ajansın yöneticiliğini de Michal Czajkowski’ye vermiştir. Görevi memnuniyetle üstlenerek Polonya halkının savunucularından biri olan Czajkowski İstanbul’un yakın çevrelerinde bulunan Lazaryen rahipleriyle görüşmeler yaparak bu rahiplerin sahip oldukları çiftlik topraklarında Polonyalı göçmenler için bir sığınak oluşturulması adına gündeme çalışmalar başlatmıştır bunu takiben 1842 yılında Prens Adam Czartoryski’nin uğraşlarıyla imzalanan antlaşma sonucunda bu lazaryen rahiplerinin söz hakkına sahip olduğu topraklar süresiz olarak kiralanmış ve Polonyalı yerleşimcilerin kullanımına verilmiştir. Ardından 1842 yılında köye dini bir törenle “Adampol” adı

verilmiştir. Polonezköy bu adı kurucusu olan Adam Czartoryski'den almıştır ve Adampol Adam'ın tarlası anlamına gelmektedir. Osmanlı topraklarında oluşan bu küçük Polonya köyü, parçalanmış Polonya devleti ve Polonya sınırları dışında kurulan ilk köy olma özelliğini taşımaktadır.

“1842 yılına ait ilk kayıtlarda, köyde oturan 12 kişinin adı bulunmaktadır. 1843 yılında 19 Polonyalı yaşamını sürdürürken, ağır yaşam koşulları nedeniyle 1857 yılında yalnızca 3 kişinin kaldığı görülmektedir. Köyde sürekli olarak oturan birkaç kişilik nüfusa geçici olarak katılanlara da rastlanmaktadır. Köyden gidenlerin yerine geçici olarak yenileri gelmektedir “(Erdönmez, Erol 2009: 37).

1848 yılında Macaristan'da ve Polonya'da özgürlük için büyük bir ayaklanma başlamıştır. Milletlerin bağımsızlığı hedef alınarak başlatılan bu ayaklanma da Ruslar ve Avusturyalılar tarafından bastırılmıştır.

Polonezköy' ün Polonyalı göçmenler için sığınılacak bir toprak olması, “Uluslar Baharı” hareketinin Macaristan'da yenilgiye uğramasından sonra tekrar önem kazanmıştır. O dönemde Osmanlı İmparatorluğu'na yüzlerce Polonyalı gelmiştir. 1849–1851 yılları arasında Polonezköy e gelen yeni mülteci sayısının yaklaşık 100 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Polonezköy tarihinin gerçek dönüm noktası ise Kırım Savaşı olarak kabul edilmektedir. Kırım Savaşı'na (1853–1856), Michal Czajkowski (Mehmet Sadık Paşa) komutasında Osmanlı Ordusu'nda katılan askerlerden 38 i, tümenin terhis edilmesinin üzerine Polonezköy e yerleşmişlerdir. Başka bir kaynağa bakıldığında ise Kırım Savaşı sonrasında Adampol'e yerleşenlerin sayısı 58 olarak belirtilmektedir. Bununla birlikte bu tümende görev yapan askerlerden 150 kadarının yerleşimi ile Osmanlı topraklarında ikinci bir Polonyalı köy kurulduğu da söylentiler arasındadır.

Kırım Savaşı sonrasında 1856 yılında köyün nüfusu 121 kişiye ulaşmıştır. Ardından Osmanlı İmparatorluğunda kurulan diğer bir Polonyalı köyü olarak bilinen Derbina'nın tasfiyesi ile köye 1859 yılında yeni göçmenler gelmiştir.

İlerleyen dönemlerde Polonya'da gerçekleşen son ayaklanma 1863 yılında Ruslara karşı başlamıştır. Ancak bu ayaklanma da amacına ulaşamamıştır. Belirtilen ayaklanma sonrasında Adampol'e genç ve öğrenim görmüş yeni bir grup göçmen gelmiştir. 1863 yılında kolonide 100 Polonyalı aile bulunmaktadır.

Antoni Dohoda' ya göre, Osmanlı Rus Savaşı sonrasında da (1877-1878) Polonezköy e yerleşen Polonyalı göçmenler olmuştur. Bunu takiben 1880 senesinde köy topraklarının Lazeryanlar dan satın alınmasına ilişkin bir belge imzalanmıştır ve 1883 yılında köyü Prens Wladyslaw Czartoryski (Adam'ın oğlu) satın almıştır. Adampol topraklarının bir Polonyalı tarafından satın alınmasından sonra, Adampol dünyada Polonyalıların oturduğu ve buldukları ülkenin, köy yönetimini özgür bıraktığı ve üzerlerinde etki göstermediği tek yer haline gelmiştir. Başka bir deyişle Adampol'un yönetimine Osmanlı İmparatorluğu tarafından bir baskı ya da zorlama olmamıştır.

19. yy. sonunda yerleşimcilerden ölenler olsa da köyde 150 kişiden fazla nüfusun olduğu bilinmektedir ve köy nüfusunun ez fazla olduğu dönemde de 220'ye ulaştığı düşünülmektedir.

1908 yılında Polonezköy, diğer Türk köyleriyle hak ve görevler konusunda eşit konuma getirilmiştir ve 1918 yılında Polonya bağımsızlığını kazandıktan sonra Türkiye'deki Polonyalı göçmenlerin bir kısmı ülkelerine geri dönmüştür. O tarihte Türkiye'de kalan 200 kişinin hemen hemen hepsi de Polonezköy de ikamet etmektedir.

Anthoni Dohoda' ya göre Cumhuriyet'in kurulmasından sonra "Adampol" resmi olarak "Polonezköy" ismini almıştır ve sonrasında 1938 yılında köydeki Polonyalı göçmenlere Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı verilmiştir.

"Türkiye'nin ekonomik olarak zor bir dönem geçirdiği 1960'lı yıllarda Polonezköy sakinlerinin üçte biri başta Avustralya ve Almanya olmak üzere yurtdışına göç etmiş ve göç edenlerin topraklarını Türkler satın almaya başlamıştır. Böylelikle, köyde Türklerin de yaşamaya başlaması söz konusu olmuştur. 1975 yılında köyde 10 adet Türk çiftliğinin bulunduğu saptanmıştır" (Erdönmez, Erol, 2009: 37).

2.1.1. Polonezköy' ün Kuruluşu Ve Köyde İlk Günler

"1842 senesinin mart ayının üçüncü günü Ajanım olan Bay Michal Czaykowski ile İstanbul Lazaryenler tarikatının Başrahipleri Papaz Leleu ve Papaz Doumercq tarafından imzalanan ve aynı senenin Haziran ayının otuzuncu günü,1843 senesinin Temmuzun 28'inde yenilenen anlaşmadan hareketle bu tarikata ait olan

toprakların bir bölümünü- Yeni Çiftlik (S. Vincentd' Asie)- Polonya kolonisi Adampol'un kurulması için satın aldım. Bu koloni, Haşmetli Padişah'ın ülkesinde Fransız uyrukluların maliklerinde kurulmuş olup Osmanlı İmparatorluğunun genel kanunlarına itaat etmekle beraber Fransa Hükümetinin özel himayesi altında kalmaktadır.”(18 Ağustos 1858 yılında imzalanan Adampol kolonisi Yasa metni) (Adamska, 2004:3)

“Polonya toprakları dışında Polonyalılara ait bir köy kurulması fikri için Rusya'nın göstereceği tepkiden de çekinen Czartoryski'nin tereddüdüne rağmen Czaykowski, 3 Mart 1842'de, Prens'in onayını beklemeden, Lazaryenler' in Çingene Konak'taki ormanlık arazisine, Polonya göçmenlerinin kiracı olarak yerleşmelerini sağlayacak olan anlaşmayı imzalamıştır”(Latka,1992.32).

“İlk göçmenlerin en önemli ihtiyaçları için gerekli parayı kendi asker maaşından verdi.19 Mart 1842'de köyün ilk evi kutsandı ve köy, Czartoryski'nin küçük adından dolayı Adampol olarak adlandırıldı. Prens, bu konudaki raporu aldığıında, gelişmeler karşısında hoşnutsuzluğunu belirterek Czaykowski'yi azarladı ama köyün kuruluşunu da kabullendi”(Latka,1992: 33).

“Ekselansları Prens Hazretleri, 19 Martta sığınağın ilk evin kuruluşunun kutsama töreni yapıldı. Saat sekizde çiftliğin bulunduğu Yeni Çiftlik'te yapılan ayinden sonra koloniye gittik ve orada yapılmış evin temelini bulduk içinde bir masa, üstünde ekmek, tuz ve bir şişe şarap. Başrahip, hayır duasını okuyup kutsadı ve ilk taşı koydu, ondan sonra Prens Hazretleri adına ben, bizden sonra papaz Dawid Glavani, papaz De Bonneau, Korczak ve Bounault taşları koydular ekmek ve tuz yedik bize verilen bu sığınak için papaz Leleu' ya teşekkür ettim.”(27 Mart 1842 Michal Czajkowski'nin Prens Adam Czartoryski'ye yazdığı mektup) (Adamska, 2004:8)

Rusya'yı düşman olarak gören Polonyalılar'ın, Türkiye'de tek bir yerde toplanarak yurt edinmeleri düşüncesi Fransa Elçiliği'nde çok yankı bulmuştur. Elçilik, bu durum için Czaykowski' ye politik destekte bulunmuştur ve Şark Ajansı'nın mensupları gibi köylülere de Fransız vatandaşlığı verilerek elçiliğin özel ve hukuki korunması altına alınmışlardır. Bu durumun Adampol' un gelişmesi üzerinde büyük etkileri oldu. Bu durumda Polonezköylüler, Fransız vatandaşı

oldukları için Osmanlı hükümeti' nin Rusya ile imzaladığı antlaşmaların dışında kaldılar ve sınır dışı edilme korkuları da bitmiş oldu.

“Böylece Czaykowski'nin, Türk topraklarında Polonyalılar için sığınacak yer oluşturma hayali de gerçekleşmiş oldu. Fakat Adampol'un geleceği yalnızca Czaykowski'nin siyasi fikirlerine bağlı değildi. Prens Czaytoryski tarafından köyün gelişmesi için ayrılan bütçe kadar köyde oturacak olanların dayanma gücünde önemliydi. Adampol 'un ilk yılları hiç de kolay geçmemiştir. Gerçi, köyün kurulduğu ilk yıllarda köye gelen her göçmene Şark Ajansı'nın kasasından yardım yapılıyordu ama, devamlı kalıp yaşamı kolaylaştırabilmek için çiftlikle uğraşmak gerekliydi. Çünkü Lazaryenler'den kiralanan bu topraklar, ancak ormandaki çalı çırpı temizlendikten sonra tarıma elverişli hale gelebiliyordu ve Orman açmak da öyle kolay bir iş değildi. Çünkü Adampol o zamana kadar vahşi hayvanların krallığıydı sayılmaktaydı. Tarlalarda elde silahla çalışmak gerekiyordu çünkü civarda ki aç kurt sürüleri yalnızca korunmasız bırakılmış hayvanları kapmakla kalmıyor, yanı sıra insanların hayatlarını da tehdit ediyordu. Ayrıca tarıma elverişli yer oluşturma işlemi sırasında giysilerde yıpranıyordu.”(Latka,1992:33).

Adampolu yaşama alanına çevirmek için katlanılan zorluklar yalnız bunlar değildi O sıralarda sık görülen salgın hastalıklarda köye yerleşen göçmenleri ziyaret ediyordu ve köy sakinleri kadar hayvanları da bu hastalıklara yenik düşünüyorlardı. Bu zorluklardan bahsederken bölgede çıkan yangınları çevrede dolaşan hırsız çetelerini de unutmamak gerekir. Hırsız çeteleri konusu Adampol'un varlığı için ayrı bir tehlike oluşturmuştur fakat köylülerin ateşli silahları olduğu için onlardan uzak durmuşlardır.

“Lazaristler Polonya göçmenleri için kiralanan bu toprakları, İstanbul'daki Fransız Büyükelçiliği'nin bankerlerinden olan Glavani' nin karısı Rause Glavani 'den hediye olarak almışlardır. Polonyalı göçmenlerin yerleştirilmesini kararlaştırıldığı bu topraklar, bir zamanlar İstanbul'a gelen çingenelerin konakladığı, Alemdağı'nın eteklerinde “büyülü çingene toprakları” olarak isimlendirilen bir yerde bulunmaktadır ve bu arazi, vahi çalı ve dikenlerle kaplı, verimsiz ve kuru bir toprak parçası görünümündedir oraya yerleşilmesini elverişli kılanda ormana yakın olması ve ortasından da bir un değirmeni çalıştırabilecek iki dağ dersinin geçmesidir. Arazinin Saint Öinent d' asie adı verilen kısmı ise Polonyalılara verilen kısımdan daha bakımlıdır ve

burada Lazaristler oturuyor, çok sayıda küçük ve büyük baş hayvan, kümes hayvanları, ev kuşları besliyorlardı. Elverişli güzel iklim sayesinde de, bağ ve bahçecilik yapıyorlardı”(Bauer,1990:20).

Köy sakinlerinden alınan bilgilere göre, köye başlangıçta Prens Czartoryski tarafından kölelikten kurtarılan Rus ordusu ve 1848 Macar Ayaklanması kaçağı askerler ve subaylar yerleşmişlerdir.

Bu süreçte verimsiz ve işlenmemiş toprakları çıplak elleriyle çalışarak, tarım yapılacak hale getirmek, Polonyalı göçmenler için çok da kolay olmamıştır. Fakat bu zorluklara rağmen Polonyalı göçmenler kendilerine barınma olanağı sağladıkları için Türkler’e minnet duyduklarını belirtmektedirler.

“Koloni yöneticisi önceleri Lazarist rahiplerinin mülkü olan binada kalıyordu. Daha sonra Czaykowski, ayrı bir yöneticilik binası inşa edilmesine karar verdi. Fakat bu düşüncesini hemen gerçekleştiremedi. Tarım alanı olarak seçilen arazinin kullanılabilmesi için gece gündüz uğraşan, ayrıca kendi evlerini inşa etmeye çalışan kolonistlerin, hemen hiç boş vakitleri yoktu. Ayrıca inşaat için yeterli paranın da sağlanamaması, inşaatın temel safhasından ileri gidememesine sebep oldu. Uzun bir süre sonra, ancak 1846 yılı Haziran’ında, inşaat tamamlanabildi ve “Polonya evi “adı verildi” (Bauer,1990:20).

Czaykowski Kont Vladislav Zamoyski’nin eşinden de köylüler için Fransızca ve Lehçe kitaplardan oluşan bir kütüphane oluşturmasını rica etti.

“1842-1848 yıllarında 1842 yılında Lazarist rahiplerinden kiralanan topraklarda köy kurulmasından sonra, buraya yerleşmek isteyenler için rahiplerin çiftliği ilk denenme ve eğitime yeri haline gelmişti. Aynı yılda altı Polonyalıyla Katolikliği kabul eden bir Sırp, davranışları ve çalışmalarıyla köy için yararlı olacaklarını kanıtlayarak, arazinin, Adampol denilen kısmına yerleştirilmişlerdir ve bu kısım, işlenmemiş 500 hektarlık toprağın yanı sıra çalı ve dikenlerle kaplı kısmıydı” (Bauer,1990:21).

Köylüler tarafından işlenecek olan arazi parçasının Lazaristlerin topraklarından tamamen ayrılması kararlaştırılmıştı.

“Czartoryski tarafından Lazarist Rahiplerine verilen paranın geliri, özellikle çok sayıda Asya’da bulunan Polonya halk gruplarına yardım etme amacına dönük bir sermaye olarak görülmekteydi.”(Bauer,1990:22).

Czartoryski tarafından kendilerine toprak alınan Polonyalı göçmenler en kısa sürede evlerini inşa etmek için kendi güçlerine güvenmek zorundaydılar çünkü yardım alabilecekleri kimseleri yoktu.

20 Haziran 1842’de kolonide kanunlaşan Yönetmelik’in 19. Maddesinde üçü, koloni içinde güvenliği, dini ve ahlakı davranışları denetlemeye yönelikti. Bunlara göre kolonide yerleşmek isteyenlerin mutlaka Katolik Polonyalı veya Slav olmaları, ayrıca tavsiye mektubuna sahip olmaları gerekiyordu. Köy ilk yıllarda 12 kişi, 5 çiftliğe paylaştırılmış durumdaydı. Bunların çoğu Vaeşova, Kaliş, Zamose, Plock, Kamienice Podolski gibi, Polonya topraklarından gelip, Rus ordusuna zorla alınan ve oradan kaçmayı başaran askerlerdi. Böylece, çeşitli yollardan gelip Adampol’de bulunan bu 12 kişi, boğazın Asya kıyısındaki Polonya köyünün ilk kurucuları olmuşlardır. Köyün kuruluşundan bir süre sonra Michal Czaykowski, kendi çabaları ile köyün Fransız rahiplerinden bağımsız olmasını sağlamıştır ve Osmanlı topraklarındaki Polonya köyü parçalanmış Polonya Devleti’nin Polonya sınırları dışında kurulan, ilk köyü olma özelliğini taşımaktadır(Bauer,1990:20-22).

Köyde bulunana Polonyalı göçmenler, köyün ve kendilerinin, Fransız Hükümeti’nin koruma ve gözetimi altında olduklarını biliyorlardı ve onlara Osmanlı toprakları içinde serbestçe hareket imkanı ve toplumda iyi bir statü sağlayan, özel bir belge verildi.

Bunun yanı sıra, köy içinde durum iç açıcı değildi çünkü zaman zaman koloniye gelen, güç şartlardaki yaşam koşullarında ruh sağlığını yitirmiş asker kaçakları, köy içinde huzursuzluğa sebep oluyorlardı. Ayrıca Lazarist rahipleriyle, koloni yönetimi arasındaki diyalog yetersizliği de, köylülere çeşitli zorluklar çıkarıyor, sorunların çözülmesini uzatıyor ve güçleştiriyordu.

“Lazarist rahipler, Polonyalılar’ın kendilerine her durumda itaat etmelerinin istiyorlar, bu da köylülerin hoşuna gitmiyor, anlaşmazlıklar ve sürtüşmeler büyüyordu”(Bauer,1990:22).

Kolonistlerin kendi evlerinin inşaa etmeye başlamalarıyla anlaşmazlıklar yatışmaya başladı. Başlangıçta toprağın altına ev yapılması fikri düşünüldüyse de, ilk koloni başkanı Emanuel Drohoyovski bu fikirden vazgeçti ve taştan evlerin yapımına başladı.

1842 yılı Eylül'ün de, bütün olumsuz şartlara rağmen Adampol'a yeni kolonistler gelmeye başladı. Bazıları ise koloniyi terk etti.

“1843 yılı Ocak ayında Adampol'de 19 Polonyalı vardı. Bunlardan 17'si tüm haklara sahiptiler. İki tanesi Lazarist çiftliğinde deneme safhasında çalışıyorlardı toprağın vahşi çalı ve dikenlerden temizlenmesi ve evlerin yapılmasından sonra koloni bir köy görünümü almaya başladı.1845 yılı Şubat ayında Paris'te, Polonya kolonisinin yok olmasından endişe duyuldu. Çünkü Lazarist rahipleri topraklarını “Miller” adlı kişiye kiralamışlardı. Miller Lazaristlerin topraklarında bulunan Polonya kolonisinin gereksinimlerini hafife alıyordu. Czaykowski, Adampol'e ait toprakların, Czartoryski ailesine veraset yoluyla geçmek üzere 4500 Fransız Frangına satın almayı Lazarist rahiplerine teklif etti. Lazarist rahipleri, Prens Czaytoryski'nin politik durumunun değişmesiyle, koloninin kaybolacağını öne sürerek, teklifi kabul etmediler” (Bauer:1990: 24)

2.1.2. Köyün Gelişmesi Ve Köyde İmar faaliyetleri

“Tabiyet meselesinin yoğun şekilde gündemde olduğu 1904 yılında köy için bir karakolhane yapılmasına başlanmıştı”(Topaktaş,2015: 306).

“Karakol inşası için köyün sakinleri Prens Czartoryski ailesinin vekili olan Ludwik Czartoryski başvurmuşlardı fakat Paris'te yaşadığı için kendisine ulaşılammıştı 1905 'te karakolun inşaatı devam etmiştir. Bu inşaat için gerekli olan para jandarma tarafından karşılanmıştır ve orada çalışacak jandarma ve polisin maaşları da ilçenin mallarından karşılanacaktır”(Topaktaş,2015: 285).

1906 yılında Czartoryski ailesinin vekiline ulaşılmadan inşaata başlandığı için inşaatın durdurulması gerektiği Avusturya elçiliği tarafından bildirilmiştir. Karakol inşası için Czartoryski'nin torunundan izin alınması konusunda Kont Leon Ostrog'un elinde bulunan emlak senedine göre hareket edilerek tasarruf hakkının Osmanlı'da olduğu bildirilmiştir ve bu süreçte inşaat tamamlanarak açılmıştır. Bu açılış için bir komiser ve 2 polis tahsis edilmiştir.

Topaktaş ‘a göre, Köyde 1893’te bir kilisenin inşası gündeme gelmiştir. 1895’ ise köyde bir Katolik okulu ve kilisenin inşasına izin verilmiştir. Ancak inşaat bittikten sonra teftişe tabi tutularak daha sonra eğitime başlaması için ruhsat verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu durumdan dolayı inşaatın tamamlanması uzun sürmüştür. Polonezköylüler ce kilise ve okulun tamamlanması için yapılan talepler 1914 yılında devletin gerekli mercilerinde görüşülerek kilise ve okulun açılması için ruhsat verilmiştir. Köylülerce dilekçe vererek köyde bulunan 32 hanede 120 Katolik insanın ihtiyacına için bir klişe ve okul inşaatının bir mahsuru olmayacağını ve masrafı olan 800 liranın da Prens Czartoryski tarafından karşılanacağını bildirmişlerdir ve kilise ve okul 1914 yılında açılmıştır.

Köy sakinlerinden alınan bilgiye göre, Polonezköy arazisinin hukuki durumu uzun süre çözümlenememiştir. Polonezköy’lüler dilekçe vererek haklarını aramışlardır. Wladislav Czartoryskii ‘nin varislerinin 1968 ‘de miraslarından tazminat alandan vazgeçmeleriyle bu toprakların daimi kiracıları buradaki arazileri alarak mülk edinme hakkına sahip olmuşlardır.

“1850 yılında koloni temsilcisi Michal Czaykowski’nin İslam dinini kabul ederek “Mehmet Sadık Paşa” adının almasından sonra, koloni temsilciliğine Kont Vladislav Koscielski (1818-1819) sonraki adıyla saray mihmandarı Sefer Paşa) getirildi. Koscielski, enerjik bir kişidir ve kolonide ilk tuğla inşaat yapımına teşebbüs ettirmiştir ve bununla beraber zaman geçtikçe tuğla ev ve ambarların sayısı arttı. Köye yerleşen eski askerler, zamanla çiftçi-köylü karakterine dönüştüler. Çok sayıda Adampol’lu usta ve uzman da ev ve fabrika yapımında ayı zamanda da İstanbul-Trabzon karayolunun yapımında çalıştılar”(Bauer,1990:20).

Prens Czartoryski, Kooscielski’nin köyün tarım karakterinin hayvancılık ve ziraat karakterine dönüştürülmesi teklifini uygun görerek kabul etti. Hayvancılık başlayınca, hayvanların otlatılması için yeşil alanın yetersizliği nedeniyle Adampol’un sınırlarının genişletilmesi ihtiyacı duyuldu. Osmanlı Hükümeti, Adampol’dan 12 saat uzaklıktaki çayır alanını otlak olarak teklif etti. Teklif uzaklığı açısından kabul edilemeyecek durumda idi. Sonuçta Lazarist çiftliğinin güneyinde yer alan çayırları ele geçirmek mümkün oldu. Adampol’de yerleşen Koscielski, 27 Kasım 1851’de Prens’ten aldığı 1500 frank ile, büyükbaş hayvan satın aldı. 1851 yılında kolonide on altı ev ve tüm vatandaşlık haklarına sahip olan 18 kişi vardı. İşlenen alan, 244 hektarı bulmuştu. Kişi

başına ait olan alan miktarı, 3 ile 17 hektar arasında değişiyordu. Kolonide 24 inek, 20 öküz, 7 at ve 3 tay bulunmaktaydı.

Köyün kuruluşundan on yıl sonra, ilk on iki kişiden sadece üç kişi yeni yerleşimin sebep olduğu ağır şartlara dayanabilmeyi başararak köyde kalmışlardı. Bunlar Jakubz Kedzierski, Grzegorz Şakeis ve Ignaci Kovalinskidir. Köy yöneticilerinden Vladislav Koscielski ve bin başı Antoni Vieruski, türlü zorluklarla kurulan bu köyün ekonomik olarak kalkınması ve varlığını sürdürmesi için çalıştılar(Bauer,1990:23).

“Koscielski, tarımla uğraşmayı gerçekten isteyen çok az kişi olduğunu düşünüyordu ve toprağın da verimsiz olması nedeniyle, koloninin hayvan yetiştiriciliği konusunda eğitilmesini teklif etmiştir. Koscielski kendinden önceki yönetici Czaykowski gibi Adampol’un dış yardıma ihtiyacı olmadan varlığını sürdürebilmesi için çok çalışmıştır ve bu süreçte köye gidiş-gelişler devam etmektedir. Gelenlerden bazıları köye yerleşmek istemeyerek, terk ediyorlar, bazıları ise yerleşmeye karar veriyorlardı. Köyde yaşanan istikrarsız durum, ilk nikahın kıyılmasına kadar sürmüştür(Bauer,1990: 20-25).

1863 yılı Ocak ayında Osmanlı ya Polonya’daki Ocak ayaklanmasından kaçan genç ve öğrenim görmüş kişilerden oluşan yeni bir göçmen dalgası gelmiştir. Osmanlı Hükümeti de Adampol’e yerleşen bu gruptan bazı kişilere çeşitli resmi görevler teklif etmiştir ve bu kişiler arasında Varşova-Viyana demiryolu hattı yapımında çalışan mühendis ve teknik elemanlarda bulunmaktadır. Bu kişilerin çoğuna Balkanlardaki ilk tren yolu yapımında görev verilmiştir ve bu kişiler Asya’da ilk kara yolunu ve köprüsünü inşa etmişlerdir.

Zaman geçtikçe Adampol hızla geliyordu ve 1863 yılında kolonide yüz Polonyalı aile bulunmaktaydı. Bu kişiler ikinci kuşak, Polonya asıllı, Türk vatandaşlarıydı(Bauer,1990:26).

Antoni Dohoda’nın anlattıklarına göre, Polonezköy’ün geleceğini garanti altına alan gelişme ise Lazaristlerle yapılan anlaşmanın bir paragrafı ile sağlanmıştır. Bu belgede, Adam Czartoryski’nin ve mirasçılarının, daimi kiracıları olduğu belirtilmiştir ve böylece, koloninin gelecekteki varlığı garanti altına alınmıştır. Başta köylülerin her birine daimi kiracılık belgesi verilmesi düşünülse de bu gerçekleştirilememiştir. Polonezköydekiler daha önceki anlaşmada ön görülen yılda 6 gün ücretsiz mecburi çalışmayı sürdürmüşlerdir ancak artık Lazaristler için değil,

Adampol için çalışacaklardır. Ama arazinin hukuki sahibi hala Lazaristlerdi ve Hak sahibi kiracı ise Prens Czartoryski ve onun hukuki mirasçısıdır.

“Michal Czaykowsski, Osmanlı tarafıyla konuşmalarında, koloninin Prens Czartoryski'nin malı olarak Osmanlı himayesinde kalması isteğini belirtiyor ve buna karşılık olarak ta Osmanlı hükümetinin köyün gelecekteki gelişimi için her türlü yardımı yapacağı garantisini almak istiyordu ve aldı. O zamanlarda Prens Czartoryski ise Adampol topraklarını satın almaktan çekinmekteydi çünkü toprakları satın alırsa köyün politika yapısı değişecek, Fransız koruması kalkacak ve bunların sonucunda da Rusya ve Avusturya'nın saldırılarına açık hale gelecekti. Sonuç olarak da Prens Czartoryski, Michal Czaykowskive Koscielski'nin köyü Lazaristler den koparma girişimlerini desteklemedi”(Bauer,1990:26).

Macar savaşı'ndan sonra köye gelen göçmen dalgası ise köyde ki ekonomik hayatta yeni bir düzenleme getirmiştir. Sadece tarımın değil, zanaatçılığın de geliştirilmesi gereği ortaya çıkararak köyde bir demirhane kurulmuş ve gerekli aletlerle donatılmıştır.

Bu zamanlarda köye gelen ve değişik politik görüşlere sahip olan yeni göçmenlerle köylüler arasında anlaşmazlıklar çıkmıştır ve çiftlik sınırlarındaki hayvan otlaması sırasında sık sık sınır tartışmaları meydana gelmektedir. Kolonide hırsızlık olaylarında yakalananlar, sorgusuz koloniden ihraç ediyorlardı. Koloni içindeki gergin durumlarda, duruma hakim olacak resmi bir kuvvet gününe ihtiyaç duyuluyordu ve köy içinde böyle bir görevi kimse üstlenmek istemeyince, Koscielski, Osmanlı Hükümeti'ne, jandarmanın getirilmesini teklif etti. Ama Adampol'un iç sorunlarını kendi içinde çözülmesi taraftarı olan Czartoryski, bu görüşe karşı çıktı (Bauer,1990:27).

Koloni içinde yeni bir olgu olarak, Amerika'ya göç propagandası yapan kişilerin koloniden ihracı yoluna gidildi. Doğal olarak böyle bir propaganda, Prens Adam Czartoryski 'nin koloninin geliştirilmesi politikasına ters düşüyordu.

Adam Czartoryski, Polonya'daki özel kişi ve derneklerden, asilzadelerden sağladığı para yardımıyla Adampol'un ayakta kalması için çalışıyordu. Michal Czaykowski ise, İstanbullular arasında Adampol'un harika bir av yeri olduğunun reklamını yapmaya çalışıyordu. Böylelikle çok sayıda meraklı Adampol'e gelmeye başladı. Köyün, İstanbul'a yakın olması Avrupa karakteri taşıması, ilgi çekmesinin başlıca nedenleri arasındaydı. Bu ziyaretçiler arasında önemli kişilerde

buunuyordu.1847 yılında, İstanbul'a konser vermek için berberinde Fransız ve İngilizlerden oluşan orkestrasıyla gelen Frans Liszt ve arkadaşları, koloninin güzelliğine ve harika manzarasına hayran kalarak, Kont Vladislav Zamoyski'nin anı defterine, bu güzelliği, hiçbir zaman unutmayacaklarını yazdılar(Bauer,1990: 27).

O tarihler de Batı ülkeleri ve Rusya, Kırım Savaşı'na hazırlanmaktaydı ve bu süreçte kendilerine asker sağlamayı düşündükleri için gözlerini Polonya konusuna çevirdiler.

Prens Czartoryski Kırım savaşı sebebi ile Polonya konusunu tekrar Öne çıkarmaya çalıştı ve sonucunda Batılı Ülkeler Czartoryski'ye Polonya konusunun uluslararası bir toplantıda ele alınacağı konusunda söz verdiler. Ama sözlerinde durmadılar.

Kırım Savaşı'ndan sonra Sadık Paşa ve Kont Vladislav Zamoyski'nin grubundan 58 asker, Adampol'e yerleşti ve 18 Şubat 1866 ve 1867 yılındaki kanunla yabancılara toprak alma ve yerleşme hakkı verilmiş oldu.

Bir süre sonra köyde siyasal zeminde kavgalarda başladı. Prens Czartoryski tarafları muhafazakarlar ve demokratlar olmak üzere, iki grup ortaya çıktı ve Czartoryski, Adampol'de yeni kabul edilen Türk hukuk sistemi örneğine göre, bir meclis kurulması fikrini düşündü.

“Önceleri haklarını savunmakta pasif olan köylüler zamanla aktif hale geliyorlardı ve düşüncelerini zorla kabul ettirmeye çalışan her yönetime karşı tepki gösteriyorlardı. Çalıştıkları toprakların tapusunu alarak sahipliklerini belgelemek, onlar için büyük problem teşkil ediyordu. Prens toprakların hepsini çok para tuttuğundan dolayı satın almak istemedi ve toprakların kiralanmasını teklif etti. Anlaşmazlık büyüyüp kavga boyutuna ulaşınca Osmanlı Hükümeti'nden anlaşmazlığı çözmesi için 5 jandarma gönderilmesi istendi. Bu durum o sırada köy yöneticisi olan Drozdovski aleyhtarlarının, onun temsilciliğinin olumsuz olduğu görüşünü kuvvetlendirdi ve Prens'e ulaştırılan şikayetler fazlaştı. Prens köy içindeki anlaşmazlığın bu denli büyüdüğünü tahmin etmiyordu köylüleri uyarmak adına 1858 yılında kolonistlere sert bir mektup yazdıysa da bu girişimi etkili olmadı”(Bauer,1990:28).

Demokrat grup, Prens'in de tutumunu eleştirerek, kendisini sorumsuz bir kişiyi köy yöneticisi yapmakla suçladılar.

Bu durumlardan ötürü Prens Czaytoryski, bir mektup daha yazarak Drozdovski'ye köyde ki idari yapıyı değiştirerek Osmanlı Hükümeti'ndeki köy yönetim sistemine benzetmek istediğini yazmıştır ve Yeni kanun, 1858 yılı 15 Ağustos'unda imzalanmıştır.

Yeni kanunda, köy sakinlerinin her birinin, güvenliği ve köy düzenini sağlanmasından sorumlu olacakları maddesi vardı ve bu kanunla, köyün 19. Yüzyıl sonuna kadar kendi kendine yönetimi ve varlığının devamını sağladı. Hazırlanan bu kanun köyde geçerli tek kanundu.

Köy kayıtlarına bakıldığında, 1858 yılında Albay Vladislav Jordan, koloni muhtarlığına getirilmiş. Sonra sırasıyla, papaz Mihal Lavrinoviç ve Dr. Tadeu Okşa-Orzechovski,1864 yılında muhtarlık görevi yapmışlardır.

“Kolonide bütün topraklar, mevcut parseller göz önüne alınarak, kategorilere ayrıldı. Gelecekte meydana gelebilecek tarla sınır anlaşmazlıklarını önlemek için. Topraklar kolonistler arasında tam olarak paylaştırıldı. Herkes daha önceden sahip olduğu toprakları korudu. Yeni gelecek olanlara verilmek üzere ayrılan topraklar, Prens'in temsilciliğinin kontrolü altında alacaktı. Ayrıca paylaştırılan toprakların arta kalan kısmı ise Nahiye Konseyinin idaresi altında olacak, gerek duyulması halinde ise, yeni gelecek olan kolonistlere verilecekti. Bir kısım toprak parçası ise, yönetimi süresince nahiye muhtarının kullanımına bırakılacaktı”(Bauer,1990:29).

“Koloni sakinleri, Osmanlı Hükümeti ve nahiye konseyi tarafından kararlaştırılmış olan bir vergiyi her yıl ödemek zorundaydılar. Her toprak parçası, göçmen tarafından işlenmeye başladıktan sonra 10 yıl süreyle Lazaristlere kira ödemekten muaf idi. Koloni'de nahiye konsey ve muhtar seçimi, çok önemliydi. Seçim her dört yılda bir yapılacaktı. Muhtar, kanunları tam olarak uygulamakla yükümlüydü. Koloni'nin arşivi ve tüm gelir gider faturaları, muhtarın sorumluluğundaydı” (Bauer,1990:29).

“Muhtar kolonide bulunmadığı zaman onun görevini, nahiye konseyinin muhtarın başkanlığındaki toplantıları, idare binasında yapıyordu. Kolonideki gerekli çalışmaların yerine getirebilmesi için muhtara bağlı olarak çalışan orman

bekçisi ve çobana, maaştan başka, bir ev küçük bir bahçe veriliyordu”(Bauer,1990: 29).

Bütün anlaşmazlık konuları nahiye konseyinde çözülüyor, muhtarın başkanlığında ve çoğunluğun kararı ile verilen ceza, para ve hapis cezası olabiliyordu. Ama nahiye konseyi genellikle taraflara öğüt vererek barıştırma yoluna gidiyordu.

Toprakların tümünü Adam Czartoryski'nin ailesinin zilyetliği olarak teyit eden kolonistlere ise ancak ömür boyu kiralama hakkı tanıyan kanun, işledikleri toprakların mülkiyet hakkını besleyen kolonistler arasında hoşnutsuzluğa yol açtı. Bu kanun, gelecekte kolonistlere birçok problem çıkardı. Fakat koloninin kültürel kimliğinin devamına da yardımcı oldu. Kanun, kolonide idari düzeni sağlıyor ve varlığını garanti altına alıyordu.

Koloni kuruluşunda yirmi yıl sonra lazaristlerden hemen hemen tamamen bağımsız hale gelmişti. Yavaş yavaş hiçbir dış yardıma gerek duymayan, bağımsız bir köy haline geliyordu. Ama kolonistler arasında mülk kavgaları hala devam ediyordu.

“1863 yılında Polonya’da Ocak Ayaklanması meydana geldi. Osmanlı topraklarında bulunan göçmenler arasında anavatanlarının bağımsızlığı için savaşma arzusu uyandı. Adampol’lu bir göçmenin hatıralarına göre, o sıralarda göçmenlerin hepsi çağrıldıkları an gitmek üzere hazırdılar. Osmanlı Hükümeti’nde ise 1831 Ekim Ayaklanması’nda olduğu gibi Polonya’daki Ocak Ayaklanmasında Çar’a duyulan geleneksel antipati nedeniyle, Polonya’ya karşı sempati uyandı”(Bauer,1990:22).

Prens Adam Czartoryski'nin ölümünden sonra, oğlu Vladislav Czartoryski Adampol topraklarının kanuni kiracısı oldu.

“1864 yılında politik yoldan savaşı kazanmayı hesap eden Vladislav Czartoryski, Batı Avrupa Ülkeleri’nin kendisini yalnız bırakmaları yüzünden geri çekilmek zorunda kalıyordu. Polonya konusuna, dünya kamuoyunun ilgisini çekme çabaları bir kez daha başa çıkıyordu” (Bauer,1990:30).

Göçmenler toprağa bağlandılar, sabırla ve inatla çalışarak, sonsuza kadar oturma hakkına sahip kıldıkları toprakları iyice benimsediler. Artık bu topraklar anayurtlarına bağımsızlık hiç geri gelmese bile onlar için ikinci bir anavatan olmuştu.

Yeni nahiye konseyi seçiminden sonra konsey ilk defa Prens Vladislav Czartoryski'nin onayını beklemeden, Adampol topraklarının tümünün Lazaristler den satın alınması ve kolonistler arasında paylaşılması yolunda karar aldı. Konu Osmanlı idarecileri ile kolonistler tarafından halledilecekti.1864 yılında Lazaristler, 1842 yılında yapılan paylaşım sırasında kendilerine ait bir kısım toprakların Adampol'e dahil edilmiş olduğu yolunda şikayetlerini öne sürdüler. Lazaristler bu konuyu gündeme getirmek için, Adampol'un sahihsiz olduğunu düşündükleri bir zamanı seçmişlerdir. Daha sonra, ölen babasının yerine koloninin sorumluluğunu üstlenen, Vladislav Czartoryski Lazaryenlerle anlaşarak konuyu çözüme kavuşturdu. Ebedi kiracılık hakkının geçersiz kılınması Prens'i rahatsız etmiyordu; koloninin geleceğini tehlike altında bırakıyordu. Prens, koloninin varlığının sürdürülebilmesi için iki yol olduğunu düşünüyordu:

Toprakların, Lazaristler den tamamen satın alınarak Adampol'un bağımsız hale gelmesi veya Lazaristler le anlaşmanın yenilenecek, ebedi kiracılık hakkının devam etmesi(Bauer,1990:32).

1870 yılında Paris'te Prens Vladislav Czartoryski, Lazarist rahiplerin başkanıyla, yeni bir anlaşma imzaladı. Yeni anlaşmaya göre Lazaristler, 10 bin frank karşılığında, Adampol topraklarını satmayı kabul ediyorlardı. Ödeme bir veya iki defada yapılacaktı.

“Mukavale daha önceki tüm anlaşmaları geçersiz kılıyor; Adampol sınırlarının, Lazarist topraklarından tam olarak ayrılmasını öngörüyordu. Ama konu henüz çözümden uzaktı. Lazaristler anlaşmaya sadık kalmayarak fiyatı yükselttiler. Çözüm zorlaştıran diğer bir etken ise, Osmanlı Hükümeti'nce anlaşmanın tasdikini sağlayacak olan avukat Dufourt Bey'in 1875 yılında ölmesi oldu ”(Bauer,1990:32).

Bu arada Türkiye ile Rusya arasında çıkması muhtemel olan savaş, yeni bir zorluk ortaya çıkarıyordu. Gergin iç durum, Lazaristlerle, Paris'teki Czartoryski arasındaki haberleşmeyi olumsuz yönde etkiliyordu. Koloni'den yollanan hiçbir mektup eline geçmediği için Vladislav Czartoryski, koloninin varlığında endişe duymaya başlamıştı.

Nihayet 1880 yılında Prens, Adampol topraklarının Lazaristler den satın alındığını belgeleyen mektubu aldı. 1881 yılında Osmanlı Hükümeti, alım işlemini resmen tanıdı.1882 yılında koloni toprakları, Osmanlı Hükümeti

tarafından imzalanan tapuyla, Czartoryski' ye satışı belgeliyordu. Fakat bu kez de tercüme hatası yüzünden bir anlaşmazlık ortaya çıktıysa da 1883 yılında düzeltilerek kabul edildi. Prens Czartoryski, koloniyi yok olmaktan kurtarmak için araziye Lazaristlerden satın almıştı. Bunu maddi kar sağlamak amacıyla değil, kolonistlerin topraklarının sahibi olmaları için yapmıştı. Bu ideal, ona hayatı boyunca eşlik etmişti. Adampol toprakları'nın bir Polonya'lı tarafından satın alınmasından sonra, köy, dünyada Polonyalıların oturduğu ve yabancı yönetimin karışmadığı tek yer oluyordu(Bauer,1990:32).

Kolonistlerin inatçılığı ve Adampol'de kalmak için direnmeleri, Lazarist rahiplerinin kendi topraklarından da çekilmelerine sebep oldu.

Kolonide, daha önce kararlaştırılan kurallar geçerli oldu. Kolonistler toprakların kullanım hakkına sahip olduklarını kanıtlayan belgeyi uzun bir süre daha, alamadılar.

Prens Vladislav Czartoryski, Adampol'un parçalanmaması için çok güç sarf ettiştir ve onun sayesinde Adampol bugüne kadar Polonya köyü olarak süregelmiştir.

“1885 yılında kolonistlerin bir kısmı, mülklerinin geleceğinden emin olmadıkları için, Sultanın Uyuğunda, vatandaşlığı kabul ederek, Osmanlı Hükümeti vilayet idaresinden, sahiplik unvanı aldılar. Kolonistler in aralarındaki bölünmeler devam etti” (Bauer,1990: 33).

2.1.3. Köyün İlk Sakinleri

“Köyün ilk sakinlerinin özgeçmişlerini Prens Czartoryski için Czaykowski tarafından yazılmıştır. Bu listedeki ilk kişi Kazimierz Probola'dır”.

“Listenin ilk başında yer alan Probola, Zamosc kenti civarında, Katolik bir köy ailesinin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Kasım Ayaklanması'n da 4. Süvari Birliği askeri olarak savaşarak çatışmaların birinde Ruslara esir düşmüştür. Probola, Çar için savaşmak istemeyip Çerkezlerle sığınmıştır. Fakat sığındığı çerkeslerce düşman askeri gibi muamele görmüştür. Sonuçta da bir kürde satılmıştır şanslıdır ki sahibi kendisine karşı iyidir, hatta İslâmiyet'i kabul ettirmeye bile çalışmaz. Probola, kendisini esir alan sahibiyile bütün Anadolu'yu gezer ve Osmanlı'ya başkaldıran Mısır Valisi Muhammed Ali'ye karşı düzenlenen seferde de yer alır. 1839 yılında bir çatışma sonunda esir düşer fakat Mısırlı komutanlardan olan İbrahim Paşa, Probola'nın askeri yeteneklerini fark

ederek onu, süvari tümeni öğretmenliğine atar. Probola'nın durumu Mısır'da iyidir ancak İslâmiyet'i kabul etmesi istenir. Bu durumdan rahatsız olan Probola kaçar ve çölü yayan geçerek İstanbul'a ulaşır. Orada ayakkabı tamirciliği yaparak hayatını kazanır. Adampol'da ki üç yıllık çalışmadan sonra Probola mütevazı bir ahşap ev, bir tarla, birkaç kovan, at, inek ve iki dana sahibi olarak evlenir, 1847 yılında oğlu dünyaya gelir ve ona Michal adı koyulur, çocuğun vaftiz babası Michal Czaykowski, annesi ise Ludwika Sniadecka dır⁵”

“Czaykowski'nin Prens Czartoryski'ye yazdığı 6 Haziran 1845 tarihli durum raporunun 64 numaralı ekinde özgeçmiş verilen, yeni Polonyalı göçmenlerin 24 ünden yalnızca ikisi Polonya Kasım Ayaklanması'nda savaşmamıştır. Göçmenlerin çoğu Probola gibi ayaklanmadan sonra ceza olarak Rus ordusuna alınıp, Çerkez esaretinden sonra Adampol'a varmıştır. Ama Probola şanslı bile sayılır çünkü Probola'nın arkadaşlarının çoğu daha da korkunç ve feci olaylar yaşamıştır. Örnek vermek gerekirse çerkezlere esir alınan Wojciech Bielak (Voyçeh Biyelak) iki yıl köle olarak çalıştırılmış, geceleri de, kaçmaması için boynundan ağaç gövdesine zincirlenmiş. Küçük asillerden gelen Polonyalı göçmenlerden olan Franciszek Serafimowicz (Françişek Serafimoviç) de Rus ordusuna alınmış, ama çoğu arkadaşı gibi Kafkasya'ya değil Besarabya'ya (Boğdan) gönderilmiş ve vatanseverliği yüzünden çok çekmiş. Czaykowski tarafından belirtildiğine göre, yalnız bir ay içinde 2500 kamçı yiyerek dayaktan aklı karışmış ve bu durumdayken yüzerek Tuna'yı geçmiş. Orada karşılaştığı Şark Ajansı'nın bir adamı onu Adampol'a yerleştirmiş ve burada bakıma alınarak sağlığına kavuşmuş”(Latka,1992:59).

Çerkezlerin, Rus ordusundan kaçanlara karşı kötü muamele yaptıkları tarzında ortaya çıkan haberler Polonyalıların kaçışlarını büyük ölçüde durdurmuştur. Ancak sonuçta 1849-1851 yılları arasında Adampol'a neredeyse 100 yeni göçmen gelmiştir. Bu kadar göçten sonra Adampol'daki mezarlığın ilk taşları da belirlemeye başlar bu arada. İlki, Aralık 1850'de ölen Karol Zarzycki (Karol Zajıtski)'dir. Şubat 1851'de Binbaşı Franciszek Michalowski (Frankçişek Mihalovski), kısa bir süre sonra, Temmuz 1851'de Wladyslaw Jelenski (Vladislav Yelenski) ölmüştür. Hiç birinin kabir taşı koyacak akrabası olmadığından mezarlarından hiç iz kalmamıştır. Karol Zarzycki ile Binbaşı Franciszek Michalowski hakkında pek bir şey

---

⁵ Bu bilgiler 01.12.2015 erişim tarihli <http://www.polonezkoy.xyz/tarihçe.asp.htm> internet sitesinden alınmıştır. Aynı zamanda Jerzy S. LATKA'nın 1992 tarihinde yayınlanan “Polonezköy Adampol Cennetten Bir Köşe” isimli kitabında 57-70 sayfalarında da anlatılmaktadır.

bilinmemektedir. Buunun sebebi de o zamanlarda Czaykowski'nin yeni gelen göçmenlerin özgeçmişlerini yazmıyor olmasıdır”(Latka,1992:59).

Latka'ya göre Adampol' un ilk yerleşimcilerinden olan Wladslaw Jelenski renkli hayatıyla ön plana çıkmış birisidir. 1821 yılında, toprak sahibi, zengin ve asil bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelmiştir ve liseyi Wilno'da bitirir daha sonra da Dorpat'ta (şimdi Estonya'daki Tartu) yüksek öğrenime başlar. Ama kısa bir süre içinde bir yer altı örgütüne katılır ve Ruslar onun bu faaliyetini saptayınca 1837'de Fransa'ya kaçmak zorunda kalır. Fransa da güverte tayfası olarak donanmanın ticarî bölümünde çalışmaya başlar ancak birkaç yıl sonra subaylığa yükselir ve donama teori ve pratiğine ilişkin yazılarıyla şeflerinin ilgisini çeker ardından da Fransız gemici kimliğiyle bütün Avrupa, Meksika, Haiti, Brezilya, Şili ve Senegal kıyılarını tanıma olanağı bulur. Tüm bu ilerlemelere rağmen Polonya'da silahlı bir ayaklanmada yer alma düşüncesini bırakmamıştır. Jelenski, ayrıca Litvanya ile Beyaz Rusya'nın iç politikası hakkında prence sürekli ayrıntılı bilgiler iletmiştir.

“Jelenski Adampol'a iki Fransız hanımla birlikte gelmiş, ve ailesinden düzenli olarak aldığı paralar sayesinde çiftliğini geliştirmeye başlamıştır. Jelenski'nin büyük planları vardır ancak ani ölümü yüzünden gerçekleşemez. Öldüğünde henüz otuz yaşındadır. "Uluslar Baharı'na katılanlardan Polonezköye gelip de ev kuranlar arasında Polonezköy'de yaşayan Biskupski ailesinin kurucusu İstanbullu fakir bir terzi de vardır. Terzi Biskupski Polonya'daki Gliwice kenti yakınlarında doğmuş ve Kasım Ayaklanması'ndan sonra Varşova'ya giderek 1838 yılında İstanbul'a gelmiş, birkaç kişilik ailesinin geçimini sağlamak için de Adampol'a yerleşmiştir. 1896 yılında öldüğünde seksen yaşından fazla olduğu söylenmektedir. Bundan sonraki yıllarda aralarında, Adampol'un en kalabalık üç ailesinin, Kepka (Kempka), Dochodo (Dohodo), Wilkoszewski (Vilkoşevski)'lerin ataları olan kişilerde vardı. Köye yeni gelen kişiler arasında hayatı en ilginç olan kişi Ignacy Kepka (Ignatsı Kempka) idi. Köydeki söylentilere göre çocukken Kasım Ayaklanması'na katılıp mermi dökümünde çalışmış ve sonra Polonya birliklerinin birine katılarak askerlere yardım etmiştir. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir hakkındaki en kesin bilgi ise ne kadar kahraman olduğudur. Bu yüzden olacaktır ki Adampolular kendisine çok saygı göstermişlerdir hatta kilisede, ihtiyar Kepka için güzel, kırmızı kadife kaplı bir koltuk yaptırdıkları söylenir. Polonezköy Kepka dan kaldığı için değerli bir anı olan

çakmaklı tüfeği, Polonya'nın İstanbul Başkonsolosu'na hediye edilmiştir ve şimdi Varşova Askerî Müzesi'nde bulunmaktadır. Adampol'un en çok anılan büyüklerinden birisi de Jan Dochoda (Yan Dohoda) idi. Kesin olmasa da Doğu Polonya'da yaşayan Kazaklardan olduğu düşünülmektedir. Söylentilere göre doksan yaşında bir ihtiyar iken, öleceğini hissetmiş ve oğlu Jakup (Yakup)'tan eve bir demet saman getirmesini istemiştir. Oğlu getirdiği bu samanı döşemeye sermiş, ihtiyar da, "bu, askerın son dinlenmesidir" demiş ve saman üzerine uzanarak ruhunu teslim etmiştir”(Latka,1992: 64).

“Bir başka büyük ailenin kurucusu Teodo Wilkoszewski, (Teodor Vilkoşevski) Lwow (Lvov)'luydur. Söylentilere göre 1848 yılında Krakov'da Avusturya'ya karşı patlak veren ayaklanmaya katılmış, kırım Savaşı'ndaysa General Zamoyski'nin tümeninde görev yapmıştır. 1856 yılında (Kırım Savaşı) sırasında Polonezköye yerleşenlerin sayısı hızla artar ve nüfus 121 kişiye ulaşır. Ochocki (Ohotski), Nowicki (Novitski) ve Minakowski (Minakovski) gibi ailelerin kurucuları olan Andrzej (Andjey) Ochocki, Jan Nowicki ve Pawel (Pavel) Minakowski de köye kırım savaşından sonra yerleşenlerin arasındadır. Polonezköy'ün diğer önemli aile reisi olan Wincenty Ryzy (Vintsenti Rıji) ise 1880'li yıllarda köye yerleşti. Tıp öğrencisiyken ulusal yer altı örgütlerinde çalışması yüzünden Rus yetkililerince Sibirya'ya sürgüne gönderilmiştir fakat Adampol'un o zamanki yöneticisi olan dayısı Stanislaw Drozdowski (Stanislav Drozdovski) sayesinde Sibirya da ki sürgünden kurtulmuştur”(Latka,1992:64).

İlerleyen yıllarda Wincenty Ryzy, yönetici mülkünün mirasçısı olmuş ve köyde nüfuzlu büyük bir kişi durumuna gelmiştir.

19. yüzyılın sonlarında Adampol'un birçok sakini ölmüştür ancak gene de nüfusu 150 kişiden az değildir.

Antoni Dohodo ya göre; 20. yüzyılın başlangıcıyla birlikte Adampol'da gerçek bir refah dönemi başlamıştır ve bu refah köy halkının sayısının artmasından da belli olmaktadır. Bu tarihlerde göçmenler Adampol'a yerleşmeye devam ediyorlardı. Mesela 1902 yılında Poznan yöresinden Pawel Ziolkowski köye yerleşti ve hem köy muhtarı, hem de Adampollu çocukların öğretmeni oldu. Aynı zamanda bu kişi Polonya'ya bağlılık düşüncesini yaygınlaştırmada önemli bir rol oynamıştır ve

Adampol üzerine yazılmış ilk kitabın yazarıdır. "Adampol" adlı bu kitap, 1922 yılında Fransızca, 1929 yılında ise lehçe olarak yayınlanmıştır.

2.2. Polonezköy İlçesinin Coğrafi Özellikleri

Polonezköy' ün İklim Ve Jeolojik Yapısı

Beykoz yakınlarında konumlanan Polonezköy İstanbul boğazının doğu kıyısında olmak üzere kuzeyde bulunan Karadeniz e doğru uzanır. Karadeniz sahilinden 20km İstanbul boğazından 15 km uzaklıktadır.

“Polonezköy tabiat parkı Beykoz ilçesinde 3004 ha’lık bir alanı kapsamaktadır. Alan 1994 yılında tabiat parkı olarak ilan edilmiştir. Popüler bir yer olması avantajıyla bir çok noktadan ulaşım imkanına sahiptir”(Akgül,2007: 114).

Hem kültürüyle hem de iklimi ve doğasıyla ilginç olan Polonezköy İstanbul’un ilçesi olduğu halde şehirden çok uzakmış izlenimi veren bir bölgedir.

“Bölge meskûn yerlerin dışında bitki örtüsüyle kaplıdır. Kestane, meşe, karaçam, ceviz, akasya ve kayın gibi ağaçlar bulunmaktadır. Bunlar bölgenin bitki örtüsünün % 70 ini teşkil eder. Ayrıca maki cinsinden katırtırnağı, üvez, defne, laz yemişi ve kocayemiş bulunmakta olup, bitki örtüsünün % 30 unu teşkil eder”.

Boğazda bulunan Kandilli rasathanesi verilerine göre, yıllık ortalama yağış 304.0 mm dir. Yıllık ortalama sıcaklık da 13.9°C dir. İstanbul boğazına yaz ayları hariç, yılın üç mevsiminde yağış düşer. Yaz aylarında da sağanak halinde yağış görülmektedir. En çok yağış kasım, aralık ve ocak aylarına isabet etmekte olup, yıllık ortalama yağışın % 42 sini teşkil eder. En az yağışlı aylar ise haziran, temmuz ve ağustos ayları olup, yıllık ortalama yağışın % 12 sini teşkil eder.

Polonezköy bölgesi ve bölgenin yakın çevresinde Akdeniz ve Karadeniz ikliminin karışımı olan “geçiş tipi” iklim etkilidir.

Polonezköy plato niteliği taşıyan bir yapıya sahip olduğundan dolayı yazlar Akdeniz de ki kadar sıcak değil kışlarda Karadeniz de ki kadar yağışlı değildir. Ayrıca Polonezköy tabiat parkı içerisinde sülün ve keklik üretme istasyonu ve geyik karaca üretme istasyonu mevcuttur. Zengin bitki örtüsüne sahip olduğu için birçok yabani hayvana ev sahipliği yapar.

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMA BÖLGESİNE İLİŞKİN BULGULAR SOSYAL VE KÜLTÜREL YAŞAM

3.1. Aile Yapısı

Aile toplumun sosyal ve kültürel ve ekonomik temellerinin atıldığı ve bundan beslendiği kurumdur.

“Ozankaya, aile kavramını toplumsal açıdan daha geniş bir çerçeveden tanımlar. Ailenin, içinde insan türünün belli bir biçimde üretildiği; topluma hazırlanma sürecinin belli bir ölçüde ilk ve etkili içimde cereyan ettiği, cinsel ilişkilerin, belli bir biçimde düzenlendiği, eşler ve ana- babalarla çocuklar (ailenin biçimine göre yakınlar arasında belli bir ölçüde içten, sıcak, güve verici ilişkilerin kurulduğu, yine içinde bulunulan toplumsal düzene göre ekonomik etkinliklerin az ya da çok bir ölçüde yer aldığı bir toplumsal kurum olarak tanımlar.”

Bu bakımdan aile kavramı ihtiyaç duyulan teme kurumlar arasındadır, içinde bulunulan toplumun kültürünü yansıtan, kendi içinde özel bir yapıya sahip olan bir oluşumdur.

“Aile, ebeveyn ve çocuklardan oluşan en küçük toplumsal birimdir. Bu toplumsal birimin en önemli işlevi ise üretimin teminini ve türün devamlılığını sağlamaktır” (Emiroğlu ve Aydın2003: 20).

“Aile toplumun temel kurumlarından biri ve aynı zamanda sosyal ve tarihsel bir olgudur. Dolayısıyla her kurum gibi ailede belli bir sosyal bütünün parçasıdır” (Kızılcelik, Erjem:1996: 8).

“Antropolojik açıdan aile, bir toplumun kültürünün bir nesilden diğerine aktarılması ve bireylerin toplumun üyesi haline dönüşmesi (Haviland, 2008:113) anlamına gelen “kültürlenme” de en temel birimdir”.

Polonezköy ilçesinde ilk zamanlarda geniş aile yapısı hakimken günümüzde çekirdek aile yapısı gözlemlenmiştir.

Köyde ilk zamanlarda anne baba büyükanne ve büyük baba ve çocuklar aynı evi paylaşırken ilerleyen zamanlarda şartlar gereği yaşanan ölümler yurtdışına okumaya giden çocuklar sebebiyle hane içindeki birey sayılarında azalmalar gözlemlenmiştir.

“Konak “farklı statüler ve statülerle ilişki rollerin oluşturduğu hiyerarşik yapının aile bireylerine yüklediği görevlerin kırdan kente, batıdan doğuya kimi farklılıklar gösterdiği bilinmektedir. Ancak, geleneksel topluluklarda aile hiyerarşisi içinde aile reisi erkek otoritenin başıdır” demektedir .”

Geleneksel ailelerde otorite, güç ve karar mekanizması, erkekte toplanmakta olup çekirdek ailede eşitlikçi biçimde aile içi tüm kararlarda kadın ve erkeğin eşit katılımı beklenmektedir.

Polonezköy’ de aile bireyleriyle yaptığımız görüşmelerde ailelerde karar verme yetkisi evin reisi olan babada olmak la beraber, çocukların eş seçimi, gündelik ve ev içi kararlar gibi birçok konuda karar verme yetkisi ile ilgili tutumlarda eşitlikçi bir yapıya yönelme vardır.

Polonezköy gelişime açık, açık fikirli insanlardan oluşmaktadır. Bu nedenle, erkek egemenliği sert ve baskıcı bir özellik göstermemektedir.

Polonezköy’ de görüşme yapılan bireylerin genellikle aile içindeki kararları ortak aldıkları belirlenmiştir bu da aile bireylerinin birbirlerine karşı hoşgörü ve saygı beslediklerini göstermektedir.

“Aile içinde kadın ve erkeğin rollerine yönelik çalışmalar yapana Parsons, ailede erkeğin rolünü aileyle sosyal çevre arasında ilişki kuran araçsal rol (instrumental) kadının rolünü ise aile içi uğraşlarından ve ev iç sorumlulukları üstlenmesinden dolayı, duygusal rol (expressive) olarak tanımlamaktadır” (Akt. Taylan, 2009:29).

“Buna göre erkeğin rolü, ailenin geçimini sağlamak, üretime katkıda bulunmak üzere ev dışında çalışmak ve ailenin sosyal çevre ile ilişkilerini düzenlemek iken, kadının rolü ise aile içinde “karılık” rolüyle kocasına “annelik” rolüyle çocuklarına karşı psikolojik ve duygusal tatmin sağlamak, ayrıca aile içi sosyal ilişkileri gözetten bir konumdadır “(Taylan, 2009:129).

Polonezköy’ de gözlemediğimiz ailelerde erkek ve kadın rolleri erkeğin çalışıp ailenin geçimini sağladığı, kadının ise ev işlerinden sorumlu olduğu bir iş bölümü olarak gözlemlendiyse de günümüzde köy sakinleri geçimlerini genellikle köy içinde kurdukları kendilerine ait pansiyon ve restaurantlardan sağladıkları için eşleri de kendilerine ait bu iş yerlerinde kocalarına yardımcı olmaktadır.

Genel olarak değerlendirmek gerekirse Polonezköy örneğinde aile reisi erkek olarak kabul edilmekle birlikte ortak karar alma, yardımlaşma ve hoşgörünün aile içinde önemli bir yeri vardır.

“Geleneksel ailelerde otorite, güç ve karar mekanizması, erkekte toplanmakta olup çekirdek ailede eşitlikçi biçimde aile içi tüm kararlarda kadın ve erkeğin eşit katılımı beklenmektedir”(Çelebi, 1993:9).

Polonezköy örneğimizi oluşturan aileler geleneklerine bağlıdır. İlk kurulduğu dönemden günümüze kadar içinde bulunulan şartlar gereği giderek çekirdek aile biçimine dönüşseler de, aile üyelerinin birbirlerine bağımlılıklarından söz etmek mümkündür.

Frederic Novvicki’ ye göre Polonezköy de ki çekirdek aile içindeki yeni hane sahibi olan genç evliler evden ayrılarak söz konusu araştırma bölgemizde bir yaşam kurmak yerine başta İstanbul olmak üzere büyük şehirlere göç etmektedirler.⁶

Köyde ki gençlerin evlenme ve okuma sebebiyle birlikte köyde 50-60yıllık süreçte göç olayı artış göstermiştir. Büyük şehirlerde hayatını devam ettiren Polonezköylü genç kesim, daha çok yaz ayları, tatil günleri gibi dönemlerde köye dönüş yapmaktadırlar.

Polonezköy kayıtlarına ve mezar taşlarına baktığımızda görüyoruz ki Polonezköy e ilk yerleşen gruplar birbirleriyle akrabalık ilişkileri olan kişilermiş daha sonralarda yerleşenler arasında evlilikler yapılarak yeni akrabalık ilişkilerinin temelleri atılmış günümüzde ise köy sakinlerinde sıkı akrabalık ilişkileri gözlemlenememiştir. Çoğunun akrabaları ülke dışındadır. Aile bireyleri en sık çocukları ve torunlarıyla ve kardeşleriyle görüşmektedirler. Günümüzde komşuluk ilişkileri ve görüşme sıklıkları çok sık olmamasına rağmen özel günlerde köy halkı birbirine çok destek olmaktadır.

---

⁶ Frederic Novvicki bakınız kaynak kişi listesi

Sevgi Uzun'a göre, Köyde gerçekleşen düğün, bayram, cenaze ve olası her türlü sosyal organizasyonlarda köy halkı dayanışma içerisindeydi.⁷

Polonezköy sakinleri genel olarak akrabaları ve komşuları ile aralarının iyi olduğunu dile getirmişlerdir. Birbirlerini sevmediklerinde değil de, iş gücü gibi engeller ve mesafelerden dolayı görüşemedikleri belirtmişlerdir.

İlçe ve şehir arasında sosyal ilişkilerin yoğun olması, özellikle köyün turizm özelliğinin olması ve göçle başlayan büyük şehirlerde hayatlarını devam ettiren köy sakinlerinin köyle ilişkileri dini ve kültürel olarak farklılıkları da göz önüne alındığında, kapalı bir toplum olma özelliği göstermeyen Polonezköy gelişime açık fikirli insanlardan oluşmaktadır. Bu nedenle erkek egemenliği bilindik sert, otoriter ve hane üzerinde kontrol sağlayıcı bir nitelik göstermeyip, geleneksel değerlere bağlı olan ve daha yumuşak otoriter kimlik görüntüsü çizmektedir. Özellikle erkeklerin ortak karar alma süreçlerinde eşlerine mutlaka danıştıkları ve eğitim gibi gelişimin önemli bir göstergesi olan olguyu destekledikleri gözlemlenmiştir.

3.2. Ekonomik Yapı

Tablo 2. Köyün Ekonomik Evreleri⁸

Dönem	Ekonomik Evre	Gelir Kaynakları	Sosyal Koşullar
1842-1800'ler sonu	Tarım Toplumu	Tarımsal üretim Avcılık, Hayvancılık Lehistan'dan Gelen Yardımlar	Dış çevreyle sınırlı ilişkiler, gelenek ve ritüellerin devamlılığının sağlanması
1900'ler in başı 1960'lı yıllar	Geçiş Toplumu	Pansiyonculuk Tarımsal Üretim Hayvancılık Ticaret Atılımı	Dış çevreyle ilişki kurulması gelenek ve ritüellerin devamlılığı
1960'lar günümüz	Modern Toplum	Turizm Pansiyonculuk Ticaret	Dış çevreyle kurulan yoğun ilişkiler, çalışmak amacıyla Türklerinde köye yerleşmesi, genç nüfusun köyden göç etmesi

⁷ Sevgi Uzun bakınız kaynak kişi listesi

⁸ Bu tablo Cihan ERDÖNMEZ; Seçil EROL. (2009), Orman Toplum İlişkileri Açısından Tarihsel Bir İnceleme: Polonezköy Örneği Bartın Orman Fakültesi Dergisi Cilt:11 Sayfa:39' da kullanılan tablodan esinlenilerek tasarlanmıştır.

Kurulduğu dönemde bir tarım kolonisi özelliği taşıyan Polonezköy bugün gelişmekte olan bir turizm beldesi haline gelmiştir. Polonezköy 'de ki sosyo - ekonomik durum üç evreden oluşur. Ancak şunu söylemek gerekir ki değişen bu üç evrede aynı kalan tek şey geleneklerin ve dinsel ritüellerin hiçbir sınırlama olmadan devam etmesidir. Temelde leh kökeniler tarafından kurulan bu köyün 165 yıldır Türkiye'de var olabilmemesinin temel dayanağı da bu özgürlüktür.

Köyümüzdeki sosyo-ekonomik değişim sürecinin ilk evresi köyün kuruluşundan 1800'lerin sonuna kadar ki süreçtir. Bu evrede Polonezköy tipik bir tarım toplumu özelliği taşımaktadır. Köyün kurulduğu alanın orman ve çalılıklarla kaplı olması durumu tarım yapılabilmesi için bitki örtüsünün kesilmesi zorunluluğunu doğurmuştur. İlk günlerde elde edilen tarım alanlarını işlemek oldukça zor olmuştur. Kullanılan ilkel tarım teknikleri ancak buğday, yulaf, mısır, çavdar ve patates yetiştirilebilmiştir. Köyde tarımın yanı sıra domuz, koyun ve evcil kuş besiciliği ve avcılıkta yapılmıştır. Avcılık sayesinde köylüler hem boş zaman değerlendirme etkinliği yapış hem de avlanma sayesinde taze et ve deri sıkıntısı çekmemişlerdir. Polonezköy' ün sosyo-ekonomik döneminin iki evresinde ekonomik açıdan önemli bir unsurda, Adam Czartoryski'ni çabalarıyla Polonya' da ki özel kişi, dernek ve asilzadelerden toplanana yardımlar olmuştur. Bu ilk evrede bir tarım kolonisi olan Polonezköy' ün dış çevreyle ilişkileri oldukça sınırlı düzeydedir.

Polonezköy'de ki sosyo-ekonomik dönemin 2.evresi 1900'lerin başından 1960' lara kadar olan dönemdir. Bu dönemde köy Michal Czaykowski tarafından İstanbul'da harika bir av bölgesi olarak tanıtılış ve avlanmak amacıyla İstanbul'dan köye geliş-gidişler başlatılmıştır. Köyde bir Avrupa kültürünün varlığı köyün tanıtılmasında ve ilgi çekmesinde önemli yer tutmuştur. 1910 'ların başında bu geziler köyün İstanbul sakinleri arasında tanınmasına yol açmış ve zamanla birkaç günlük turla dönüşerek devam etmiştir. 1920 ler de köyün ileri gelen ailelerinden olan Dohodalar'ın evinde pansiyonerler konaklamaya başlamışlardır. Pansiyonculuğa adım atılmasıyla beraber çiftlik turizminin de temellerinin Polonezköy 'de atıldığı söylenebilir. Çiftlik turizmi ve pansiyonculuğun başlamasıyla köy ekonomisi canlanmaya başlamıştır.

Köyün tanıtımı ve pansiyonculukla başlayan dışa açılma köylülerin yetiştirdikleri tarımsal ve hayvansal gıdaları köy dışına pazarlamasıyla daha

gelişmiştir. At arabaları ile Beykoz a getirilen bu ürünler ilgi gördükçe şehir merkezine de taşınmıştır.

Köyün sosyo-ekonomik değişiminde üçüncü evre 1960'lerden günümüze kadar olan dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde köyde birçok radikal değişim yaşanmıştır.1960 yılında köyü Beykoz ilçesi ile birleştiren bir yol açılmıştır. Bu yolun açılmasıyla beraber köye ulaşım rahatladığından dolayı köy misafir akımına uğramıştır.

Bu durum köylüleri pansiyonculuğa yöneltmiş ve büyük çoğunluk bu yolu kendilerine temel geçim kaynağı haline getirmiştir. Pansiyonculuğun gelişmesiyle beraber köye ek bina ve yeni evler yapılmış ve köy sakinlerinin davranış bilincinde değişiklikler olmuştur.

Köy sakinlerine göre; üçüncü evrede ki değişimi etkileyen başka bir sebep de 1968 yılında köylüye toprak mülkiyet hakkı verilmesidir. (o zamana kadar mülkiyet hakkı Prens Wladyslaw Czartorysk'nin mirasçılarına aittir.)onlar 1968 yılında bu haktan vazgeçmişlerdir. Mülkiyet hakkının tanınmasıyla köyde toprak alım satımı başlamış ve yüksek fiyatlarla satılan araziler İstanbul' un zenginleri tarafından alınmıştır.

Bölgede turizmin gelişmesiyle iş gücü ihtiyacı da ortaya çıkmış ve bu ihtiyaç köy dışından gelen işçilerle karşılanmış.

Köyün topraklarının satılması, köye yabancıların yerleşmesi köyün Leh özelliğini değiştirmemiştir. Muhtarlar leh kökenlilerden seçilmektedir.

3.3. Konut Yapısı

“Polonezköy’ e sığınan herkes kendi evini kendisi yapmak zorundadır ve Adampol’un ilk evleri çok basit olarak yapılanmıştır. Çoğu zaman da temeli olmadan toprak üzerine ve genellikle de tek odalı olarak inşa edilirdi. Bununla birlikte Adampol ün ilk evleri hem insanları hem de hayvanları barındırmalıydı ve bu yüzden de mobilyanın başlangıçta sözü bile edilemezdi çünkü fırınlar üzerinde uyunuyormuş, oturmak içinse kesilmiş ağaç gövdeleri ve yontma banklar kullanılmaktaymış”.

Polonezköy’ de yapılan ilk evlerin damları hasırla kaplıydı. Evler genel olarak ahıra bitişik şekilde ve nadiren de samanlığa bitişik olarak yapılıyordu. Her evin kenarında da ahşap parmaklıklı kendi bahçesi bulunuyordu. Bahçelerde de genellikle şeftali, üzüm, incir yetiştiriliyordu. Eve bitişik olarak yapılan ahırlarda da At, inek, keçi besleniyordu.

İlk yerleşimcilerin evleri çok basitti; duvar temeli olmayan, kestane ağaçlarının kocaman kütüklerinden, genellikle tek gözlü ve direkt toprak üzerine kurulan evlerdi. Sabalar üzerinde yatılıyor, oturmak için ağaç kütükleri ve ağaçtan yontulmuş banklar kullanılıyordu. Sonra ‘Prusya duvarı’ adlı inşaat tekniği uygulanmaya başladı. iskeleti, çapraz, uzunlamasına ve diyagonal olarak yerleştirilmiş merteklerle güçlendirilmiş köşelerde yere çakılmış direkler oluşturuyordu. Ev inşaatının ilk aşamasında çalı çırpıdan yapılmış iskelete samanla karıştırılmış kil yapıştırılıyordu, üstü kille düzleştiriliyordu. Duvarlar kille kapılı dallardan örülüyordu. Çatılar, genellikle dört meyilliydi, seneler boyunca samanla kapatılıyordu, tavan ise saman ve kille kaplı sopalardan yapılıyordu. Taban malzemesi olarak kırmızı kil kullanılıyordu. Pencereler küçüktü ve dört camdan ibaretti. Evlerin dış ve iç duvarları, Polonya’da ki gibi beyaza ve yerden 0,5 m’ye kadar iç duvarlar kırmızı kille boyanıyordu(Adamska,2004:17).

“Evler onca sene boyunca bu şekilde inşa edilirdi. Sonra önlerinde sundurmalar ve antreleri bulunana ve tahta döşemesi olan daha büyük evler inşa edilmeye başlandı. 20. Yy. ve 30’lu yıllarından itibaren çatılar kiremitle veya saçla kapatılmaya başlandı; son saman çatılar köyden 70’li yıllarda kayboldu. Yoldan belli mesafede bulunana evlerin etrafı büyük bostanlar, meyve ağaçlı bahçeler ve kestane ağacının tahtalarından yapılmış çitlerle çevriliydi. Evin önünü çiçek bahçeleri süslüyordu. Çiftlik binaları (ahır, kümes)evin arkasında bulunuyordu. Avlunun ortasında kuyu vardı. Buğday, yulaf, mısır, çavdar ve patates ekiliyordu”. (Adamska, 2004: 17)

Günümüzde ise köyde apartman ve toplu konut tarzında evler görülmemektedir. Polonya asıllıların evleri tek veya çift katlı bahçeli müstakil tarzda inşa edilen evlerden oluşmaktadır. Aynı zamanda İstanbul zenginlerinin de köyde toprak satın almaya başlamasıyla köy yakınlarında lüks ve havuzlu villalar bulunmaktadır.

3.4. Polonezköy Mutfağı

Polonya tarih boyunca farklı kültür ve toplumlarla sürekli etkileşim içinde olduğundan dolayı Polonyalıların geleneksel mutfakları birçok kültürden etkilenmiştir.

Polonya mutfağının lezzetleri ilk bakışta Türkler için uzak lezzetlermiş gibi görünse de Türk mutfağıyla benzer özellikler taşımaktadır mesela patates ve lahana Türk mutfağında olduğu gibi Polonyalıların menülerinde de önde gelen lezzetler arasındadır.

Polonya mutfağında av ve kümes hayvanlarının özellikle de domuz ve ördeğin yeri önemlidir. Fakat Polonya mutfağının en çok bilinen ve onlarla özdeşleşmiş yemekleri Pierogoi dir. Osmanlı mutfağında ki piruhi yi andıran bu yemek bazen baharatla bazen tatlı malzemeleriyle doldurulan bir mantı çeşididir. Hem haşlanarak hem de kızartılarak servis edilir ancak bu mantının en çok tercih edilen çeşide etli patatesli ve elmalı olanıdır.

Polonya mutfağının Türk mutfağı ile benzerlik gösterdiği bir başka nokta çorba turşu ve sakadat yemekleridir. Polonyalılarda çorba kültürü sofranın olmazsa olmazlarından. Yazın soğuk ve meyve çorbaları kışın ise patates ve etin kullanıldığı koyu kıvamlı çorbalar tercih edilmektedir. Öğle yemeklerinde genelde pancarla yapılan ve “Barsaca” adı verilen ya da tavuk suyuna kereviz patates ve havuçla yapılan “Rosol”adı verilen çorbaları tercih ederler. Aslına bakarsak Polonyalıların yemek kültürünün temeli lahana patates ve av hayvanlarına dayanmaktadır. Polonya mutfağı en genel anlamda Alman ve Yahudi mutfağından etkilenmiştir bunun sebebi de tarih içerisinde bu toplumları etkileşime götüren siyasi oluşumlardır.

Frederik Novvicki’ ye göre, günümüzde Polonezköy sakinleri günlük yemek ihtiyaçlarında kendi mutfaklarından ziyade Türk mutfağından yemekleri tercih etmektedirler. Bunun sebebi olarak da Türk yemeklerini çok sevdiklerini belirtiyorlar bilindiği gibi Polonezköy ün turistik belde olma özelliği olduğundan dolayı bölgede çok fazla restaurant ve pansiyon bulunmaktadır bu iş yerlerini sahipleriyle yaptığımız görüşmeler sonucunda elde edilen bilgilere göre bu işletmelerde genelde Türk mutfağına ağırlık veriliyor fakat önceden aranıp istek yapıldığında köyün eski

sakinleri mutfağa girerek gelen misafirlere Polonya kültüründen yemekler hazırlıyorlar.

Polonyalı göçmenler tatlı olarak da sütlü ve hafif tatlıları tercih ettiklerini belirtiyorlar. Fakat geçmişe baktığımızda pasta ve hamur işinden yapılan tatlılarında Polonya mutfağında yeri vardır. “Makowiec” olarak adlandırdıkları ve sürekli yaptıkları kek de malzeme olarak badem portakal kabuğu ve haşhaş kullanılarak yapılıyor.

3.5. Eğitim, Dil Ve Din

“Antoni Dohodo’ ya göre, Adampol’ e yerleşen ilk Polonyalı göçmenler, Polonya dilinin çeşitli lehçelerini kullanmaktaydılar bununla birlikte sonraki nesiller, Polonya gelenek, görenek ve diline sadık kalmaları sebebiyle lehçe kitaplarını okumaları ve aralıklı olarak da Polonya dili ve tarihinin öğretilmesi sayesinde çok güzel lehçeyi kullanıyorlardı günümüzde Polonezköy de yaşayan Polonya asıllılardan 40’li ve 50’li yaşlarında olanlar ve Polonya ile bağlarını koparmayanlar lehçeyi halen konuşmaktadırlar”(Adamska ,2004:25).

“Adampol de kurulan ilk eğitim binası Kontes’in topladığı yardımlarla yapılan kiliseye bitişik küçük ek binadır ve kilise’nin ilk rahibi ve buraya yerleşenlerden olan Sierra, burada yaşayan göçmenlerin çocuklarının eğitimini üstelenmiştir. İlk zamanlarda köyde düzenli bir eğitim olanağı yoktur ama Polonyalılar çocuklarının eğitim mevzularını zor şartlar altında da olsalar ihmal etmemeye özen göstermişler. Köyde 1925 tarihinde ise Pavel Julkoeski, çocuklara lehçe öğretiyormuş. (Bu kişi Polonya asıllı olmakla beraber sonradan Almanya’ya gitmiş ve subay olmuştur). Ancak harp bitince Polonezköy’e temelli dönmüş söylentilere göre de köyde çocukların eğitilmesi için çaba göstermiştir.Köyde bulunan ilkokul 1930’larda milli eğitim müdürlüğüne geçmiş ve bu tarihten itibaren de Türkçe eğitim vermeye başlamıştır. 1955’ te o Beykoz tapusunun 6 pafta, 94 parselde kayıtlı 1725m lik arsasının içindeki tek katlı binada Polonezköylülere eğitim verilmeye başlamıştır”(Bauer,1990:56).

Günümüzde Polonezköy ilçesinde okul bulunmamaktadır çocuklar Polonezköy yakınlarındaki Cumhuriyet köydeki okula gitmektedirler.

Köyde yaşayan Polonyalı köylüler kültürel faaliyetlerini devam ettirebilmek adına kör Noel'i, Polonya Ulusal Bayramı'nı, Paskalya Yortusu'nu, Azizler Gününü düzenli olarak kutluyor, bu bayramlar için kilise ve evlerde bir araya geliyorlardır.

Polonezköy yerleşen Polonyalı göçmenler ibadetlerinde tam bir rahatlığa sahiptiler ve dinsel hayat burada da herhangi bir Katolik Polonya köyünde olduğu gibi sürdürülmektedir.

Polonya asıllılar için dinî bayramlardan en önemlisi, Hz. İsa'nın doğum günü olan Noel bayramıdır. Bu bayram her zaman çok gösterişli ve eğlenceli bir şekilde kutlanmaktadır. Bayramın önemli bir sembolü olarak kabul edilen arife gecesi yemeği, yıl içinde kutlanan en büyük dinî ve ailevî bayram olma özelliğini taşımaktadır. Bu gece için özel hazırlanan masada Polonya asıllıların ön özel günlerde hazırladığı yemeklerden bulunmaktadır. Örneğin; balık ve kırmızı pancar çorbası, nohutlu lahana, "kutia" (haşhaş, buğday, fındık, bal ve üzüm ile yapılan bir tatlı) gibi. Aynı zamanda Polonya asıllılar kendileri için özel olan bu günde masalarında dolma gibi Türk yemeklerine de yer vermektedirler.

“Eski Polonya adetlerine göre, bu gecede masaya bir kat saman serilir, tabakların altına ise güzel bir ekmek konulmaktaydı ve bu özel ekmekleri de ya rahip verir, ya da Polonya'daki tanıdıklar gönderirdi. Polonyalılar Noel yemeğine güneş battıktan sonra oturlardı başlamadan önce ekmek bölünür ve dilekler tutulmaktaydı. Yemekler yendikten sonra Adampollular Polonya'daki hemşehrileri gibi Noel ağacını süslerlerdi ve çam ağacı, Polonyalılar için Noel bayramının simgesi olan şekerlemeler, çeşitli cam ve kağıt süsler ile donatılırdı. Gece yarısında ise Polonezköylüler, Katoliklerde de yapıldığı gibi gece yapılan tek tören olan Noel ayini için kilisenin yolunu tutarlardı. Bu ayin sırasında Adampollular çeşitli Noel şarkıları söylerlerdi. Köyün çocukları da tıpkı bizim bayramlarımızda olduğu gibi bayramın ikinci gününden itibaren birkaç kişilik gruplar halinde Noel şarkıları söyleyerek evleri dolaşır, bayram dileklerini iletir ve buna karşılık olarak ta ev sahibinden çeşitli hediyeler, çoğunlukla da bayram kekleri toplarlardı. Adampol'da da, gençler ve yaşlılar Noel'den Üç Müneccim bayramına kadar tüm bayramlarda çalgıcılar eşliğinde şarkılar söyleyerek dolaşırlardı. Polonya adetlerine göre kutlanan Üç Müneccim gününde kilisede tebeşir ve günlük kutsanır, evlerin kapısına da, Hıristiyan inançlarına göre, Hz. İsa'yı doğumundan kısa bir süre sonra ziyaret eden Üç Müneccim'in adlarının

baş harfleri olan KMB (Kasper, Melhiyor, Baltazar) yazılırdı. Hıristiyan Polonezköylüler için bir diğer önemli bayram, çarmıha gerilmiş Hz. İsa'nın dirildiği gün olan Paskalya'dır. Paskalya'dan bir önceki gün olan Cumartesi günü rahip sırayla Adampolde ki bütün evleri ziyaret ederek bu mutlu bayramın simgesi olan yumurtaları kutsardı”(Latka,1992:50).

“Paskalya Pazarı bu büyük bayramın ciddiyeti içerisinde diğer bayramlara nazaran daha sakince geçerdi. Köylüler bu günü genellikle aile içinde kutlardı ancak gece, gelenek haline gelmiş şakalar kimi zaman da oldukça ilginç denilebilecek şakalar yapılırdı. Çitlerin başka yere taşınması, arabaların sökülmesi ve parçaların çatıya atılması gibi”(Latka,1992:50)

Geri kalan dinsel bayramlardan bahsetmek gerekirse, Polonya köylülerinin inançları içinde en tipik olanlarından yalnızca bazılarında bahsetmek gerekir. Mesela Meryem Ana Mum Bayramı'nda (2 Şubat), kilisede kutsanan büyük mumlar daha sonra, fırtınalı günlerde tehlikeden korunmak ve ölmek üzere olan kişilere huzur sağlamak için yakılmaktadır ancak günümüzde bu bayram pek kutlanmamaktadır. Polonyalıların kutladığı bir başka dinsel bayramda Tanrı Teni" bayramıdır. Köylülerin büyük özenle kutladığı bu bayramda da Adampollular tarafından oluşturulan bayram alayı bütün köyü dolaşmıştır.

Latka' ya göre Adampol da kutlanan dinî bayramlar arasında önemli olan bir diğeri de Meryem Ana Tahıl Bayramıdır (15 Ağustos). Bu günde de, Polonezköylüler' in daha sonra evlerin duvarlarına asacakları büyük buğday çelenkleri kutsanmıştır.

Sevgi Uzun'a göre, günümüzde Polonezköy de dini bayramlar Polonya asıllılar tarafından hiç aksatılmadan kutlanmaktadır. Bu bayramlar arasında ayrı bir yeri olan da paskalya ve Noel bayramıdır. Günümüz köy eğlencelerinden en çok bilineni de hemen hemen her yıl ilkbahar aylarında yapılan kiraz festivalidir. Bu festival için köye Polonya'dan çok sayıda davetli katılır köye o tarihlerde adeta ziyaretçi akınına uğramaktadır. Festival boyunca Polonya kültüründe yemekler yenir şarkılar söylenir ve dışardan gelen Türk misafirlere de Polonya kültürü tanıtılmaktadır.

Polonezköylüler yılın 40 günü Vatikan tarafından belirlenen kurallar dahilinde oruçlarını tutarlar ve bunun yanında da Cuma günleri et yemezler.

3.5.1 Polonezköy Kilisesi

Antoni Dohoda' ya göre, Polonya toprakları dışında kurulan tek Polonya köyü olma özelliğini taşıyan Adampol de Polonya dili ve kültürünün devamlılığının sürdürülmesinde esas unsur olarak kilisenin etkisi önemli yer tutmaktadır. İlk zamanlarda ki din dersleri, ayinler ve törenler, genel olarak Lehçe yapılmıştır. Adampol topraklarında verilen dini eğitim köy dışından, gelip giden papazların elindedir.

1861 tarihinde Adampol' u Başpiskopos Brunoni ve 1883 tarihinde de İstanbul'un Vatikan temsilcisi başpiskopos L. Rotelli ziyaret etmiştir ve bu ziyaret sırasında eski küçük kilise çok kötü durumda olduğunu belirten köylüler yeni bir kilise inşa etmek istediklerini belirtmişlerdir. Bunun ardından başpiskopos, kilise inşaatı için 1000frank bağışta bulunmuştur aynı zamanda Prens Çzartoryski de Fransa'dan 500 frank göndermiştir”(Bauer,1990:36).

Gelişen bu olayların ardından Polonezköy de 1893 yılında kilise, papaz evi, ve okul inşaatı konusu ortaya çıkmıştır.

Adampol' de ki eski küçük kilise zelzeleden sonra tamamen yıkıntı haline geldiğinden dolayı Adampol'lular da yeni kilise için kendi aralarında para toplamışlardır ve bu durumdan Adampol'u ziyarete gelen misafirlere de bahsederek amaçları doğrultusunda ziyaretçiler tarafından yapılan bağışları kabul etmişlerdir.

Bauer 'e göre sonuç olarak 1912 senesinde kilisenin inşaatına başlanmıştır ve o zamanki başpapaz, Aleksy Siaradır. Kilisenin projesini Polonya'da oturan mimar N. Sliwinski tarafından çizilmiştir ve inşaatına başlanan kilise papaz eviyle birlikte 1914 yılında bitmiştir. İnşaatı tamamlanan bu kilise Birinci Dünya Savaşında Türk Ordusu tarafından karagah olarak kullanılmıştır. Savaştan sonra 1918 yılında Adampo'lular binayı yenileyerek orayı Papaz evi ve aynı zamanda okul olarak kullanılmıştır.

3.5.2.Polonezköy Mezarlığı

Polonezköy mezarlığı İstanbul'un Beykoz ilçesinde yer alan Polonezköy'ün hemen girişinde konumlandırılmıştır. Bu Katolik mezarlığı hafif eğimli bir alana

kurulara etrafı da yerel geleneklere bağlı kalınacak şekilde üzeri işlemleri demirlerle çevrilmiştir.

Adampol mezarlığında köyde kurulan ilk kilise gibi Kontes Zborowska'nın yurt dışında Polonyalı göçmenler için topladığı yardım fonu ile yapılmıştır. Mezarlığın yapılabilmesi için bu sırada köyde papaz olan Aleksis Sierra'da devreye girerek hükümetten izin alınması konusunda çaba göstermiştir.

Bu mezarlık Adampollular tarafından yazılı tarih olarak da kabul edilmektedir. Mezarlığın girişinde hem Türkçe, hem lehçe yazan bir kitaba bulunmaktadır. Bu kitabede "1831 ve 1863 yılında Polonya'nın hürriyeti için savaşmış olan ve 1854-56 yıllarında da kırım savaşına katılan kişiler için Adampolde ki bu Latin Katolik mezarlığı 1848 yılında Türkiye 'ye sığınan Polonyalı göçmenler tarafından yapılmıştır" yazmaktadır.

Polonezköy mezarlığında ki en ilgi çekici mezarlardan biri Osmanlı ordusunda Mehmet Sadık Paşa olarak bilinen Michal Czaykowski 'nin eşi olan Ludwicka Sniadecka'nın anıt mezarıdır. Ludwicka 1866 yılında intihar etmiştir ve vasiyeti üzerine buraya defnedilmiştir. Mezarın dikkat çekmesinin sebebi mezarlıkta ki tek Müslüman mezarı olmasıdır. Bu mezarın üstünde bulunan ince sütun kimileri tarafından yarım ömrü simgelediği düşünülse de kimileri de sonradan Müslüman olan bu hanımın inancındaki bir kırılmanın bir sembolü olarak düşünmektedir bu sütunu.

Adampole ilk yerleşenlerin mezarları genelde mezarlık topraklarına karışmış ya da zorlukla fark edilen ufak tepecikler halinde güzümüze kadar ulaşmıştır. Adampol ki mezarların başında haç işaretleri veya ölen kişilerin sevdiği eşyalarla birlikte fotoğraflarını da görmek mümkündür. Bu mezarlıkta ki bazı mezarların yerlerinin toprağa karışmış olması sebebiyle toplam mezar sayısını belirmemek zor olsa da yaklaşık olarak 270 mezar bulunmaktadır.

Köy muhtarlığından alınan bilgiye göre; Polonezköy mezarlığı toplamda 5740 metre karelik bir alandır bu mezarlığın en eski mezarları mezarlığın orta sol bölümünde yer alır.

Günümüzde köyde gerçekleşen cenaze törenlerinde hem papaz hm imam bulunmaktadır. İmanın bulunma sebebi köyde yaşayan Müslüman halktan helallik

almasıdır. Bu mezarlıkta ki defin işlemleri Latin Katolik kurallarına göre tabutla ve kıyafetli olarak yapılmaktadır. Kadınlara elbise giydirilir erkelere ise takım elbise giydirilerek defin yapılmaktadır. Eğer ölen kişinin maddi durumu iyi değilse köylü kendi arasında para toplayarak ölen kişiye giydirilmesi üzerine güzel kıyafetler alınmaktadır. Müslümanlarda olduğu gibi defin esnasında kible gibi herhangi yön tayin edici bir unsur bulunmamaktadır. Defin işleminden sonra dualar edilir.

Polonezköy mezarlığında dikkat çeken başka bir unsurda soy isimlerin genelde aynı ve az olmasıdır. Bu da köye ilk yerleşildiği zamanlarda akraba evliliği yapıldığının kanıtıdır.

3.6. Polonezköy Düğün ve Eğlenceleri

“Polonya asıllılar ziyafet ve eğlence için hiçbir fırsat kaçırmamaya özen gösterirlerdi. Onların en önemseddiği eğlenceler arasında dada düğünler gelmektedir. Adampol de doğup büyüyen çocuklar küçük yaşlardan itibaren kız-erkek birlikte oynarlar ve büyüdüklerinde de birlikte çalışırlardı. Doğal olarak da köydeki kızlar ve oğlanların birbirlerini iyice tanımak ve beğenmek için çok fırsatları olurdu. Polonezköy den bir kıza âşık olan delikanlı, o kızın ailesini diğer evlerden daha sık ziyaret ederdi ve zaman zamanda beraberinde ufak bir şeyler getirirdi: Büyükler için nane likörü, kıza da şekerleme gibi ama bu durum kızı alabileceği anlamına gelmiyordu. Adampol de evlilik konusunda son sözü, her şeyden önce oğlanının mal durumuna bakan büyüklerinin söylemesi hoş karşılanırdı. Erkek tarafı kızı kabullendiği zaman kızın ailesine söz almak için giderdi. Eğer sonuç olumlu olursa bu vesileyle, çoğunlukla en yakın aile çevresi içinde yüzüklerin takıldığı küçük bir davet düzenlenirdi. Nişanlanan kıza başka delikanlılar artık talip olmaları hoş karşılanmazdı”(Latka,1992: 52).

Köy sakinlerinden alınan bilgilere göre; (Polonyalıların düğün törenleri genel olarak kilisede veya erkek evinde gerçekleştirilmiştir. Kilisede gerçekleştirildiği için töre sırasında tevazu kuralları göz önünde bulundurularak gelinliğin etek boyuna omuzlarının açık olmamasına dikkat edilir. Polonyalılar tören için genellikle davetli sayısını kısıtlı tutmaktadırlar törene genellikle şahitler aile üyeleri ve ya çok yakın arkadaşlar davet edilmektedirler.)

Eski Polonezköy de düğün, kızı kendi evine aldığı için, genellikle erkeğin evinde olur damat, bir davetliler grubu ve çalgıcılarla birlikte gelinin evine gelirdi. Gelin, bu gün için uzun beyaz bir elbise giyer, başına taç ve duvak takar, eline de bir çiçek buketi alırdı. Damat ise her zaman lacivert veya siyah takım giyerdi. Kızı, aile evinden, ekme ve tuz ile babası uğurlardı. Nikâhı, kilisede Katolik rahip kıyardı. Nikah töreninden sonra, bazen 200-300 kez, tüfekte kutlama atışı yapılırdı. Daha sonra damadın evine gidilirdi. Gelinle güveyi, damadın babası, aynen kız babasının uğurladığı gibi "Allah onlardan hayatları boyunca ekmeği esirgemesin" dileğiyle ekme ve tuz vererek karşılardı. Ve sonra düğün başlardı. Bu, çoğunlukla köy halkının bir araya gelmesi için bir fırsat olurdu. Herkes, daveti veren aileye bir şekilde yardım etmek isterdi ve gücü neye yeterse onu getirirdi. Domuz, tavuk, yumurta, av hayvanı, kek vs. düğünler pek gösterişli olur ve genellikle birkaç gün sürerdi. Davetliler yer, içer, dans eder ve şarkı söylerdi”(Latka,1992:53).

Çeşitli söylentilere göre; her kültürün olduğu gibi Polonya adetlerine bağlı kalarak yapılan düğünlerinde bazı hurafeleri bulunmaktadır. Mesela Polonezköylüler de günümüzde çok uygulanmasa da kilisede yapılan tören esnasında adak taşlarına mumlar yakılır ve mumlardan birisi tören bitmeden sönerse gelin veya damattan birinin erken yaşta öleceğine inanılmış. Başka bir inanışa göre de şans getirmesi için düğünler genelde (Mart, Haziran, Ağustos, Eylül, Ekim, Aralık) aylarında yapılırmış bunun nedeni de ayın lehçe isminde ‘r’ harfinin bulunmasının şans getirileceğine inanılmış. Polonyalıların bazı düğün adetleri Türk kültürü içinde bulunan bazı adetlerle benzerlik göstermektedir. Mesela, tören bittikten sonra gelin ve damadın üzerine pirinç veya madeni para atılmaktadır bolluk ve bereket için.

Polonezköy’ de günümüzde gerçekleştirilen düğün törenlerinde bu adetlerin hepsi yapılmasa da genel olarak adetlerin yaşatılması için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Mesela köyü ziyaret ettiğimiz haftalarda köy muhtarı ile yaptığımız görüşmede öğreniyoruz ki köy muhtarının kızı da ziyaretimizden önceki hafta kilisede eski usullere göre gerçekleştiren bir törenle evlenmiş evlendiği genç Türk ve Müslüman olduğu içinde kilisede ki nikahtan önce birde imam nikahı ve resmi nikah kıyılmıştır. Ayrıca köy muhtarı olan Fredric beyin eşi de Türk ve Müslümandır .Muhtarla yaptığımız konuşmalarda dini farklılığın onlar için sorun teşkil etmediğini öğreniyoruz.)

“Polonezköy eğlencelerinden bahsederken şarkılara değinmeden olmaz çünkü şarkının, köy yaşamında önemli bir yeri vardır. Adampol de yalnızca düğünlerde ve dinsel törenlerde değil günlük yaşamda da şarkı söylenmekteydi. Bu şarkı söyleme olayı köy halkı arasında sıkı bağlar oluştururdu. Çünkü güzel seslere değer veriliyor ve yeni şarkılar öğreniliyordu. Polonya Toprakları dışında kurulan fakat Polonya adetlerine bağlı kalan bu köyde, kimileri Polonya'da unutulmuş olan yurtseverlik şarkıları da söylenirdi. Köyün kilisesinde gerçekleştirilen pek çok kişinin katıldığı vaftiz törenlerinde de şarkı söylenirdi. Katolik Polonezköylüler de isim konması, kilisede Katolik rahip tarafından yapılan önemli görevlerden biridir. Köyde doğan çocuklara vaftiz edildikten sonra Polonya köyüne yakışır şekilde, yalnızca Polonez adlar verilirdi. Erkek çocukları için en çok Ludwik, Jozef, Mieczyslaw, Edward, Boleslaw, Franciszek adları, kız çocukları içinse Maria, Jadwiga, Elzbieta, Anna, Magdalena gibi isimler tercih edilirdi köyde yeni bir çocuk doğduğunda bu fırsatla evde davetler düzenlenirdi”(Latka,1992:55).

Bütün eğlencelerde olduğu gibi köydeki cenaze zamanlarında da tüm köy birlik olurmuş. Cenaze töreninden sonra komşular, ölen kişinin anısına onun evinde toplanır dualar edilip yemekler yenirmiş.

“Köyün gençleri ailelerinden izin aldıktan sonra köy evlerinden birinde öğleden önce toplanır, burada değişik kılıklara girerek eğlenirlerdi. Erkek çocuklar en çok kız kılığına girerler veya general olurlar, kızlar ise prenses kılığına girerek tüm günü eğlenceli bir hale getirirlermiş. Köyde eğlenmek için yapılan bu kılık değiştirme oyunu bazen öyle ciddiye alınarak yapılmış ki gençleri bazen yakınları bile tanıyamazdı”(Ltaka,1992:55).

“Festival Adampol'da gösterişli bir şekilde ve iki gün boyunca -pazartesi ve salı- kutlanırdı. Bu amaçla geleneksel olarak lokmalar ve bisküviler hazırlanırdı. Genel olarak salıyı çarşambaya bağlayan gecenin on ikisine kadar eğlenilirdi ama dans etmeyi ve şarkı söylemeyi seven Polonezköylü gençler bu süreyi genellikle aşardı köylüler çok eğlense de bu durum rahiplerin pek de hoşuna gitmezdi. Karnaval sonunda ertesi günü başlayacak olan orucu vurgulamak için, köyün gençleri ucuna boş yumurta kabukları ve balık şeklinde yapılmış hava kesesi takılmış çubuklarla köyde dolaşılırdı. Şarkı ve eğlence çok şeye eşlik ederdi”(Latka.1992:55).

Polonezköylüler Katolik kurallarına bağılı olarak oruç tutmaktadırlar bu kurallar genelde Vatikan dan gelen mesajlar doğrultusunda belirlenir lakin çok sıkı oruç kuralları yoktur.

Adampol de sık sık yapılan danslı eğlenceler, birkaç kişilik bir çalgıcı takımının bulunması sayesinde güzel oluyormuş ve köydeki erkeklerin çoğı en azından bir müzik aletini çalmayı bilirlermiş Polonezköylü gençler müzikli eğlenceler için grup oluşturmaları ve her grupta bir keman akordeon, flüt ve mandolin bulunurdu. Polonezköy de, Krakovlu, Oberek, Polka ve tango ile vals gibi Polonya dansları çok sevilirmiş ve o zamanlarda Polonezköyde ki her eğlence "Biz yaşadıkça Polonya ölmeyecek" sözlerini içeren Polonya Millî Marşı'nın söylenmesi ile bitirilirmiş. 1950'li yılların sonuna kadar Polonezköy de ki eğlence anlayışı bu şekildedir. Bu kadar eğlenilmesine rağmen hayat şartları ve ülkelerinden ayrı bir yerde hayata tutunmaya çalışmaları zordu bu ağır şartlar altında köyden ayrılmak, daha az çalışmak demektir ama bu Polonezköylüler için daha monoton bir yaşam anlamına geliyordu ve pek de benimsenmiyordu. Bütün zorluklara rağmen köyde gerçekleştirilen bu eğlenceler çoğunluğun benimsediğı yaşam tarzı haline gelmişti aynı zamanda topluluğı kaynaştıran ve göçü engelleyen bir unsur olmuştur"(Latka,992:56).

3.7. Gelenek ve Geçmişin Yaşatılması Adına Zofia Rızı Hatıra Evi

Polonezköy' ün en ilgi çeken mekanların dan olan Zofia Rızı anı evinde Polonezköy ve Rızı ailesiyle ilgili fotoğraf ve belgeler sergilenmektedir. Böyle bir anı evi oluşturulması fikri 1940'lı yıllarda Michal Czaykowski'den çıkmıştır. Bir hatıra evi haline dönüştüren bu ev Rızı ailesi tarafında 1881-1883 yılları arasında o dönem mimarisine uygun olarak tek katlı ve bahçeli olarak inşa edilmiştir ve yapıldığı dönemde köyün en gösterişli evlerindedir.

Aynı zamanda Polonya-Türkiye dostluğunun da bir göstergesi olarak kabul edilen bu ev Polonezköy tarihi hakkında bilgi edinmek için oldukça verimlidir.

"Sibirya sürgününden dönen Wincent Rızı'nın evinde daha sonra Polonya da (teyze zofia) olarak ünlenen kızı yaşamaya devam etmiştir. Daha sonraki yıllar da ise Zofia teyzenin arzusuna uyularak mirasçıları olan Leslaf Rızı ve Antoni Dohoda

tarafından Varşovada ki Adampol Kültür Vakfı'nın çalışmaları ile Polonezköy hatıraların sergilendiği bir mekan olarak kullanılmıştır”(Adamska,2004:60).

Bu hatıra evi Polonezköy'n kuruluşunun 150. Dönümünde 4 Temmuz 1992 tarihinde açılmıştır.

Zofia Rızı hatıra evi dört odadan oluşmaktadır giriş yani 1. Oda Polonezköy'n tarihini kuruluşunu ve ilk sakinlerin hayatları hakkında bilgi vermektedir. Bu od da eskiden Rızı ailesi tarafından kullanılan eski eşyalarda vardır. 2. Oda Zofia teyzenin odasıdır bu odada ise iki eski karyola masa ve aynı şekilde eski fotoğraf ve belgeler sergilenmektedir. 3 oda Polonya ve Türkiye için önemli şahısların fotoğraf ve belgeleri için ayrılmıştır 4. ve son odada ise yine eski eşyalar ve fotoğrafların yanı sıra leh dilinde yazılmış içinde birçok eski kitabın bulunduğu bir kitaplık ve birçok bulunmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Polonezköy, İstanbul'un Beykoz ilçesine bağlı 1842 yılından Polonya'dan göç etmek zorunda kalan insanlar tarafından kurulan ve Polonya kültürünü günümüzde de yaşatmakta olan bir köydür.

Çalışmamızın konusu olarak ülkelerini terk ederek bizim ülkemize sığınan Polonyalı göçmenlerin sosyo-kültürel yaşamlarının incelenmesi seçilmiştir. Bu amaç doğrultusunda köyle ilgili kaynak araması ve köyde sürekli ikamet eden Polonya asıllı ailelerle görüşmeler yapılarak köyün sosyo-kültürel yapısı incelenmiştir.

Bu tez çalışmasında Polonezköy'ün tercih edilme sebebi çoğunluğun Müslüman olduğu bir ülkede buraya yerleşen göçmenlerin asimile olmadan kendi kültürlerini yaşatmayı becerebilmiş olmalarıdır.

Dünya'nın birçok yerinde insanlar çeşitli sebeplerden dolayı yaşadıkları yerleri terk ederek yaşamlarını başka yerlerde sürdürmek zorunda kalmışlardır. Bu yer değiştirme durumları kimi zaman gönüllü kimi zaman orunlu olarak meydana gelmiştir ve çeşitli sebeplerden dolayı yer değiştirmek zorunda kalan kişiler bu eylem sürecinde sosyal, psikolojik ve ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Göç ve yer değiştirme olgusu insan hayatını çeşitli boyutlarda etkilediğinden dolayı sosyal bilimlerin özelliklede sosyal ve kültürel antropolojinin ilgi alanlarındandır.

Çeşitli sebeplerden ötürü gönüllü veya zorunlu olarak göç etmek zorunda kalan insanların karşı karşıya kaldıkları en temel sorun uyum süreci ve kültürel değişimdir.

Yavuzer'e göre uyum; bireyin sahip olduğu özelliklerin kendi benliği ile içinde bulunduğu çevre arasında bir ilişki kurabilme ve sürdürülebilmesi olarak tanımlanabileceği gibi, Döşkaya'ya göre de, bireyin hem kendisi hem de çevresiyle iyi ilişkiler kurması ve bu ilişkileri sürdürebilmesi olarak da ifade edilir(Öztürk,2009:9).

Uyumu kişinin öz saygısı ve güveni ile birlikte içinde bulunduğu toplum ile dengeli bir ilişki kurması olarak tanımlayan Öztürk'e göre uyum, doğuştan itibaren gelişmeye başlamaktadır(Öztürk,2007:1).

Kültürel değişme, uyum yoluyla gerçekleşir. Kùltürler zaman içinde doğal ve biyotik çevreye uyum gösterirler. Ayrıca yayılma, ödünç alma, öykünme ve diğer yollarla komşularına da benzerler(Emiroğlu, Aydın,2003:523).

Turhan, kùltür değişmesi ile ilgili yapılan tanımları incelediğinde en uygun tanımın Malinowski tarafından yapıldığını ileri sürmektedir. Bu tanıma göre, kùltür değişmesi, bir cemiyetin mevcut nizamını yani içtimai, maddi ve manevi medeniyetini bir tipten başka bir tipe kalbeden prosestir. Böylece, kùltür değişmesi, bir cemiyetin siyasi yapısında, idari müesseselerinde ve toprağa yerleşme ve iskan tarzında, iman ve kanaatlerinde, bilgi sisteminde, terbiye cihazında, kanunlarında, maddi alet ve vasıtaların kullanılmasında, içtimai iktisadının dayandığı istihlak maddelerinin sarfında az çok husule gelen tahavvülleri ihtiva eder. Terimin en geniş manası ile kùltür değişmesi, insan medeniyetinin daimi bir faktörüdür, her yerde ve her zaman vukua gelmektedir.

Turhan, bir toplum veya grup içinde kùltür değişmelerinin meydana gelebilmesi için ya o yerde coğrafi ve ya toplumsal bir değişim olması, bu takdirde mevcut sistemin yeni şartlara uyum sağlayamaması yahut başka kùltürlerle temasa geçilmesi ve yahut bütün bunların hep birden olması gerektiğini düşünmektedir.

Turhan'ın düşüncesinden yola çıkarak en genel anlamda Polonyalı göçmenlerin kùltür değişmesi anlamında çok bir değişiklik yaşamadığı gözlemlenmiştir. Öyle ki onlar sığındıkları Osmanlı topraklarında Antoni Dohoda'ya göre asimile olmadan entegre olarak yaşamlarını sürdürmektedirler.

Polonezköylüler köye ilk yerleştikleri süreçte çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır, onlar için bu göçün ilk süreci barınacak yer bulma çabaları ile geçmiştir. Daha sonra ki aşamalarda kendilerine gelir sağlayacak bir iş fırsatı yaratmak adına köyde ürettikleri besinleri İstanbul'da satarak ilk geçim kaynaklarını üretmişlerdir. Köyde ilk tutunma aşamaları atlatıldıktan sonra köylüler yeni geçim ve yaşam kaynakları elde etmek adına Polonezköy arazisini tarıma elverişli hale getirmeye çalışmışlar aynı zamanda da ormanda avcılık faaliyetlerine başlamışlardır.

Kendilerine özgü kùltürlerinin de etkisiyle köy halkı çok geçmeden İstanbul halkının dikkatine çekmeye başlamıştır ve köy hafta sonları dışardan ziyaretçi almaya başlamıştır. Zaman geçtikçe ve şartlar değiştikçe köye olan bu ilgi artmış ve

köylülerden bundan faydalanmak için köyü turizme elverişli hale getirmek adına köye pansiyon ve yöresel yemeklerin yapıldığı restoranlar inşa ederek geçimlerini buradan kazanmaya başlamışlardır.

Polonezköy sakinleri kolay pes etmeyerek kültürel farklılıklarının kendilerine avantaj haline çevirmeyi her zaman bilmişlerdir.

Polonezköy’ de ki aile yapısına baktığımızda aile içinde en genel anlamda erkeğin söz sahibi olduğu görünse de, erkeğin mutlaka eşine danıştığı ve gerektiğinde de ortak karar aldığını gözlemlemek mümkündür.

Polonezköy’ de ki Polonya asıllı aile kompozisyonu karı koca şeklindedir genç nüfusunda yılın belli zamanlarında köye dönmeleriyle çekirdek aileye dönüşür fakat köyün ilk zamanlarında geniş aile yapısı hakimdir. Köyde ki aile ilişkileri eskiye nazaran biraz kopuk görünse de Polonezköy sakinleri aile ve akrabalık ilişkilerine düşkündürler. Bu aile fertleri evlenmek için öncelikli olarak kendi dinlerinden olanları tercih etseler de nadir olarak Müslüman ve hıristiyan evlilikleri de görülmüştür. Buna en yakın örnek köye cami yaptıran katolik muhtar Frederick beydir kedisinin eşi Kastamonulu bir Türk bir kadındır. Aynı zamanda köyü ziyaret ettiğimiz haftalarda köy muhtarının kızı da Müslüman bir gençle hayatını birleştirmiştir.

Polonezköy le ilgili kararlarda en çok muhtar ve yaşlılar önemsen de, kararlar genelde köylüler ile ortaklaşa alınmaktadır.

Köyde ki Polonya asıllı vatandaşların maddi durumları genel olarak iyidir ve çoğu kendilerine ait bir pansiyon veya restoran işletmektedirler.

Köyde ki konut kalitesinde zaman içerisinde iyileşmeler görülmüştür. Köy içinde genel olarak müstakil veya villa tarzında evler bulunmaktadır. Köyün kurulduğu ilk günlere nazaran günümüzde ki evler daha kullanışlı ve konforludur.

Günümüzde Polonezköy’ de okul bulunmamaktadır ilkokul çağındaki çocuklarda cumhuriyet köy ilçesinde ki okula gitmektedirler. Zaten genç nüfusun okumak için başka şehirler de veya İstanbul da eğitimlerine devam etmektedirler. Eğitim ilçe halkı arasında önem verilen sosyal bir olgudur ve eğitimde fırsat eşitliğine önem verilmektedir.

Polonezköy halkı için hastalık genelde “yaşlılık” ve durumun getirisi olduğuna inandıkları şeker ve tansiyondan ibarettir. Köyde bariz bir hastalık veya ölüm sebebi yoktur. Bunun yanında belli başlı hastalık türleri saptanmıştır tansiyon, şeker ve romatizma gibi. Köyde sağlık ocağı yoktur fakat haftada bir köye aile hekimi gelerek muayene ve ilaç yazımı yapmaktadır.

Polonezköylüler dini değerlerine bağlıdır köyde her cumartesi günü kilisede ayin yapılmaktadır ve dini bayramlar kutlanmaktadır. Herşey den önemlisi hem Müslüman hem Hristiyanların bulunduğu bu köyün halkı sorunsuz şekilde birbirlerini yadırgamadan bir arada yaşamaktadırlar. Hatta köy muhtarı köyde bulunan Müslümanlar için bir cami bile yaptırmıştır.

Köy nüfusu toplamda 1200 kişi civarındadır. Bunlardan 80’i Polonya asıllıdır ve araştırma evrenimizi oluştururlar. 120 kişi civarında köyde bulunan villaların sahipleri vardır ve mevsimlik olarak değişmekle beraber 700 kişi civarında da işçi nüfusu vardır. Polonezköy’ ün nüfusu hakkında dikkat çeken bir husus vardır oda köyde Tokat Turhal’dan gelip buraya yerleşen çok fazla kişinin olmasıdır. Turhal’dan gelip ailesiyle birlikte Polonezköy’ e yerleşen Sevgi Uzun’a göre Turhal’dan Polonezköy’ e yerleşen nüfusun fazla olmasının sebebi, zamanında işçi olarak gelip buraya yerleşen kişilerin çalışma şartlarından ve iş imkanların dan memnun kalarak memlekette ki akrabalarını da göçe teşvik etmeleridir.

Sonuç olarak ,Polonezköy kültür anlamında öylesine zengin bir bölgedir ki tek başına Polonezköy mezarlığı veya kilisesi bile sosyal alanlarda araştırma konusu olabilecek potansiyele sahiptir.

Bu tez çalışmasında araştırılan konularında ilerleyen zamanlarda yapılabilecek çeşitli araştırmalara esin kaynağı olması amaçlanmıştır.

Tablo 3. Köyün Nüfus Dengesi

DÖNEM	EVRE	NÜFUS
1842-1800'lerin sonu	Tarım Toplumu	12 (1842) 100(1851) 121(1856) 200'den fazla (1863) 150'den fazla (1900)
1900-1960	Geçiş Toplumu	154 (1935) 141 (1940)
1960'lar Günümüz	Modern toplum	194 (1965) 196 (1970) 279 (1980) 359 (1985) 546 (1990) 739 (1997) 776 (2000)

Polonezköy'ün köy statüsünden çıkarak mahalle statüsüne geçmesi ve muhtarlıklardan yetkilerin alınması köy halkının şikayetçi olduğu durumlardandır.

KAYNAKÇA

- ADAMSKA, Jolanta.(2004) Çev. Beata Uzunkaya ve Mirosław Stawski, Polonezköy Adampol Zofia Rızı Hatıra Evi
- AKGÜL, Mustafa. (2007), Kullanım Fonksiyonlarına Göre Ormana Yollarının planlanması Ve Tasarımı Üzerine İncelemeler “ kanlıca Orman işletmesi Örneği” Yüksek Lisans Tezi
- ANONİM. (1987), Çağdaş Şehir Kent Kültürü Dergisi Sayı:6. Sayfa:21
- BABUŞ, Fikret. (2006), Osmanlı’dan Günümüze Etnik-Sosyal Politikalar Çerçevesinde Göç Ve İskan siyaseti Ve Uygulamaları, İstanbul: Ozan Yayıncılık
- BAUER, Lucyna Antonowicz. (1990) Çev. Yeşim SANTEPE, Polonezköyü
- ÇELEBİ, Nilgün. (1993), Bağımsız İş Yeri Sahibi Kadınların Aile ve İlişkileri, Ankara: Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müşteşarlığı Yayınları
- EMİROĞLU, Kudret; AYDIN, Suavi. (2003), Antropoloji Sözlüğü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları
- ERDÖNMEZ, Cihan; EROL, Seçil. (2009), Orman Toplum İlişkileri Açısından Tarihsel Bir İnceleme: Polonezköy Örneği Bartın Orman Fakültesi Dergisi Cilt:11 Sayı:15
- GÖKÇE, Birsen. (1995), Yeniden Yerleşim Planlanması, Uygulanması, İzleme ve Rehabilitasyonu, Hazırlayan: Ayşe, Kudat, Mümtaz Bayram, Turan Hazar. Ankara
- HAVİLAND, William, A.(2008), Kültürel Antropoloji, Kaknüs Yayınları, İstanbul
- KIZILÇELİK, Sezgin; ERJEM, Yaşar. (1996), Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü, 4. Baskı, İzmir: Saray Kitapevleri
- KONAK, Akın, (1995), “Atatürk Barajının Neden Olduğu Yeniden Yerleşim Sorunun Yenisamsat, Söke, Reyhanlı Örneklerinde Sosyal Antropolojik Açıldan İncelenmesi, A.Ü. Sosyal bilimler Enstitüsü Sosyal Antropoloji ve

Etnoloji Bölümü Sosyal Antropoloji Anabilim dalı, Yayınlanmamış
Doktora Tezi

LATKA, Jerzy S.(1992), Çev. Nalan ve Antony SARKADY, Polonezköy Adampol
Cennetten Bir Köşe, İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları

OZANKAYA, Özer (1986), Toplumbilim, 6. Baskı, Ankara: Tekin Yayınevi

ÖZTÜRK, Müge, (2007). Sokakta Çalışan ve Suç İşlemiş Çocukların Toplumsal Ve
Bireysel Uyum ve Davranış Bozukluklarının Ölçülmesi, A.Ü. Sağlık
Bilimleri Enstitüsü Disiplinler Arası Adli Tıp Anabilim Dalı, Adli Psikoloji
Yüksek Lisans Tezi Ankara

TAYLAN, Hasan Hüseyin. (2009), Türkiye’de Köy Ailesinde Aile İçi İlişkiler,
Selçuk Üniversitesi Edebiyat Dergisi, No:22. Sayfa:117-138

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları Yayın No:4 Aralık
2013 Sayfa:5_12

TOPAKTAŞ, Hacer. (2015). Polonezköy Adampol (1842-1922) Sayfa:306

TURHAN, Mümtaz. (1972), Kültür Değişmeleri, İstanbul: İstanbul Üniv. Edebiyat
Fakültesi Yayınları No:479

TURHAN, Mümtaz. (1972), Kültür Değişmeleri, İstanbul: Başbakanlık Kültür
Müsteşarlığı Kültür Yayınları

İnternet Erişim Kaynakları

<http://www.mfa.gov.tr>, Erişim Tarihi: 16.01.2016

<http://www.polonezkoy.xyz/tarihçe.asp.htm>, Erişim Tarihi: 01.12.2015

<http://www.poloniottomanica.blogspot.com.tr>, Erişim Tarihi: 02.04.2016

<http://www.hürriyet.com.tr>, Erişim Tarihi: 02.04.2016

<http://www.tuik.gov.tr>, Erişim tarihi: 03.04.2016

<http://www.yenişafak.com>, Erişim Tarihi: 01.04.2016

<http://esa.un.org/unmigration/wallachart> 2013 htm Erişim Tarihi: 01.04.2016

[http://polonezkoy.biz.com .tr](http://polonezkoy.biz.com.tr) Erişim Tarihi: 02.04.2016

EKLER LİSTESİ

EK-1 Konuyla İlgili Kılavuz Sorular

1- DEMOGRAFİK BİLGİLER

- Adınız soyadınız?
- Doğum yeriniz?
- Yaşınız?
- Eğitim durumunuz?
- Mesleğiniz?
- Medeni haliniz?

2- YAŞANILAN YER HAKKINDA BİLGİLER

- Ev tipi?
- Kaç katlı?
- Konutların oda sayısı?
- Hanedeki birey sayısı?

3- GEÇİME DAİR BİLGİLER

- Köyün geçim kaynakları nelerdir?
- Ne iş yapıyorsunuz?
- Yardımcı gelir kaynakları nelerdir?
- Köyün genel anlamda maddi durumu nasıl?

4-GÜNLÜK YAŞAMA DAİR BİLGİLER

- Polonezköy tarihi hakkında bilgi verebilir misiniz?
- Neden Polonezköy de oturuyorsunuz?
- Akrabalarınızın daha çok nerelerde yaşıyorlar?
- Akrabalarla görüşme sıklığınız nasıldır?
- Aile içi ilişkileriniz nasıldır?
- Evde önemli kararları kim alır?
- Eğitime bakış açınız nasıldır?
- Köyde görülen sağlık sorunları nelerdir?
- Köy hakkında ki kararlar nasıl alınır?
- Köy halkının dini tutumları nelerdir?
- Müslüman ve Hristiyan halkın bir arada yaşaması sorun teşkil ediyor mu?
- Köyde ki sosyal organizasyonlar nelerdir?

EK-2 Polonezköy' e Ait Fotoğraflar

Resim 1: Polonezköy 'ün girişi

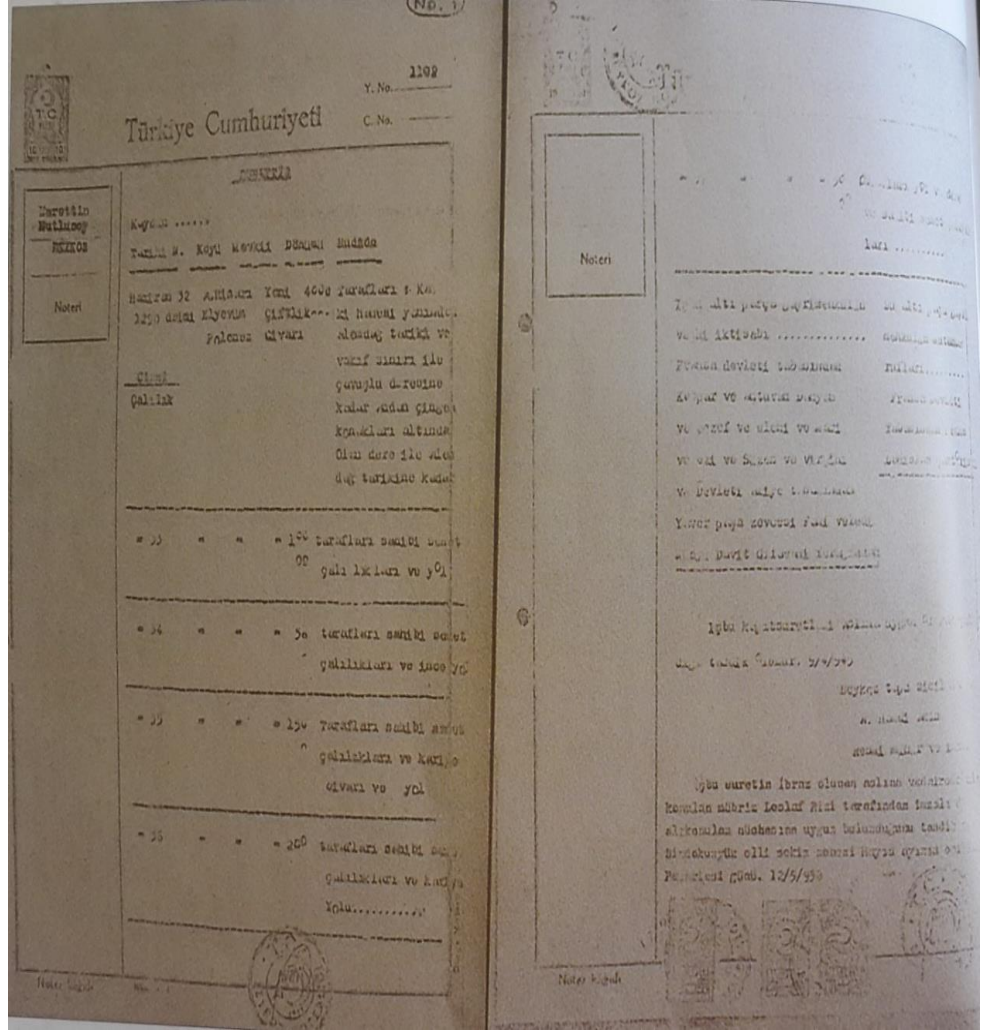
Resim 2: Adampol levhası

Resim : 3 1850 yılları Adampol Kolonisi ve ona ait toprakların haritası

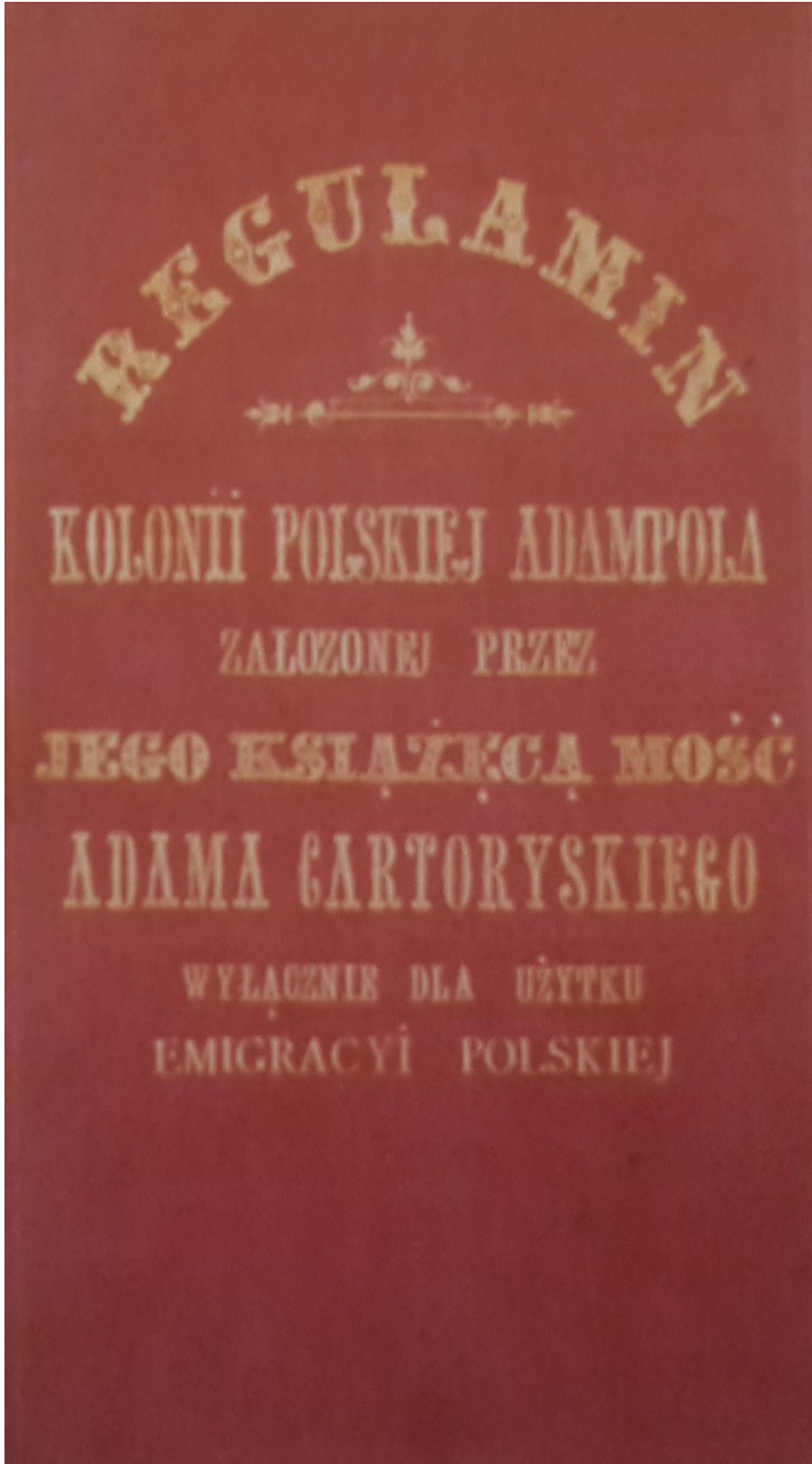
Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 4: Adampol topraklarının satın alındığına dair belge

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

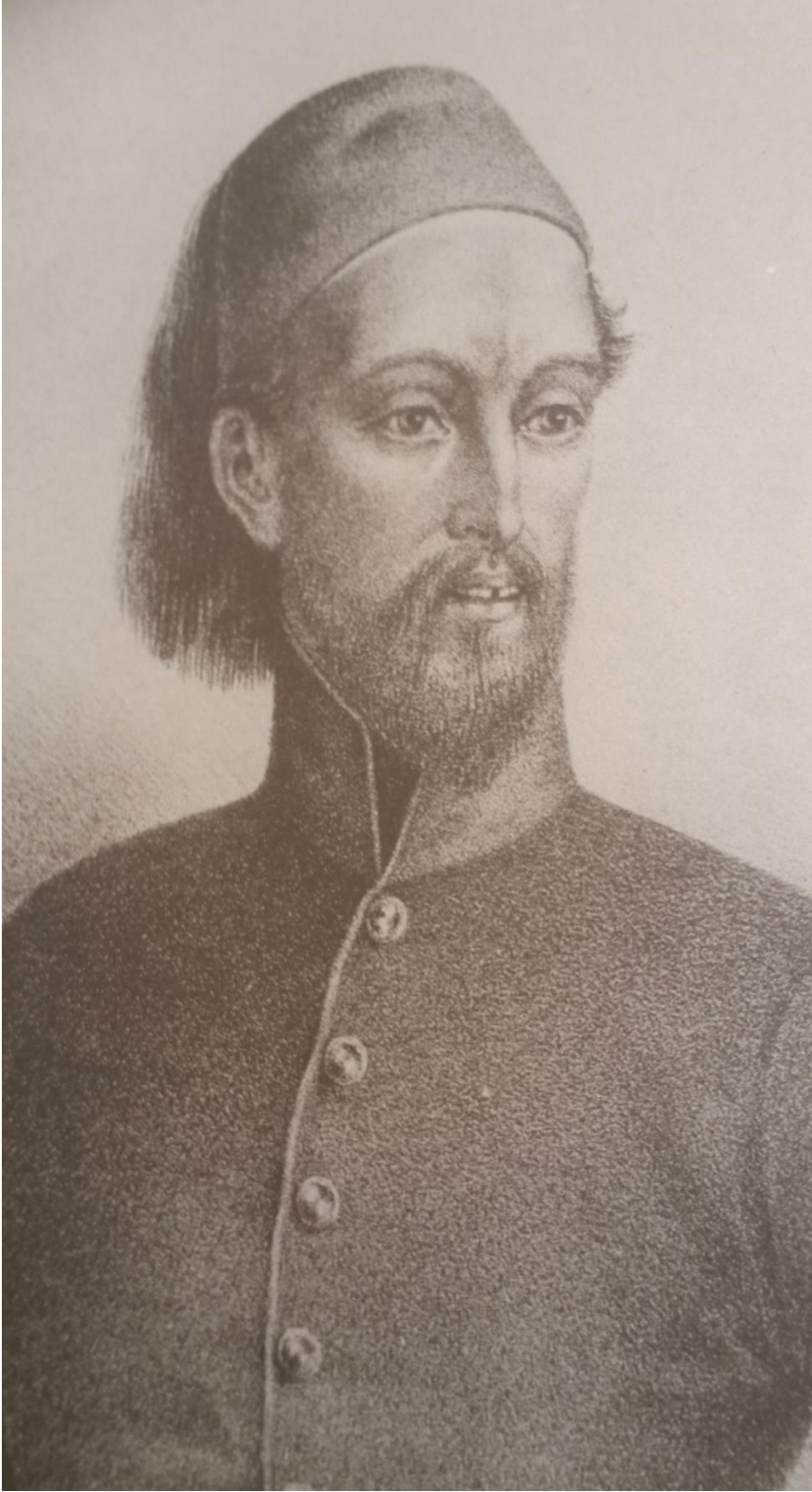
Resim 5: 1886 Adampol'un tüzüğü

Kaynak: Jolanta Adamska Polonezköy Adampol Zofia Rızı Hatıra Evi

Resim 6: Prens Adam Czartoryski

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 7: Michal czaykowski Mehmet Sadık Paşa

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 8: Ludwica Sniadecka Mehmet Sadık Paşa'nın Eşi

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 9 : Öğretmen Pawel Ziolkoeski okul çocuklarıyla

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 10 : 1955 Harman yerinde yapılan eğlencelerden biri

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 11: Düğün töreninden Helena DOCHODA

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 12: 1940 yılı Düğün alayı

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 13 :1935 Köyde düzenlenen Yerel bir müsabaka da birincilik alan at

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

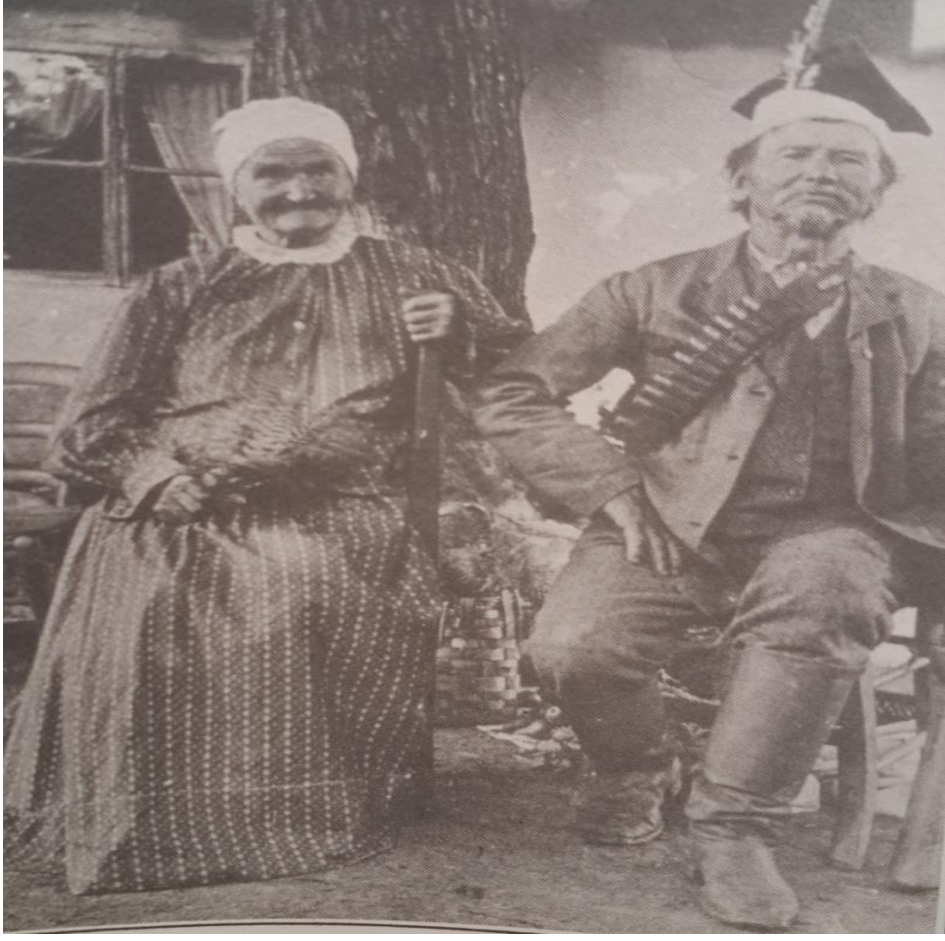

Resim 14: Popüler bir karnaval Eğlencesi kılık değiştirmek köyün genç kızları
Prenses kılığına girmişler

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 15 : En çok bilinen Adampol fotoğrafı : IGNACY KEPKA ve karısı
ELZBITA

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 16 : 1905 yılı Adampol köy idare kurulu

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 17: Adampol 'de ev inşasının ilk aşaması. Çalı çırpıdan yapılmış iskelete samanla karıştırılmış kil yapıştırılıyormuş ve üstü ille düzleniyormuş. 20 yüzyılın 20'li yılları

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim18: “ Tanrı Teni” bayramında dini bir alay

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 19 : Polonezköy de ilk Komünyon (İlk Rabbani Yemek töreni)

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 20: Polonezköylülere ait ormanlardan dışardan gelen misafirlerle av 1920 li yıllar

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 21 : Polonezköy' de av

Kaynak: Eski Fotoğraflarla Polonezköy Jerzy S. Latka

Resim 22: Atatürk 'ün büstü arkasında – Polonezköy tarihi mührünün kopyası

Kaynak: Jolanta Adamska Zofia Rızı Hatıra Evi

Resim 23 : Atatürk 'ün köyü ziyaretinin 65. Yılı anısına Polonezköylüler tarafından yaptırılan levha

Kaynak: Jolanta Adamska Zofia Rızı Hatıra Evi

Resim 24: Zosia teyze hatıra evi levhası

Resim 25: Hatıra evi Oda 1 :Polonezköy'ün kuruluş ve tarihi sakinlerinin hayatı

Kaynak: Jolanta Adamska Zofia Rızı Hatıra Evi

Resim 26: Oda 2: Zofia RIZI 'nın odası

Kaynak: Jolanta Adamska Zofia Rızı Hatıra Evi

Resim 27: Oda 3 Polonya – Türkiye ünlü şahıslar

Kaynak: Jolanta Adamska Zofia Rızı Hatıra Evi

Resim 28: Oda 4 : Okuma ve çalışma odası

Kaynak: Jolanta Adamska Zofia Rızı Hatıra Evi

Resim 29 : Polonezköy Katolik Hıristiyan mezarlığı giriş kapısı

Resim 30: Polonezköylüler tarafından yaptırılmış mezarlık levhası

Resim 31: Mezarlıktan bir görüntü

Resim 32 : Mezarlıktan bir görüntü

Resim 33 : Michal Czaykowski (Mehmet Sadık Paşa) eşi Ludwika Sniadecka

Resim 34 : Polonezköy kilisesi

Resim 35 : 1998 Rum Patriği 1. Bartolomeo Polonezköyde

Kaynak: Jolanta Adamska Polonezköy Adampol Zofia Rızı Hatıra Evi

Resim 36: Polonezköylüler ve köyün Papazı

Kaynak: Jolanta Adamska Polonezköy Adampol Zofia Rızı Hatıra Evi

Resim 37: Vatikan Büyük Elçisi psikopos Angelo Giuseppe Ronncall 1938 tarihinde köyü ziyaret ederek çocukların vaftizini yenilemiştir.

Kaynak: Jolanta Adamska Polonezköy Adampol Zofia Rızı Hatıra Evi

Resim 38: Polonezköy kiraz festivalinden bir görüntü

Kaynak: <http://polonezkoy.biz>

Resim 39: Kiraz festivali- 2015

Kaynak: <http://polonezkoy.biz>

Resim 40: Festival alanından bir görüntü

Kaynak: <http://polonezkoy.biz>

Resim 41: Festival alanından bir görüntü

Kaynak: <http://polonezkoy.biz>

Resim 42: Polonezköy hediyelik eşya satan dükkanlar

Kaynak : <http://blogger.com>

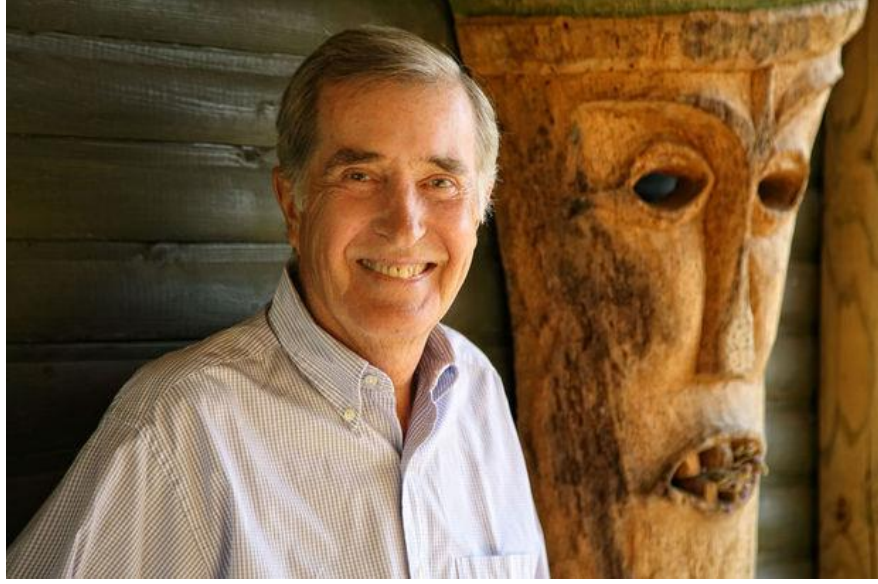
EK-3 Kaynak Kişi Listesi

- 1- Antoni Dohoda: 1935 Polonezköy Doğumlu (Köyde bulunan Leonardo Restoranın sahibi)
- 2- Fredrick Novicki:1943 Polonezköy Doğumlu (Aynı zamanda köyün muhtarı)
- 3- Sevgi Uzun :1991 Tokat Erbaa Doğumlu (Köye yerleşen Turhallı Uzun ailesinin kızı)

EK-4 Basında Polonezköy

Polonya'yı da Polonezköy 'ü de bizim aile kurdu

Prens Adam Karol Czartoryski

Dilek BİRGEN/ GAZETE HABERTÜRK-PAZAR

(<http://www.polonezköy.biz>)

Prens Adam Karol Czartoryski, köklü bir aileye sahip. Polonya tarihinin en köklü ailesi... Czartoryski Ailesi; Fransa, Avusturya ve İspanya kraliyet aileleriyle evlilikler yoluyla daha da yayılmış. 75 yaşındaki prens, İspanya Kralı Juan Carlos'un birinci derece kuzeni. Ama röportajıma konu olan hikâye, onun doğumundan çok önce, prene ismini veren büyük büyükbabasıyla başlıyor. Büyükbaba Adam Czartoryski, Adampol'ü yani bizim bildiğimiz adıyla Polonezköy'ü satın alıp oraya yerleşenlere armağan ediyor... Prens Adam Karol Czartoryski ile yüzyıllar öncesinden bugüne, Czartoryski Ailesi'ni ve hikâyelerini konuştuk.

Büyük büyükbabanız tarafından satın alınan Polonezköy'ün hikâyesini merak ediyorum.

Polonezköy'ün asıl ismi Adampol'dür. Büyük büyükbabam Adam Czartoryski tarafından 1842 yılında kuruldu. Adampol ismi de adından esinlenerek konulmuş. Anlamı "Adam'ın Köyü". O zamanlar Polonya siyasi göçünün merkezi Paris'ti. Büyükbabamın amacıysa ikinci bir siyasi merkezi Türkiye'de kurmaktı. Bu amaçla Michal Czajkowski'yi temsilcisi olarak Türkiye'ye göndermiş. Hatta Michal Czajkowski o dönem Müslüman olmuş. Sonra Mehmed Sadık Paşa olarak

Osmanlı'da görev almış. O, büyük büyükbabamla birlikte Türkiye'de yaşayan Lazaryen rahiplerden köyün kurulacağı ormanlık araziyi satın almış.

Sonra nasıl bir yerleşim alanına dönüşmüş?

Ruslar, Polonyalılara savaş açmış. Ruslara karşı savaşmak gerekiyormuş. Adampol'e savaştan kaçanlar yerleşmiş. İlk başta köyde sadece 12 kişi oturuyormuş. Sonraki yıllarda 220 kişiyi bulmuş. Polonya ayaklanması, Kırım Savaşı, Sibirya sürgünü ve Çerkez esaretinden kaçan Polonyalılarla sayı iyice artmış. Tüm bu kayıtlar Czartoryski Kütüphanesi'nde mevcut. Cumhuriyet'in ilanından sonra köydeki Polonyalılar Türk vatandaşı ve Müslüman olmuş.

Peki mülkiyet hakkı orada yaşayanlara nasıl geçmiş?

Şu an herkes kendi toprağının sahibi sanırım. Evet, şu an oturanlar mülk sahibi. İlk arazi büyük büyükbabama aitti. Daha sonra da mirasçılara geçti. Büyükbabam özellikle bu yerlerin oturanlara hediye edilmesini vasiyet etmiş. Hatta vefatından 1 ay önce bir mektup bırakmış. Babam dahil diğer varisler vasiyeti yerine getirmiş. Yani gerçekten de orada oturanlara hediye edilmiş. Bu şekilde herkes kendi toprağının sahibi olmuş. Herhalde satanlar var ki biraz daha kozmopolit bir hale geldi.

Bence yine de Leh etkisi hissediliyor.

Evet hâlâ o karakteristik etki var.

Çok Türk arkadaşınız var mı?

Çok değil ama olanlar en aşağı 40 senedir bizimle.

Siz en son ne zaman Polonezköy'ü ziyaret ettiniz?

Geçen sene. Türk arkadaşlarımla birlikte gittik.

İlk ziyaretiniz ne zamandı?

1999'da ilk kez ziyaret ettim. Semiramis Pekkan'ın eşinin doğum günü partisiydi, ona gitmiştik. O sırada eşimle İstanbul'daydık. Eşim Josette "Araba kiralayalım, birlikte Polonezköy'e gidelim" dedi. Çok heyecanlandım bu fikir karşısında ve gittik.

‘POLONEZKÖY’DE İMZAMIZI ALDILAR’

Nasıl karşılandınız?

Gelir gelmez bir otele girdik ve duvarda büyük büyükbabamın fotoğrafını gördüm. Orada verilen bir kitapçıkta da tarihçesi yazılıydı. Ailemden bahsediyordu. Eşim “Söylesene bu kişilerin senin aile büyüklerin olduğunu” dedi. Söyleyemedim, çekindim. Sonunda eşim dayanamadı, “Eşim bu ailenin mensubu, bu da büyük büyükbabası” deyiverdi. Onlar da çok şaşırды. Çok mutlu oldular ve özenerek tuttıkları onur defterine imza atmamızı istediler. Hemen hemen her yerde bu şekilde karşılandık.

Duygulanıyor musunuz oraya gittiğinizde?

Duygulanmaz olur muyum hiç! Hem de çok duygulanıyorum. Özellikle de büyük büyükbabam olmak üzere diğer aile fertlerinin fotoğraflarını gördüğüm zaman... Restoranlarda, otellerde neredeyse her yerde ailemin ve köyün tarihçesini anlatan kitapçıklar var. Yazılanlara baktıkça insan gururlanıyor. Ayrıca şu hikâye çok güzel, sizinle paylaşmak isterim. Az önce bahsettiğim gibi Türkiye’ye göç eden Polonyalıları savaşmak istememiş. Savaşmak istemeyen halkımıza aile büyüklerim sahip çıkmış. Onları tarımcılığa, hayvancılığa yönlendirmişler. Her aileye ekmesi için belli rutinde tohumlar dağıtılmış. Polonya halkının en çok sevdiği şey patates. Bu nedenle özellikle patates tohumu vermişler yetiştiresinler diye. O günlerden bugünlere... Büyük büyükbabam sadece ailesini düşünüp, halkını önemsemeyebilirdi. Ancak halkına bağlı, iyi bir liderdi.

Sizce neden Polonezköy belli bir kesimin ilgisini çeken bir yere dönüştü?

Büyükbabamdan ve ailemin kökenlerinden dolayı köyü çok mühim insanlar ziyaret etti. Örneğin; Macar piyanist Franz Liszt, Fransız yazar Gustave Flaubert, Çek yazar Karel Droz, Mustafa Kemal Atatürk... Atatürk, Polonezköy'ü çok severdi. Ayrıca Papa Nuncio ve Piskopos Angelo Roncalli de ziyarete gelen önemli isimlerden. Hatta ziyaret sırasında birkaç Adampollü çocuğa konfirmasyon sakramentini vermiş. Polonyalı devlet başkanlarının hemen hemen hepsi Polonezköy'ü ziyaret etmiştir; Lech Walesa, Aleksander Kwasniewsk...

Türkiye'de Czartoryski Müzesi işbirliğiyle 2 sergi açılmıştı. Epey ilgi gördü.

Biri Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde, diğeri ise geçen sene Sabancı Müzesi'nde gerçekleşti. Sabancı Müzesi'ndeki "Uzak Komşu Yakın Anılar" adlı sergi 6 ay kadar sürdü. Polonya-Türk kültürünü ve tarihini anlatan bir seçkiden oluşan sergiydi. Polonya-Türkiye diplomatik ilişkilerinin kuvvetlendirilmesi hedeflendi. 304 eserlik koleksiyon, Polonya'daki Prenses Czartoryski Vakfı, kilise, manastır ve aynı zamanda da Czartoryski Kütüphanesi ve özel koleksiyon parçalarından oluştu. Sergide Osmanlı'nın son dönemlerinde ve Türkiye Cumhuriyeti'nde birçok alanda adı geçen Polonyalılara yer ayrıldı. Bu isimler arasında İstanbul'da yaşayan ve ölen Adam Mickiewicz, Jozef Bem, daha sonra Osmanlı ordusunda hizmet veren ve Sadık Paşa olarak anılan Michal Czarkovsyki öne çıktı.

'İSPANYA KRALI CARLOS İLE ANNELERİMİZ KARDEŞ'

Daha da eskilere gidelim...

Ailemizin ve Polonezköy'ün kurucusu Kral Jagellon'un oğlu Czar, 1300'de Litvanya'dan gelmiş ve ilk Polonya'yı kurmuş. Ardından Czartoryski soyadını aldıktan sonra Krakov bölgesine yerleşmiş. 17. yüzyılda aile, yaptığı evliliklerle kuvvetlenmiş. Büyük büyükbabam Isabella Flemming ile evlenmiş. Isabella çok güçlü karakterli bir kadındı. Çok zengin bir ailenin tek çocuğuymuş. Polonya'da şu an mevcut olan Czartoryski Müzesi'ni kurmuş. Oğlu Adam'a "Seyahat edip büyük eserler toplayalım, müze kuralım. Tarihimize sahip çıkalım" demiş. Isabella seyahat etmeyi çok severmiş. Hatta kadın olarak her yere gidemeyeceği için bazen de erkek kılığında dolaşmış! Günümüzde hâlâ ayakta olan Czartoryski Müzesi'nde çok önemli eserler var. Leonardo Da Vinci'nin eseri "Lady with an Urban",

Rembrandt'ın bir manzara tablosu gibi. Özellikle bu, dünyanın sayılı eserlerindedir. Çünkü Rembrandt'ın az manzara tablosu vardır. Raffaello'nun bir otoportresi de vardı ama Almanlar Polonya işgali sırasında Raffaello'nun tablosunu çaldı. 2 yıl önce en son bir haber aldık nerede olduğu konusunda. Hemen avukatlarla harekete geçtik, ancak bulunamadı. Hâlâ arıyoruz. Çalanlar ortaya çıkaramıyor çünkü tüm tarih kitaplarında tablonun Czartoryski Ailesi'ne ait olduğu yazılı.

Ailenizden bahsediyordunuz...

Aile Isabelle'den sonra çok kuvvetlenmiş. Fransız ve İspanya kraliyet ailelerinin kızlarıyla evlilikler olmuş. Annem de İspanya Kralı'nın oğluyla evlendi. İspanya Kralı Juan Carlos'un annesi ile benim annem kardeş.

Anneniz ve babanızla ilgili dramatik bir hikâye daha var sanırım?

Evet! Annem ve babam Almanların Polonya'yı işgalinde esir kampına alınmış. Annem bana hamileymiş. İspanya Kraliyet Ailesi mensubu olduğunu söylemiş ama etkili olmamış. Franco, kurtulmaları için Hitler'le görüşmüş ve annem ile babam kurtulmuş. Ardından da ben dünyaya geldim.

Kızınız Tamara İspanya'da çok ünlü...

Evet öyle... Kızım Londra'da yaşıyor. Atlara çok meraklı. Türkiye'ye gelmeden önce Londra'da beraberdik. O da seyahat etmeyi çok sever. Peki Kral Juan Carlos'la sık sık görüşebiliyor musunuz? Kral olduğu için çok sık görüşemiyoruz ancak kız kardeşleriyle sürekli görüşüyoruz. En son doğum gününde beraberdik

AYSEL YAŞA EKİM 12 2014 YENİ ŞAFAK GAZETESİ

Hem Polonya'da hem Türkiye'de muhtar

Frederik Novvicki, Polonezköy'ün namı yurt dışına yayılmış icraatçı muhtarı... Köyün ilk camisini de yapan gayrimüslim muhtar, son seçimlerde yüzde 51 oy aldı. Onun en önemli özelliği, hem Polonya'da hem de Türkiye'de aynı anda muhtarlık yapması.

Bu yıl Türkiye- Polonya ilişkilerinin 600. yılı... 142 yıl önce gelerek burada kalan ve Polonezköy'e yerleşen 14 adamdan süre gelen nesil halen bu köyde yaşamına devam ediyor. Kuşaklar değişiyor, halkalar giderek çoğalıyor. Birlikte yaşama pratiği açısından örnek olan Polonezköy'de bu halkalar sınıksız birbirine geçmiş durumda. Frederik Novvicki, 525 nüfuslu köyün, 30 Mart seçimlerinde yüzde 51 oyla seçilmiş yeni muhtarı ve tabii bu halkanın en güçlülerinden. Romanlara konu olacak bir hayatı var. 1841'de asker olarak Polonya'dan gelen büyük büyük dedesinin beşinci kuşak torunu o. İlk olarak 1988 yılında muhtar seçilen Novvicki, arada 3 dönem boşluk vermiş. Doğduğundan bu yana Polonezköy'de yaşamış Şimdi 65 yaşında olan Novvicki, sadece ikametgâh veren sıradan bir muhtar değil. Onun kendine koyduğu hedefleri, çok sevdiği bir köyü ve mesleği var. E tabii çok büyük bir de arzusu. O da bir gün milletvekili olmak. Bunun nedenini de şu sözlerle açıklıyor: 'Arzum TBMM'de milletvekili olmak çünkü ben hizmeti seviyorum. Benim siyasi görüşüm insana hizmet.'

Cami Yaptıran Gayrimüslim Muhtar

Hakikaten de öyle. Novvicki, 1988'de muhtarlığa başlar, 3 dönemde kültür evini, muhtarlık binasını yapar, okul lojmanını büyütür, jandarma karakolunun inşasını sağlar. Sürekli olarak imara yönelmesini ise şöyle açıklar: 'Belediyelerin, muhtarların çalıştıklarını imarlardan görürsünüz.' Muhtarın icraatları bununla da bitmiyor. Sülün, geyik üretim çiftliği açar. Bunun yanı sıra 1994 yılında camisi olmayan Polonezköy'e, tüm masraflarını karşılayarak bir cami yaptırır gayrimüslim muhtar. Bu ilk başta halkı şaşırtır ama Novvicki'nin dine olan saygısı kısa sürede

herkes tarafından takdirle karşılanır. Novvicki, bir gayrimüslim olarak Polonezköy'de muhtarlık yapmanın hiç de zor olmadığını altını ısrarla çiziyor: 'Buradaki halk bir sürü Müslüman aday varken bir tane gayrimüslimi mi seçeceğiz demiyor, beni seviyorlar. 1994'te burada cami yoktu. Erzurumlu bir kalfayla başladık. İlk başta ona cami yaptığımızı söylemedim sonra da 'Ağzından bir kelime kaçırırsan sana bir kuruş vermem' dedim. Çünkü bitmeden kimsenin duymasını istemiyordum. Camiyi bitirdik, bir gün müftü geldi tebrik için. Köy kanununda muhtara cami yap denmez. Ama ben duramam ki. Camisi olmayan köy mü olur? Benimki ikametgâh vermekten öte bir muhtarlık. Bayram namazına gider saf dururum. Şimdi camimiz doluyor daha büyüğünü yapmak istiyoruz.'

Birbirimize Saygımız, Sevgimiz Var

İnanç özgürlüğü konusunda da birçok sınırı aşmış durumda sıra dışı muhtar. 'İnsanların ibadetlerine karışılmasını sevmem, herkes özgürce inansın isterim. Cami ve kilise karşı karşıya. Gayrimüslimlerden biri ölünce tabutu kiliseden mezarlığa taşıyacak adam yok. Allah razı olsun buradaki Müslüman kardeşlerimiz geliyorlar, son görevlerini yerine getiriyorlar. İnsanların namazına inancına saygı duyarsanız o da gelir sizin cenazenizi kiliseden mezarlığa taşır. Saygı karşılıklıdır.' Frederik Muhtar'ın hayat hikâyesi uzun. Geçen ömre ve yaşadığı köye dair en güzel özeti ise yine kendi yapıyor: 'Camimiz var kilisemiz var. Birbirimize saygımız var, sevgimiz var.'

Polonya'nın Hakkarisi'nde De Muhtar

Hikâye burada bitmiyor. Hatta yeni başlıyor bile diyebiliriz. Bu kez rotamız Polonya. Atalarının topraklarına ilk olarak 5 Aralık 1984'te giden Novvicki, daha sonra bu ziyaretleri sıklaştırır. Onun tabiriyle 'Polonya'nın Hakkâri'sinden bir ev alır. Yazları eşiyile oraya gitmeye başlarlar. Oğlu orada bir futbol kulübünde oynar, kapı komşularının kızıyla evlenir. Böylece Novvicki ailesi için Polonya, artık hayatlarının tam ortasındadır. İş bununla da kalmıyor. Wydminy şehrinin 5. büyük köyü Sucholaski'ye muhtar olur bu kez Novvicki. Adı da 'Türk muhtar'a çıkar. Frederik Muhtar, 4 yıldır da Polonya'da da muhtar olma sürecini şu cümlelerle özetliyor: 'Sucholaski köyüyle bağlarım kuvvetlenince seçim olacaktı 'Sen orada yıllardır muhtarlık yaptın gel burada da yap' dediler. Seçime 6 gün kala aday gösterdiler, toplamda 3 adaydık. Yüzde 52 oy aldım. Onlar yabancısın, Türk'sün demediler. Kendi adamlarını değil de beni seçtiler. İnsanlar yapılan işe güveniyor. 2 ay sonra

sürem doluyor, yine gel dediler. Ben gelmeyeceğim dedim ama onlar 'Sen gelsen de gelmesen de burada seni sandıktan muhtar olarak çıkaracağız' diye iddialaştılar.'

Oradakiler Hizmete Hasret

Polonya'da da muhtarlığı bürokratik bir iş olarak görmüyor Novvicki. Burada Polonya'yı tanıtırken, orada da Türkiye'yi tanıtıyor. Türk günleri düzenliyor. Arabasına lokumu, kadayıfı, baklavayı, Türk kahvesini yüklüyor Avrupa'nın meşhur festivallerinde stand açıyor. İstanbul'dan turizmle ilgili broşürler topluyor onları Polonyalılara ulaştırıyor. Muhtar 'Hakikaten Türkiye'yi tanımıyorlar. Yemeklerini bile öğrettim. Bahçeme kabak ekip onlara mucver yapıyorum. Profesör oldum bu konuda. Sandık sandık dağıtıyorum. Sigara börekleri sarıp götürüyorum. Eşim, çocuklar, köylüler de çok yardım ediyor bana' diye de belirtiyor. Peki, muhtarlık nerede daha kolay? Cevap şöyle: 'Kıyaslamak uzun sürer ama buradakiler doymuş ama oradakiler hasretler hizmete. O yüzden yaptığınız işin geri dönüşü de tatmin edici oluyor.'

Biz azınlık değiliz

Polonya'dan 142 yıl önce gelen Polaklar, Polonezköy'de yaşıyorlar. Burada onlara ait bir kilise ve mezarlık da bulunuyor. 1938 yılına kadar hemen kilisenin yanı başında bulunan okulda Polonyaca dersleri de verilmiş. Frederik muhtar, bu derse yetişemeyen isimlerden. O kendini Türk olarak görüyor, her fırsatta Polonyalılardan bahsederken 'onlar' diyor. 'Biz buralıyız, kesinlikle azınlık değiliz. Devlet de bizi azınlıktan saymıyor' diyen Novvicki sözlerine şöyle devam ediyor: '4 erkek kardeşiz, dördümüz de burada askerlik yaptık. Altıncı nesil oğlum da askerliğini Elazığ'da yaptı. Burada vergi veriyor, burada askere gidiyoruz. Burada bir yabancılığımız yok. Yerimiz burası. Tabi, Polonyalı mı Türkiyeli misiniz deseniz Beşiktaş'ın olduğu yerliyim derim, Çarşılıyım. Beşiktaş'ın hiçbir maçını kaçırmam. Fanatığım.'

Mahalle statüsü yaramadı

Bilindiği gibi son yerel seçimlerden sonra büyükşehir belediye yasasıyla köyler mahalle statüsüne döndü. Muhtarlığın gelirleri de ilçe belediyesine intikal etti. Projeleri askıda kalan muhtar biraz dertli: 'Mahalle statüsüne düşünce yapım gücümüz sifıra düştü. Devamlı toplanıp ne yapacağız diyoruz, bir türlü işin içerisinden çıkamıyoruz. Şeriatın kestiği parmak acımaz ama ufak tefek sıkıntılar var. Buranın düzeni ne olacak? Köy bütçemiz, kararımız yok. Polonya'da yetkimiz

var, bütçe sıkıntımız yok. Orası daha iyi ama bizim de yerimiz burası. Benim burada yapacağım daha çok proje var. Önümüz açılmalı.'

600 Yıllık Türkiye-Polonya dostluğu

Kaynak:

<http://haber.stargazete.com/guncel/600-yillik-turkiyepolonya-dostlugu-polonezkoyde-can-buldu/haber-946438>

Türkiye-Polonya arasında iki ülkenin dışişleri bakanlarınca imzalanan iyi niyet beyanı ile başlayan 600'üncü yıldönümü etkinlikleri çerçevesinde Beykoz Belediyesi tarafından düzenlenen sempozyum, Polonezköy'de gerçekleştirilen kültürel gezi ve oturumla sona erdi.

Kapanış programına Sempozyum Etkinlikleri Koordinatörü, Emekli Büyükelçi Cemil Karaman, Polonya İstanbul Başkonsolosu GrzegorzMichalski, Beykoz Belediye Başkanı Yücel Çelikbilek, Polonezköy muhtarı FrederikNovvickı, yurt içi ve yurtdışından gelen bilim adamları, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve Polonezköy sakinleri katıldı.

Başkan Çelikbilek: "İki Ülke Arasındaki Dostluk Ve İlişkiler Güçlenmiştir"

Sempozyumla ilgili bilgi veren Beykoz Belediye Başkanı Yücel Çelikbilek, Polonezköy'ün iki ülke arasındaki dostluk ve ilişkileri sonucu doğduğunu, kardeşlik ve barışın sembolü olduğunu belirterek, "İki gün süren sempozyum, sergi ve kültürel gezilerle birlikte iki ülke arasındaki dostluğu ve ilişkileri güçlendirmiştir" diye konuştu.

Sempozyum kapanış programında Türkiye'deki tek Polonya köyü olan ve Polonya kökenli vatandaşların yaşadığı Polonezköy'de sırasıyla Kilise, mezarlık,

camii, Zosia Teyzenin Anı Evi, Cam Sanat Merkezi, muhtarlık binası gibi Polonezköy'ün tarihi, dini, kültürel mekânları gezildi.

Ardından Polonezköy Legend Park Otel'de dostluğun sembolü olan Polonezköy halkının Türk ve Polonya'daki akrabaları ile olan ilişkileri masaya yatırıldı. Konferansta Türkiye-Polonya arasındaki derin tarihsel ilişkiler anlatılarak iki ülkenin kültürünü tanıtan kapsamlı ve çok yönlü çalışmalar, sunumlar gerçekleştirildi.

Yerel Tarihçi Antoni Dohoda: “Osmanlı, Polonya'nın Bölünmesini Hiçbir Zaman Kabul Etmemiş Bir Devlettir”

Oturumu Arş. Gör. Özgür Oral'ın yönettiği sempozyumda ilk olarak söz alan Polonezköylü yerel tarihçi Antoni Dohoda, köyün tarihçesi hakkında kısa bilgiler aktardı. Osmanlı'nın Polonya'nın bölünmesini hiçbir zaman kabul etmediğini belirten Dohoda, Polonyalıların asimile değil, entegre olduklarını söyleyerek, “Polonezköy, gelenekleriyle Türk topraklarındaki Polonya'dır” diyerek cenazelerde ve düğünlerde Türkler ile hep bir arada olduklarını söyledi.

Ardından Polonezköy eski muhtarı Antoni Wilkoşevski, Polonezköy'ün dün ve bugününün anlatan tespitlerde bulundu. Pansiyonculuğun, işletmeciliğin, köylerinde 1900'lü yıllarda başladığını belirten Wilkoşevski, bunun kendileri için çok önemli geçim kaynaklarından biri olduğunu, bu durumun köy turizminin gelişimine katkıda bulunduğunu sözlerine ekledi.

Polonezköy Muhtarı Frederik Novvicki: “İki ülke arasındaki bağlar daha da güçlendi”

Polonezköy muhtarı Frederik Novvicki de sempozyumda söz alarak “600 yıl iç içe olduğumuz iki ülkenin dostluğunu bize yaşattığı için Beykoz Belediye Başkanı Yücel Çelikkilek'e teşekkür ediyorum” dedi. 1842'de Polonyalıların, buldukları mevkiye yerleşmesiyle başlayan göç ve çoğalma ile bugünkü köyün kurulduğunu belirten Novvicki, yıllardır Polonezköy'de yapılan kiraz festivali ve Polonya'da düzenlenen “Türk Günü” etkinlikleri ile, iki ülke arasındaki bağların daha da güçlendiğini ifade etti.

Polonezköy Eski Muhtarı Daniel Ohostki : “Cenazemizde Hem Papaz, Hem İmam Vardır”

Son olarak Polonezköy eski muhtarı ve Polonezköy Kültürünü Yaşatma Derneği Başkanı Daniel Ohostki yaptığı konuşmada, Türkiye-Polonya ilişkileri

bağlamında Polonezköy'ün önemine değindi. Kırım savaşı sonrasında ülkemize gelen Polonyalıların Polonezköy'ü kurduğunu, bununla birlikte devletin belli kademelerine gelen Polonyalı diplomatların ilişkileri daha kapsamlı hale getirdiğini belirterek, cenazelerinde hem papazın hem de imamın olmasının kendileri için çok önemli olduğuna dikkat çekti.

Sempozyum Etkinlikleri Koordinatörü Büyükelçi Cemil Karaman ise konuşmasında,600 yıl boyunca iki ülke arasında bu denli iyi ilişkiler kurmanın son derece şaşırtıcı, bir o kadar da memnuniyet verici olduğunu söyleyerek, organizasyonda emeği geçen Başkan Çelik bilek ve herkese teşekkürlerini ilettiler.

Yeşil kalsın başvurusu

Kaynak: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/25645482.asp>

Şehir Plancıları Odası, Çevre Mühendisleri Odası, Kuzey Ormanları Savunması Grubu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın askıya çıkardığı Polonezköy Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı'na itiraz etti.

Askı süresinin son gününde itiraz dilekçelerini Beşiktaş Barbaros Bulvarı üzerinde bulunan Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'ne teslim eden grup, 'Polonezköy İmar Planına İtiraz Ediyoruz' yazılı pankart açtı. TMMOB İstanbul İl Koordinasyon Kurulu, Çevre Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası, Peyzaj Mimarları Odası, Şehir Plancıları Odası, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma Vakfı, TEMA, Kuzey

Ormanları Savunması, ÇEKÜL, Politeknik, Şişli-Gülbağ Forumu adına yapılan basın açıklamasını Şehir Plancıları Odası Yönetim Kurulu Üyesi Gürkan Akgün okudu.

Planlar Yörenin Özgün Değerlerini Tahrip Edecek Nitelikte

Yapılan basın açıklamasında bakanlığın onayladığı plana itiraz ettiklerini ifade eden Akgün, “Doğan Sit Alanı statüsüne alınmış olan Polonezköy Tabiat Parkı, zengin doğal dokusu, peyzaj değerleri, tarihsel ve kültürel kimliği, özgün yerleşme karakteri bakımından evrensel bir değer ve ortak mirasımızdır. İstanbul’un doğal bitki türlerinin hemen hemen hepsini bünyesinde barındıran, orman alanları ile çevrili ve bugüne kadar İstanbul’un metropoliten gelişme baskısından kendisini korumayı başaramamış bu bölge için hazırlanan imar planları, ‘koruma amaçlı’ olmaktan uzak ve yörenin tüm özgün değerlerini tahrip edecek bir sürecin fitilini ateşleyici niteliktedirö dedi. Akgün konuşmasına şöyle devam etti: “Polonezköy’ün özgün doğal ve kültürel yaşamına, kırsal yerleşim özelliklerine uygun olamayacak şekilde bölgeyi turizm ve konut amaçlı yapılaşmaya açan, ilave imar artışları sağlayan bu imar planları geri dönülemeyecek tahribatlar oluşmadan derhal durdurulmalı, bu eşsiz yerleşim Polonezköylü’lerin gündelik yaşam ihtiyaçlarını da karşılayacak şekilde korunmalıdır” Sürecin takipçisi olacaklarını belirten Akgün “Çevre ve Şehircilik il Müdürlüğü’nün İtiraza cevap vermesi için bir aylık bir süreci var. Eğer buna cevap vermezse reddetmiş sayılıyor. Bu süreçle başlayan bir dava süreci var. Süreci takip edeceğiz, kamuoyu oluşturmaya çalışacağız” diye konuştu.

Mağdur Olmayan Köylümüz Yok

Basın açıklamasına katılan Polonezköylü Deniz Noviçki ise Polonezköy’ün 1994 yılından beri tabiat varlığı olarak kabul edildiğini söyleyerek “1994 yılından beri tabiat varlığı olan Polonezköy’ümüzde imar planlarının bütün süreçlerini aşağı yukarı biliyoruz. Son çıkarılan planda da köyümüzde büyük bir mağduriyet söz konusu. Gerek tapulu arazilerdeki ağaçlandırma alanları, gerek avlularımızın duvarlarımızın bozulması bütün köylüyü mağdur ediyor. Yollar genişleyeceği için mağdur olmayan köylümüz yokö dedi. Polonezköy’de imar isteyenlerin de bulunduğunu belirten Noviçki “Bu şekilde koruma amaçlı bir imar planının köyümüzü koruduğunu düşünmüyoruz. Çünkü bu yolları genişletmeden de insanların arsalarına minik ölçekli bina yapmalarına izin verilebilirdi. Korunması gereken ağaçlar yolların kenarında. Yollar genişlediği zaman bu ağaçlar kesilecek. Bu da koruma amaçlı bir imar planı olduğunu göstermiyor” dedi.

İnsanlar Arsaların Peşinde Koşturuyor

Polonezköy’de şu anda bir tadilat söz konusu olmadığını ifade eden Noviçki “Köyümüzde imar olmadığından dolayı bir tadilat yapım söz konusu değil. Fakat gelen giden emlakçılar var. Köyümüzde çok büyük arsalar var. Bunlarla ilgili sürekli bir alım isteği olurdu, eskiye göre şu anda daha fazla. İmar çıkacağı duyan insanlar merak ediyor ve arsaların peşinde koşturuyorlar” dedi. Basın açıklamasının ardından dilekçelerini İl Müdürlüğü’ne veren grup sessizce dağıldı.

Kaynak: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/25645482.asp>

Türkiye’nin tek Arı Müzesi

Kaynak: <http://www.hurriyet.com.tr/seyahat/4910316.asp?gid=56>

39 yıldır arıcılık yapan Kemal Sayal, yılların birikimini Polonezköy’de iki yıl önce açtığı “Arı Müzesi”yle insanlara sunuyor. Türkiye’nin ilk ve tek arı müzesi olan bu mekan, İstanbul’dan Polonezköy’e uzanan kestane ağaçları arasındaki yolculuğun bitiminde ziyaretçilerini bekliyor...

Polonezköy denilince akla gelen ilk şey hiç şüphesiz baldır. İlçenin tam merkezinde yer alan, tezgahlara dizilmiş bal, polen ve çeşitli arı ürünleri herkesin ilgisini çeker. Adı balla özdeşleşen bu ilçede 39 yıldır arıcılık yapan Kemal Sayal’da bu geçmişi ölümsüzleştirmek adına Polonezköy’de bir arı müzesi açmış.

Amerika, İtalya, Almanya, Fransa gibi birçok ülkede örnekleri bulunan arı müzelerini ziyaret eden Kemal Sayal, kendi deneyimlerini ve tanıklıklarını birleştirerek açtığı müzede, ziyaretçilerine ücretsiz hizmet veriyor.

300 Arılık Kolonisi Var

Kemal Sayal’ın arıcılıkla tanışması, bundan tam 41 yıl öncesine dayanıyor. Sayal, arıcılık mesleğinin ne olduğunu, ilk olarak ortaokul sıralarındayken aldığı Hayat Bilgisi dersinde öğrenmiş. Öğretmenlerinin teşvikiyle Göztepe’deki evlerinin

bahçesinde yetiştirdiği üç arıyla başlamış meslek yolculuğuna. Okuduğu kitaplar ve yaptığı araştırmalar sonucunda bu işe gönül veren Kemal Sayal'ın şu an 300 arıdan oluşan bir kolonisi var.

Ekmeğini bu işten kazanan Sayal, kazandığı birikimleri, hiçbir ticari kaygı gütmeyen insanlarla paylaşmayı hedeflemiş ve bundan iki yıl önce Polonezköy'deki küçük ama şaşırtıcı arı müzesini açmış. Aynı zamanda, müzenin önünde kendi üretimi bal, polen ve arı sütü gibi arıcılık ürünlerinin satışını da yapıyor.

Polonezköy melezi olan deneyimli arıcının müzesinde, ana arı ızgarası, bal süzme makinesi, bal sırtı tarağı ve bıçağı gibi arıcılık malzemeleri sergilenmekte. Arıcıların kovanlara girerken, arı saldırılarından korunmak için giydikleri özel kumaştan yapılan; maske, eldiven ve tulumdan oluşan kostümse müzenin en ilgi gören parçası. Uzaktan bakıldığında astronot kıyafetini andıran özel giysi, arıcıların hayat kurtarıcısı.

Müzedede ayrıca çiçek polenleri, arı hücreleri ve peteğin oluşum safhasını gösteren kovanlar da bulunuyor. Balın aşama aşama nasıl oluştuğunu anlatmak için sıralanmış bu ürünlerin hepsinin altında, işlevleriyle ilgili kısa bilgiler yer alıyor. Ayrıca müzede saf bal mumu, polen kapanı ve Almanya'dan getirilen ve arıcılıkta kullanılan özel malzemeler de bulunuyor.

Amacı Balın Faydalarını Anlatmak

Kemal Sayal'ın bu müzeyi açmaktaki amacı; arının biyolojisini, balın oluşumunu, balın insanlara ve dünyaya sağladığı faydaları anlatmak:

“Bal arısı, doğanın yapısı için başlı başına doğa mozağın en önemli parçalarından biri. Bal arısı olmazsa, bitkiler tam anlamıyla döllenemezler, sperm alışverişi başarıyla sağlanamaz. Bal arısı, birçok bitki türünün idamesini kolaylaştırıyor, bitki ve meyvelerin oluşmasını sağlıyor. Arının ürünlerindense ilaçlar ve kremler yapılıyor. Bunların yurtdışında hastalıkların tedavisindeki yaygınlığı Türkiye'dekine oranla çok fazla. Bunların dışında bal, vitamin ve minerallerce çok zengin, kolay kana karışan bir meyve şekeri türü. Çok faydalı ama çok dikkatli bir şekilde işlenmesi gerekir. Polense, bir insanın ihtiyacı olan bütün proteinleri içinde barındırıyor.”

Ziyaretçisi Yaz Kış Eksik Olmuyor

Sayal, Anzer balının ve Polonezköy'de de üretilen kestane balının dünyanın en iyi ballarından olduğunun altını çiziyor. Bu konuda Türkiye'deki üniversitelerin

yeterince detaylı araştırmalar yapmamasından ve arıcılığa pek önem vermemesinden yakınan Kemal Sayal, üniversitelerin kendisi gibi deneyimli arıcılarla ortak çalışmalar yürütmesi gerektiğini savunuyor.

Kemal Sayal, iki yıldır açık olan müzeye gösterilen ilgiden çok memnun. Buna kanıt olarak da müze ziyaretçileri tarafından doldurulan anı defterini gösteriyor ve ekliyor: “Buraya milletvekillerinden sanatçılara, gencinden yaşlısına birçok farklı kesimden ziyaretçi geliyor. İstanbul’a çok yakın olması dolayısıyla da yaz kış ziyaretçimiz eksik olmuyor.”

Yolu Polonezköy’e düşen, hafta sonunu değerlendirmek isteyen herkes için Kemal Sayal’ın arı müzesi ziyaretçilerini bekliyor

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Merve Duydu
Uyruğu : T.C
Doğum Tarihi ve Yeri : 09.08.1989 Sivas -Merkez
e-posta : merweduygu@hotmail.com

EĞİTİM

Lisans, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2011
Yüksek Lisans, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, devam ediyor

İŞ TECRÜBESİ

2015, Cumhuriyet Üniversitesi Araştırma Görevlisi

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı : YDS İngilizce Puan: 63.75

